

«Управління якістю підготовки фахівців в умовах цифрової педагогіки»

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-методичної
інтернет-конференції
(м. Харків, 22-23 грудня 2021 р.)

Міністерство освіти і науки України

Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації

Харківська обласна громадська організація
«Науковий центр дидактики менеджмент-освіти»

Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного
біотехнологічного університету (м. Харків)

«Управління якістю підготовки фахівців в умовах цифрової педагогіки»

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції

(«Науковий центр дидактики менеджмент-освіти»

Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного
біотехнологічного університету, м. Харків, 22-23 грудня 2021 р.)

Харків - 2021

Управління якістю підготовки фахівців в умовах цифрової педагогіки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції, м. Харків, 22-23 грудня 2021 р.; за ред. В.М.Нагаєва / ХОГО «Науковий центр дидактики менеджмент-освіти». Харків.: КП «Міська друкарня», 2021, 117 с.

Розглядаються теоретичні, методичні та методологічні аспекти науково-педагогічних досліджень на прикладі освітнього простору України з проблеми управління якістю підготовки фахівців в умовах цифрової педагогіки. Пропонуються інноваційні напрями і підходи щодо удосконалення дидактичних основ професійної підготовки кадрів, які ґрунтуються як на загальних концептуальних положеннях, сформованих освітніми інституціями України, так і на науково-педагогічних дослідженнях учасників конференції у сфері управління якістю освіти.

Матеріали конференції будуть корисні науково-педагогічним працівникам, здобувачам освітніх та освітньо-наукових ступенів, які удосконалюють навчальний процес за принципами сучасної дидактики і не байдужі до якісного оновлення системи вищої освіти України.

*Рекомендовано до друку
радою наукового центру дидактики менеджмент-освіти
(протокол № 4 від 15 грудня 2021 р.)*

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
Розділ 1. «ПЕДАГОГІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ»	
Антонюк Н.А. Місце інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти.....	8
Акмен В.О., Сорокіна С.В., Сорокіна В.П., Чорна В.В. Перспективи застосування сучасних інформаційно-цифрових та мультимедійних технологій у ЗВО.....	10
Бондаренко В. П. Застосування в освітній діяльності нейролінгвістичного програмування	12
Вертегел В.Л., Хребтова В.В. Інформаційно-комунікативні технології та сучасні методи навчання як засоби активізації навчально-творчої діяльності студентів.....	15
Герлянд Т. М., Липська Л. В. Перспективні напрями професійної підготовки майбутніх фахівців з використанням цифрових технологій навчання.....	17
Глазова В. В. Медіатехнології у професійній підготовці вчителів інформатики.....	19
Клочко О. В. Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів засобами цифрових технологій.....	20
Minenko S. I. Methodology for organizing and conducting self-study and educational activities and research work by higher education students.....	22
Нагаєв В. М. Технологічні основи організації дистанційної освіти в умовах управління навчально-творчою діяльністю студентів.....	24
Наголюк О. Є., Прокопенко О.В. Ціннісно-орієнтований підхід формування професійної компетентності підприємця.....	28
Пуш О. А. Використання дистанційних технологій в організації практичної підготовки здобувачів вищої та фахової передвищої педагогічної освіти	30
Савченко В. Б., Свіргун О. А. Використання цифрових технологій при проведенні лабораторних робіт з дисципліни «опір матеріалів» в умовах дистанційного навчання.....	32
Сагачко Ю.М. Впровадження інтерактивних технологій в системі вищої освіти при викладанні курсу «адміністративний менеджмент» ..	36
Світайло Ж. О. Покращення процесу пошуку навчальних матеріалів з різних дисциплін та підвищення якості навчання за допомогою платформи sharepoint.....	37
Сосницька Н.Л, Сідельников Б. Ю. Структура критичного мислення в умовах викладання фізики в закладах вищої освіти.....	38
Туз Н. В., Варибрус В. П. Компетентнісний підхід в освіті як основа розвитку творчої особистості студента.....	40
Шамралуєк О. Л. Методичні аспекти використання технологій дистанційного навчання у системі підвищення кваліфікації педагогів	

професійної школи.....	42
Худавердієва В.А., Новаков В.А. Інформаційно-цифрові технології у сфері вищої освіти в сучасних умовах	44
Швардак М. В. Класифікація технологій педагогічного менеджменту закладу загальної середньої освіти	46
Яблунівська К.С. Формування екологічної компетентності студентів засобами інтерактивних технологій навчання.....	48
Розділ 2. «ДИДАКТИЧНІ ЗАСОБИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ТА ДІАГНОСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ПЕДАГОГІКИ».	
Артеменко В. С. Організація навчально-методичного забезпечення якості підготовки аспірантів в умовах цифровізації освітнього простору.....	52
Бобловський О. Ю. Ефективність використання інтерактивної форми навчання в умовах викладання курсу «Риторика»	54
Бугасівська Ю.В. Передумови успішності професійної підготовки студента.....	56
Величко О. П. Особливості оцінювання результатів навчання менеджерів в умовах застосування комп'ютерних бізнес-симуляцій	57
Григоренко В.Є. Методика навчання студентів дисципліни «технологічна освітня галузь» в умовах дистанційної освіти (на прикладі використання платформи google classroom.....	59
Гриценко А.П. Визначення труднощів фахової підготовки майбутніх учителів історії в умовах інформатизації освіти.....	61
Денисенко Н. Г., Яцик Т. О. Мотивація навчання молодших школярів в умовах нової української школи.....	63
Долгопол О. О. Можливості використання онлайн сервісу learningapps на практичних заняттях з мовної підготовки для іноземних студентів....	65
Євтушенко Н. С. Ефективність педагогічних умов формування готовності студентів спеціальності «цивільна безпека» до самостійної роботи засобами інноваційних технологій.....	67
Зозуляк-Случик Р. В. Діагностика сформованості професійно важливих рис майбутніх фахівців соціальної сфери як основи професійної компетентності.....	69
Іщенко С.М., Симоненко К. П. Огляд онлайн середовищ для навчання комп'ютерного дизайну майбутніми педагогами професійного навчання.....	71
Каленський А. А. Об'єктивність, надійність і валідність результатів педагогічних вимірювань навчальних досягнень студентів.....	73
Курило О. Ю. Психолого-педагогічні умови підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі до творчої професійної діяльності	75
Нагасєва Г.О. Удосконалення професійної підготовки фінансистів в умовах дистанційного навчання.....	77
Смігунова О.В. Особливості організації ділових ігор в умовах дистанційної форми навчання здобувачів вищої освіти.....	79

Сосницька Н.Л. Науково-методичні вимоги забезпечення якості фізико-математичної підготовки здобувачів вищої агротехнічної освіти	81
Ткачук Г.Е. Формування цифрового освітнього середовища для підвищення якості підготовки здобувачів освіти.....	83
Халанчук Л. В. Викладання вищої математики засобами пакету ms excel	85
Худавердієва В.А. Педагогічні основи вибору методів і засобів навчання у сфері вищої освіти в умовах пандемії.....	86
Шептун С.Ю. Методика виконання лабораторних робіт при дистанційному навчанні.....	89
Розділ 3. «ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ ЯК ЧИННИК ЯКІСНОГО ВИШІВСЬКОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ»	
Андросова Т.В., Кулініч О. А. Інтернет-проекти як розвиток самоосвіти та дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти.....	91
Бондар Т. І. Цифровізація навчального простору як маркер сучасної системи освіти.....	93
Вишник О. О. Особливості позанавчальної гуртокової роботи.....	95
Гула Л. В. Цифровізація освітнього процесу як один із інноваційних підходів у закладах вищої освіти.....	97
Данченко І. О. Дидактичні основи формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців аграрної сфери в умовах дистанційного навчання.....	99
Ільїн О.А. Цифровізація освітнього процесу: погляд студентства.....	102
Кривильова О. А. Підготовка майбутніх інженерів-педагогів енергетичного профілю до впровадження stem-освіти в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.....	104
Курепін В.М. Науково-дослідна робота як чинник якісної освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців.....	105
Мітяшкіна Т. Ю. Комплексна інтеграція роботизації, інженерія та 3d моделювання в освіті.....	107
Нікуліна Н. В. Науково-дослідницькі термінознавчі вишукування здобувачів вищої освіти.....	109
Одарченко Д.М., Акмен В.О., Сорокіна С.В., Більчук О.С. Напрями залучення студентів до науки і досліджень	111
Росола У. В., Росола. О. А. Роль цифровізації в освітньому процесі вищих закладів України.....	113
Щербак Л. В. Науково-дослідна робота студентів спеціальності «професійна освіта» як складова їх професійної підготовки.....	114

ПЕРЕДМОВА

Шановний колего! Дане наукове видання публікується за підсумками проведення Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції «Управління якістю підготовки фахівців в умовах цифрової педагогіки» (22-23 грудня 2021 р.), яка була організована Харківською обласною громадською організацією «Науковий центр дидактики менеджмент-освіти» спільно з кафедрою менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного біотехнологічного університету на платформі Google meet у формі обміну науково-педагогічним досвідом, напрацьованим закладами вищої освіти України в період формування цифрового освітнього простору. Учасники конференції зазначили, що науково-технічний прогрес і сучасні цивілізаційні виклики ставлять перед людством нові вимоги до вищої освіти, які вступають у суперечність із традиційними теоретичними засадами та педагогічними технологіями. Звернення науковців до проблеми модернізації освіти в контексті цифровізації педагогічного процесу є необхідним і своєчасним, коли гостро стоїть питання підвищення якості підготовки фахівців, особливо в умовах пандемії Covid-19. Якісна освіта органічно пов'язана із суспільним виробництвом, забезпечує відтворення виробничого потенціалу держави, є важливим чинником підвищення продуктивності праці та забезпечення добробуту громадян.

Відповідно до сучасних соціальних замовлень підготовка фахівців нової генерації повинна ґрунтуватися на інноваційній методологічній основі. Реалії сьогодення доводять, що настав час активного пошуку таких педагогічних технологій, дидактичних методів, форм та засобів, які б гарантували досягнення якісно нових освітніх результатів. При цьому важливою педагогічною умовою і, одночасно, актуальною проблемою формування цифрові компетентності майбутніх фахівців є методичне забезпечення управління якістю їх підготовки. Провідного значення набуває участь здобувачів у різних формах дистанційної взаємодії, забезпечення навчально-пізнавальної активності студентів у віддаленому доступі, посилення уваги до комунікаційних процесів та надійності інформаційно-цифрових технологій у педагогічній взаємодії суб'єктів навчання.

Публікації авторів висвітлюють широке коло питань щодо зазначеної проблематики: особистісна орієнтація освіти; оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; технологічне забезпечення управління навчально-творчою діяльністю здобувачів; підвищення якості освітніх послуг; органічне поєднання освіти і науки; запровадження освітніх новацій. Збірник матеріалів структурно

узгоджений зі змістом Програми конференції та включає три розділи: 1) «Педагогічні інформаційно-цифрові технології у сфері вищої освіти та навчально-методичне забезпечення якості підготовки кадрів в умовах цифровізації освітнього простору»; 2) «Дидактичні засоби активізації навчально-творчої діяльності студентів та діагностики професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах цифрової педагогіки»; 3) «Диджиталізація управління освітою як чинник якісного вишівського адміністрування та організація науково-дослідної роботи студентів».

Дана конференція є логічним продовженням циклу науково-методичних заходів з вирішення зазначеної вище проблеми, проведених Харківською обласною громадською організацією «Науковий центр дидактики менеджмент-освіти». За час свого існування Науковим центром дидактики організовано та проведено більше двадцяти наукових, навчально-методичних та просвітницьких заходів (конференцій, семінарів, виставок та презентацій) на місцевому, обласному та всеукраїнському рівнях. У науковому центрі пройшли апробацію сучасні педагогічні технології, інноваційні методичні підходи та дидактичні засоби навчання, які дали змогу поєднати в освітньому просторі науку з практикою та організувати педагогічний процес в умовах управління навчально-творчою діяльністю здобувачів.

В обговоренні питань нинішньої Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції взяли участь 92 учасники, серед яких 15 докторів і 38 кандидатів наук, які представляють 18 ЗВО III-IV рівнів акредитації, 1 науково-дослідну установу освітньої галузі, 4 заклади фахової передвищої освіти, 2 навчально-методичних центри професійно-технічної освіти, 2 загально-освітніх навчальних заклади. У збірнику матеріалів представлено 53 науково-методичні публікації за результатами досліджень авторів.

Оргкомітет конференції висловлює щире подяку авторам наукових публікацій, керівництву закладів вищої та фахової передвищої освіти, наукових установ за підтримку і допомогу в організації проведення даного навчально-методичного заходу.

З повагою та сподіванням на подальше наукове співробітництво, директор Харківської обласної громадської організації «Науковий центр дидактики менеджмент-освіти», доктор педагогічних наук, професор Віктор Михайлович Нагаєв.

**Розділ 1. «ПЕДАГОГІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ
У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ»**

Антонюк Н.А., к.п.н. (ORCID: 0000-0002-4283-6629)

КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, м. Луцьк

**МІСЦЕ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ ТЕХНОЛОГІЙ В
ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Сучасні соціально-політичні умови функціонування та розвитку українського суспільства вимагають від системи освіти формування творчої особистості, здатної до вирішення питань політичного, соціального та економічного розвитку держави. Розв'язання цих завдань у сучасному інформаційному просторі неможливе без комплексного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітній процес. Впровадження ІКТ у сучасну освіту не тільки прискорює передачу знань і накопиченого соціального досвіду людства від покоління до покоління, а й є важливим чинником створення нової якісної системи освіти.

Різноманітні аспекти впровадження інформаційних технологій в освітній процес стали об'єктом та проблемою дослідження А. Гуржія, В. Лапінського, Ю. Жука, В. Безпалька, В. Бикова, та інших. Дослідники розглядали можливості застосування інформаційно-комунікаційних технологій у початковій, середній, вищій школі, інклюзивній та професійній освіті тощо. На сьогоднішній день важко уявити навчальний процес у вищій школі без використання інформаційних-комунікаційних технологій. Інформаційно-комунікаційні технології (ІТК) – сукупність методів і програмно-технічних засобів, об'єднаних в технологічний ланцюг, що забезпечує збір, обробку, зберігання і відображення інформації [1].

Інформаційні технології в освітньому процесі вищої школи дозволяють по-новому організувати взаємодію суб'єктів навчальної діяльності, значно підвищити її ефективність, сприяти формуванню відповідних професійних компетентностей та особистісних якостей, здійснювати диференційований підхід, будувати навчання таким чином, щоб кожен здобувач був активним і рівноправним його учасником [5].

Власний досвід і педагогічна практика показали, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій значно підвищують ефективність навчального процесу під час самостійної роботи студентів, лекційних, лабораторних, практичних і семінарських заняттях. Використання ІКТ під час лекційних занять дозволяє перейти від традиційної технології подання матеріалу з використанням дошки та крейди до використання нового освітнього середовища, що містить всі можливості подання навчальної інформації в електронному вигляді. Викладач за допомогою мультимедіа в аудиторії

отримує потужний інструментарій для представлення навчальної інформації в різній формі (текст, графіка, анімація, звук, відео), самостійно визначає послідовність та форми викладу матеріалу. У разі потреби можна створити слайди, які містять розгорнуті малюнки, схеми, діаграми, інші матеріали з метою уточнення найбільш важких питань лекції або для представлення додаткових пояснень, якщо це необхідно для конкретної аудиторії [1].

При проведенні семінарських і практичних занять, використання інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість організувати індивідуальну самостійно-пошукову роботу в мережі Інтернет, створювати презентації, відеоролики, доповіді як складових певного практичного завдання, чи доповіді до семінару. Така робота не тільки забезпечує ефективне виконання навчальних завдань, а й сприяє розвитку креативності, творчості, логічного та критичного мислення [3].

Використання телекомунікацій є складовою проектною діяльністю, заснованою на пошукових, дослідницьких методах, що дозволяє організувати різного роду спільні дослідницькі роботи студентів, викладачів, науковців із різних навчальних закладів.

Використання ІКТ під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти, значно полегшує процес отримання необхідної інформації, оскільки існує величезна кількість літератури, зокрема наукової та навчальної, що подана в електронному вигляді. Це призводить до розвитку в них навичок інформаційного пошуку, аналізу, формує вміння опрацьовувати, зберігати, редагувати, формувати текстову інформацію. Викладач, в свою чергу, за допомогою ІКТ може створювати диференційовані завдання для самостійної роботи студентів, визначати вимоги щодо їх виконання, критерії оцінювання; організувати різні форми поточного та підсумкового контролю та самоконтролю.

Відрізняючись високим ступенем інтерактивності, комп'ютерні телекомунікації створюють унікальне навчально-пізнавальне середовище, тобто середовище, що використовується для розв'язування різних дидактичних завдань, формування загальних та фахових компетентностей майбутніх спеціалістів певної галузі науки. Викладання дисципліни з використанням інформаційно-комунікаційних технологій передбачає готовність педагога до такої форми навчального процесу, наявність у нього достатньої інформаційної культури, обізнаність в існуючих технологіях навчання з використанням ІКТ, способах досягнення певної дидактичної мети з їх допомогою [2].

Виходячи з вище зазначеного, можна виділити ряд переваг використання ІКТ в освітньому процесі закладу вищої освіти: забезпечення можливості самостійного пошуку потрібної інформації серед величезної кількості електронних джерел; використання у навчанні здобутків новітніх інформаційних технологій; розробка методичних і дидактичних матеріалів (презентації, зображення, анімація тощо); підвищення пізнавальної активності студентів, формування фахових компетентностей, розвиток творчих здібностей; використання різних форм контролю навчальних досягнень студентів;

забезпечення спілкування учасників освітнього процесу в режимі онлайн; проведення олімпіад, семінарів та інших форм НДРС; використання хмарних технологій для збереження навчальної інформації тощо [3].

Дослідники відзначають такі особливості ІКТ, як багатофункціональність, оперативність, продуктивність, насиченість, можливість швидкої й ефективної творчої самореалізації студентів, наявність для них персональної освітньої траєкторії. Це не лише потужний засіб навчання, що дозволяє навчати роботі з інформацією, а й, з іншого боку, комп'ютерні телекомунікації – це особливе середовище спілкування один з одним, середовище інтерактивної взаємодії представників різних національних, вікових, професійних й інших груп користувачів незалежно від їхнього місця знаходження.

Отже, впровадження інноваційно-інформаційних технологій в навчальний процес вищої школи дає можливість майбутнім спеціалістам розширювати свої потенційні здібності, спонукає до активної навчальної, творчої і наукової діяльності, є засобом активізації вивчення тих предметів, які формують професію.

Список літературних джерел

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
2. Гуржій А.М. Інформаційні технології в освіті. *Проблеми освіти: науково-методичний збірник*. Київ: ІЗМН. 2013. С. 5-11.
3. Карабін О.Й. Роль інформаційних технологій у підготовці майбутніх учителів гуманітарних дисциплін. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. № 4. 2011. С. 123-136.
4. Лапінський В. Електронні засоби навчального призначення – світовий досвід й українська освіта. *Вища освіта України*. №3, 2011. С. 487-495.
5. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ. 2002. 528 с.

Акмен В.О., к.т.н., доцент (ORCID: 0000-0001-5938-6161)

Сорокіна С.В., к.т.н., доцент (ORCID: 0000-0002-2137-5077)

Державний біотехнологічний університет, м. Харків

Сорокіна В.П., викладач вищої категорії

Чорна В.В., викладач вищої категорії

Харківський державний професійно-педагогічний коледж ім. В.І. Вернадського

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ ТА МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗВО

Бурхливий розвиток сучасних інформаційно-цифрових технологій та інтеграція сучасних медіа в освітній процес висувають нові вимоги до кваліфікації викладачів і навчання студентів у ЗВО. Це вимагає певних змін у характеристиках і змісті педагогічної діяльності, що особливо актуально у

зв'язку із створенням і розвитком глобального інформаційно-педагогічного простору. Виходячи з цього метою роботи було показати напрями та перспективи розвитку сучасних інформаційно-цифрових та мультимедійних технологій під час організації навчального процесу.

Підґрунтям для вирішення цих питань є чинне законодавство «Про освіту», Конституція України, Закони України «Про загальну середню освіту», Указ Президента «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування і розвитку освіти в Україні», Положення про центр професійного розвитку педагогічних працівників (Постанова КабМіну України від 29.07.2020 р. №672), Рекомендації щодо організації та проведення методичної роботи з педагогічними кадрами (лист МОН України від 03.07.2002 р. №19-318).

Істотно зростає роль вищої освіти, зростають потреби суспільства в освітніх послугах. Сучасний викладач вже не в змозі ігнорувати той освітній потенціал, який дають сучасні інформаційні технології, які переводять освітній процес на якісно новий рівень, що відповідає сучасним світовим вимогам. Тому, у 2015-2021 роках, вектор роботи викладачів було спрямовано на рішення проблеми інноваційних впроваджень, як важливого чинника в реалізації державних освітніх ініціатив, спрямованих на формування компетентного фахівця – випускника українських вищих навчальних закладів.

Варто підкреслити переваги, що виникають завдяки використанню електронних комунікаційних технологій в освітньому процесі, це: підвищення мотивації студентів до навчання; реалізація соціальної мети, що полягає в інформатизації суспільства; інтенсифікація процесу навчання; розвиток студента, як особистості; розвиток навичок самостійної роботи з матеріалом; підвищення ефективності навчання за рахунок його індивідуалізації.

Відомо (дослідження інституту Євролінгвіст, Голландія), що одночасне використання аудіо- і відеоінформації сприяє активізації пам'яті на 40-50%. Тому, на сьогодні, викладачі активно застосовують мультимедійні технології, як засоби, що покращують та модернізують процес організації навчального процесу під час проведення різного типу занять. У процесі читання лекцій застосовуються презентації, які містять різні види інформації: текстову, звукову, графічну, анімації. На етапі викладання нового матеріалу широко використовується анімація об'єктів, при цьому, додаткові пояснення з'являються не в готовому вигляді, а за ходом роботи, що дозволяє швидше зрозуміти і запам'ятати їх послідовність. Лекції з використанням мультимедійних засобів одночасно впливають на кілька органів чуття і тому викликають підвищений інтерес і увагу студентів в аудиторії. На практичних заняттях використовуються тестові програми для закріплення і контролю знань, різноманітні програми які відтворюють реальні професійні ситуації та фрагменти майбутньої професійної діяльності, а також програмні комплекси для самостійного опрацювання і вирішення різноманітних питань.

Слід зауважити, що поряд із застосуванням традиційних інформаційно-цифрових форм – сайти, блоги, форуми, електронна пошта, аудіо-, відео конференції тощо, у сучасних умовах зростає роль соціальних мереж (Вайбер,

Телеграм, Месенжер тощо), які мають місце при особистій комунікації між викладачем і студентом.

На наших кафедрах мультимедійні технології навчання забезпечують викладання майже 90% дисциплін. Під час підбору мультимедійного засобу викладачі обов'язково враховують своєрідність і особливості конкретної навчальної дисципліни, оскільки мультимедійні технології повинні відповідати цілям і завданням курсу навчання і органічно вписуватися в навчальний процес.

Під час обміну досвідом з питань використання мультимедійних технологій навчання, нами було відмічено декілька факторів, що мають враховуватись для забезпечення ефективності навчального процесу: монітор не може замінити спілкування наживо; програмне забезпечення навчального курсу не єдина мета; PowerPoint не може зайняти місце думки учнів і ним не варто зловживати; розумно поєднувати мультимедійний супровід занять і традиційні методи викладання.

Поряд з позитивними характеристиками, також варто зазначити існуючі перепони для подальшої модернізації інформаційно-цифрових технологій у ЗВО: низький рівень інвестиційної активності суб'єктів економічної діяльності у розвиток ЗВО, а відповідно недостатній рівень розвитку матеріально-технічної бази ЗВО, що не відповідає завданням реалізації інноваційного циклу; відсутність впровадження повного інноваційного циклу в діяльність більшості ЗВО; відсутність ефективних технологій організації інноваційної діяльності, що визначається недостатнім рівнем менеджерської компетентності адміністративного персоналу; невідповідність організаційної структури завданням інноваційного розвитку та комерціалізації інтелектуальної власності; особистісно-психологічний супротив оволодінню сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями окремими учасниками освітнього процесу; суперечливість та невиразність напрямків розвитку ЗВО зі сторони держави.

Таким чином, перспективи застосування сучасних інформаційно-цифрових та мультимедійних технологій, у навчальному процесі, на пряму залежить не тільки від ефективності роботи викладачів, а й мають всебічно підтримуватись інвестиційною активністю суб'єктів економічної діяльності, законодавчою базою та державними інвестиційними проектами.

Бондаренко В. П., вчитель I категорії (ORSID: 0000-0003-3999-9694)

*Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 87
Харківської міської ради Харківської області, м. Харків*

ЗАСТОСУВАННЯ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНОГО ПРОГРАМУВАННЯ

Сучасні умови життя, інформатизація та цифровізація багатьох суспільних процесів призводить до виникнення новітніх технологій впливу, у тому числі в освітньому просторі. Одним з таких елементів діджиталізації

освіти є нейролінгвістичне програмування (НЛП). Інколи НЛП ототожнюють з маніпуляцією, так як за допомогою цього механізму можна свідомо, навмисно та приховано здійснити вплив на співрозмовника з метою досягнення певної мети. Але, на наш погляд, НЛП можна розглядати як педагогічну технологію, за допомогою якої здійснюється вплив педагога на навчальну діяльність здобувача нетрадиційними методами та засобами. НЛП являє комплекс моделей та технік за допомогою яких можна досягти особистісного розвитку людини завдяки підвищенню контрольованої емоційності нейролінгвістичних реакцій її головного мозку.

Актуальність теми дослідження обумовлена високим інтересом до практичного використання НЛП в освітній діяльності. Предметом нашого дослідження є техніки нейролінгвістичного програмування, які можна використати в освітній діяльності з метою підвищення ефективності педагогічного процесу в умовах організації дистанційної технології навчання.

НЛП виникло на початку 1970-х років (США, американські дослідники Д. Гріндер та Р. Бендлер). Спочатку науковці намагалися створити моделі успішної терапії особистості, а врешті решт виокремили патерни і побудували модель, яка може бути застосована в ефективній комунікації, особистісних змінах, прискореному навчанні і просто в отриманні більшого задоволення від життя. Сьогодні науковці розглядають НЛП як психологічний засіб зміни переконань. Незважаючи на популярність, у методиці НЛП є певні протиріччя між необхідністю пошуку нових педагогічних прийомів та недостатньою довірою до сучасних нетрадиційних засобів психологічного впливу в освіті. Навіть після трьох десятиліть існування НЛП не має повного наукового обґрунтування. Його критикують за відсутність визначаючих та регулюючих інститутів для вироблення загальних стандартів та публічно задекларованої професійної етики. За своєю структурою НЛП є повністю відкритою методологією, що поєднує в собі технологічні, психологічні та управлінські основи.

Ключовим положенням в методиці нейролінгвістичного програмування є твердження, що люди не взаємодіють безпосередньо з навколишнім світом, а сприймають його через нейрофізіологічні, соціокультурні і індивідуальні фільтри. Через це людина вимушена створювати свої «карти» реальності. Мова – один з основних компонентів сприйняття світу людиною. Використовуючи її правильно, ми можемо впливати на оточуюче середовище і змінювати наслідки небажаних ситуацій. Одним з цікавих для нас аспектів було й опрацювання емоціогенних фігур мови та визначення для яких сфер спілкування характерна та чи інша фігура мови, в яких сферах вона доречна і доцільна. Ще одним важливим моментом в методиці НЛП є модальність інформації. Як відомо, ми сприймаємо світ за допомогою органів відчуття. В НЛП виділяють: візуальну, аудіальну, кінестичну, дигітальну модальності інформації. Одна з них у людини є домінантною, а інші лише допомагають.

Психологічні механізми переконання в процесі НЛП являють вплив на наявні у співрозмовника стимули з використанням логічних та психологічних

прийомів з ціллю перетворення завдання у свідомий обов'язок, внутрішню потребу здобувача виконувати доручення. Техніка переконуючого впливу реалізується через постановку голосу, погляду, рухів, міміки, які підсилюють вплив слова. Дієвість переконання залежить від змісту обговорюваної теми, мовної динаміки, сили голосу, ефекту несподіваного повідомлення тощо. Мистецтво переконувати полягає як у тому, щоб бути приємним, так і в тому, щоб логічно обґрунтовувати свою позицію й переводити мислення в мовлення. Не можна також досягти бажаного результату, якщо педагог поводить себе зверхньо або поблажливо, прагне самоствердитися, дійти до фіналу за формулою «перемога – поразка». Для того щоб здійснити педагогічне переконання, спочатку слід досягти того, щоб людина захотіла вислухати уважно і осмислено запропоновані їй докази. Для цього бажано виокремити те спільне, що об'єднує суб'єктів педагогічного спілкування, і встановити психологічний контакт. Потім доцільно разом проаналізувати всі аргументи обох співрозмовників і дійти спільного висновку, згоди. Тоді переконуючий вплив на людину не буде нав'язаним, а відповідатиме її думкам, поглядам, почуттям.

У світлі вищезазначеного, ми можемо зробити висновок, що мистецтво переконання в педагогічному діалозі набагато в чому залежить від психологічної структури особистості, мотиваційних чинників, що стосуються бажань суб'єктів здійснювати психологічний вплив та адекватно сприймати інформацію. Слід зазначити, що переконання грає дуже важливу роль у педагогічному діалозі під час дистанційних форм навчання. У даному випадку ми формуємо нейролінгвістичну структуру засобів психологічного та управлінського впливу на навчально-творчу діяльність здобувачів у віддаленому доступі. Система управління самостійною навчальною діяльністю студентів дуже різнобічна та багатогранна. Вона включає в себе всі аспекти взаємодії педагога і здобувача. Щоб ефективно керувати цим процесом, необхідно володіти відповідними інструментами впливу, основним з яких, на наш погляд, є високі професійні здібності та особистий авторитет педагога-вихователя. Правильно організувавши педагогічне спілкування за методологією нейролінгвістичного програмування, педагог здатен мотивувати навчально-творчу діяльність здобувачів, прищепити їм інтерес до дослідницької діяльності, стимулювати їх до підвищення якості виконуваних навчальних операцій.

За нашими дослідженнями на прикладі педагогічного процесу у спеціалізованій школі I-III ступенів при викладанні дисципліни «Англійська мова» НЛП використовується для отримання і застосування ефективних способів зміни поведінки учнів, їх психоемоційного стану і світосприймання в цілому та є одним із способів навчання ефективному педагогічному спілкуванню. В НЛП існує цілий набір технік, що дозволяє вчителю (управлінцю) удосконалювати свою майстерність комунікації. Застосовуючи техніки НЛП, можна досягти не лише головної мети комунікації – адекватного сприйняття навчальної інформації, але й зробити сам процес педагогічного

спілкування комфортним для всіх співбесідників. Вважаємо, що НЛП є незамінним помічником у сфері в управлінні освітою, що стосується питання підвищення ефективності внутрішніх і зовнішніх комунікацій у навчальному середовищі, упровадження науково-обґрунтованих педагогічних рішень.

Відповідно, запровадження НЛП в якості педагогічної технології забезпечить досягнення освітнього результату більш «тонкими» - психологічними методами спонукання здобувачів до активізації їх навчально-творчої діяльності і, відповідно, до покращення якості їх професійної підготовки.

Список літературних джерел:

1. Боденхаммер Боб Г., Холл Л. Майкл. НЛП-практик: полный сертификационный курс. М., 2003. 266 с.
2. Горянина В.А., Масалков И.К. Преображение жизненных ситуаций: эффективные психосоциальные технологии. М., 2001 г. 400 с.
3. Дилтс Р., Делозье Д. НЛП-2: поколение Next. СПб, 2012. 72 с.
4. Сеймур Дж., О'Коннор Дж. Введение в нейролингвистическое программирование. М., 2008 г. 288 с.
5. Чимаров С. Ю. Нейролингвистическое программирование история и инструментарий. *Управленческое консультирование*. 2007. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/neyrolingvisicheskoe-programmirovanie>

Вертегел В.Л., к.п.н., доцент (ORSID: 0000-0002-5100-3784)

Хребтова В.В., к.п.н., доцент (ORSID: 0000-0003-2231-0352)

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СУЧАСНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСОБИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Неможливо уявити наше буття без цифрових технологій. Інтернет вже давно інтегрувався в освітній процес та надає нам широкі можливості для урізноманітнення навчання та підвищення його ефективності. Одним із викликів діджиталізованого суспільства є готовність усіх учасників освітнього процесу до цифрової трансформації процесу навчання, проектування індивідуальної освітньої траєкторії та організації взаємодії між студентами та викладачами. Сьогодні майже кожний викладач вищого закладу освіти усвідомлює необхідність розвивати навички, пов'язані з цифровою компетентністю, має відповідну мотивацію та прагне досконалого володіння цифровими засобами навчання, виявляє стійкий інтерес до засобів мультимедіа та інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ), адже необхідність їх застосування в навчальному процесі складно перебільшити.

Одними з особливо ефективних засобів активізації навчально-творчої діяльності студентів під час вивчення іноземної мови професійно-

комунікативної спрямованості ми вважаємо використання ІКТ та рольової гри. Перевагами застосування ІКТ у навчальному процесі є індивідуалізація навчання, підвищення мотивації студентів та їх пізнавальної активності, інтенсифікація самостійної роботи студентів та стимулювання творчого пошуку. Вітчизняні дослідники В. Герасименко і В. Глущенко наголошують, що інформаційно-комунікаційні технології здатні робити з пасивних слухачів активних діячів, стимулювати пізнавальний інтерес до навчання та дисциплін в цілому, надавати навчальній роботі проблемний, творчий чи дослідницький характер, індивідуалізувати процес навчання і розвивати самостійну діяльність студентів.

Потенціал ІКТ у процесі вивчення іноземної мови міститься в отриманні візуального та звукового супроводу під час ознайомлення з новим матеріалом, повторення вже вивченого та виконання творчих завдань. У мережі можна знайти багато ресурсів для організації самостійної навчальної діяльності студентів, які допоможуть їм відпрацювати вивчені теми, отримати додаткову інформацію та ознайомитись із автентичним матеріалом мовою, що вивчається. Наприклад, для відпрацювання граматичних та лексичних навичок особливо корисними можуть бути сайти, котрі безкоштовно пропонують шаблони для створення тестів у різних форматах.

Зручним у навчанні є використання студентами електронних та онлайн словників. Це швидко й доступно, проте, слід зазначити, деякі студенти вже не намагаються запам'ятовувати нову лексику, знаючи, що в будь-який час зможуть скористатися електронним словником. У своїй роботі ми також використовуємо Quizlet – безкоштовний онлайн сервіс, який дозволяє легко запам'ятовувати будь-яку інформацію, яку можна подати у вигляді навчальних карток. Студенти можуть самостійно створювати інтерактивний матеріал – власні картки із заданої теми, додаючи до них картинки, аудіофайли, ігрові малюнки. Цей сервіс є корисним не тільки для самостійної роботи студентів в асинхронному режимі, але й активно застосовується нами у навчальному процесі для проектної роботи студентів: вони отримують завдання самостійно складати тести та картки у групах. Це креативне завдання підвищує мотивацію та розвиває пізнавальну діяльність студентів.

Рольова гра також є одним із сучасних методів, що сприяє оптимізації навчального процесу з вивчення іноземної мови, адже запускає механізми мотивації та підвищує ефективність навчання іншомовного спілкування. Рольова гра є особливим типом діяльності, в якому мотив полягає в самому процесі. До безумовних переваг використання рольової гри у процесі навчання іноземної мови можна віднести максимальне наближення до реальних умов спілкування, широку самостійність учасників гри, прийняття рішень в умовах творчого змагання та розвиток навичок спонтанного мовлення. Також підготовка до участі у рольовій грі сприяє розвитку організаційних, методологічних та ігротехнічних навичок студентів, реалізує принцип автономії творчої навчальної діяльності, допомагає подолати розрив між вивченням мови та її практичним застосуванням.

Використання ІКТ та рольової гри в навчальному процесі підвищує його інтенсивність, сприяє розвитку психологічних механізмів студентів (уяви, пам'яті, уваги) та активізує їх розумові процеси, активізує їх творчу діяльність, сприяє формуванню особистості, здатної до самоосвіти протягом життя.

Список літературних джерел:

1. Герасименко І. В., Глущенко В. В. Переваги застосування ІКТ в навчальному процесі. *Матеріали I Української конференції молодих науковців. Інформаційні технології*. К.: Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. С. 9-10.
2. Вертегел В. Л. Використання Internet-ресурсів у навчальному процесі з іноземних мов у ВНЗ. *Викладання мов у вищих навчальних закладах на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки: тези XVII Міжнародної науково-практичної конференції 6-7 червня 2013 року*. Харків: Вид-во ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. С. 37-39.

Герлянд Т. М., д.п.н., ст. наук. співробітник (ORCID: 0000-0002-7991-0431)

Липська Л. В., к.п.н (ORCID: 0000-0002-0674-062X)

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, м. Київ

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Однією з найважливіших соціальних вимог сучасного суспільства є цифровізація освіти, яка потребує переосмислення досвіду реалізації нових інформаційних технологій, аналізу й оцінки можливостей їхнього використання в освітньому процесі, що зумовлює необхідність якісно нового рівня підготовки кваліфікованих спеціалістів. Особливо актуальним це є для професійної (професійно-технічної) освіти.

Реальність нового суспільного життя, порушена наслідками COVID-19, спричинила радикальну цифрову трансформацію усього спектру професійної підготовки. Ці стрімкі зміни зажадали від закладів професійної (професійно-технічної) освіти у рекордно короткі терміни перейти до викладання в онлайн-просторі, впроваджуючи та адаптуючи існуючі технологічні ресурси та залучаючи викладачів, які мають достатні можливості для здійснення дистанційної освіти, зокрема засобами SMART-технологій. Це є ключовим завданням освіти в Україні, відповідно до «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [1] щодо створення системи освіти нового покоління: орієнтація на сучасні наукові досягнення та інновації, вдосконалення освітнього процесу засобами SMART-технологій, підвищення доступності та ефективності освіти на основі ІКТ, забезпечення доступу навчальних закладів до світових інформаційних ресурсів, розширення взаємодії та співпраці закладів професійної (професійно-технічної) освіти з іншими, наприклад закладами вищої освіти, науковими установами, роботодавцями.

Доступні технологічні ресурси забезпечують безліч варіантів викладання, наприклад, читання лекцій у режимі відео-конференції, обмін матеріалами (слайдами, відео, презентаціями), взаємодія через чати, створення дискусійних форумів або робочих груп, контроль практичної діяльності, оцінка та наставництво здобувачів освіти, запис пояснень завдань тощо. Більше того, ці інструменти можуть використовуватись синхронно або асинхронно та інтегруватися. Однак, усі ресурси мають бути підкріплені освітньою методикою, яка буде отримувати підтримку у здобувачів освіти та підтримувати їхнє залучення до професійного навчання [2, с. 260].

Тобто, сьогодні професійна освіта є сферою, в якій об'єднуються багато аспектів змін, що виникають у результаті цифровізації сучасного світу. Існує чотири фактори, які обумовлюють ефективність впровадження цифрових інструментів у освітній процес та дають можливість повністю використовувати онлайн-простір: майбутні кваліфіковані фахівці повинні набувати нових навичок та компетенцій, які дозволяють їм повною мірою скористатися дивідендами цифрових технологій; освітні програми повинні оперативно реагувати на зміни у суспільстві та ринку праці; заклади професійної (професійно-технічної) освіти мають стати простором проєктування та пілотування реформ, спрямованих на забезпечення можливості використовувати переваги цифровізації у суспільстві; необхідно використовувати цифрові інструменти для створення нових освітніх просторів з метою підвищення доступності та якості надання освітніх послуг.

На сьогодні для реалізації процесу онлайн-навчання заклади професійної (ПТ) освіти користуються різноманітними веб-інструментами та платформами, зокрема: Zoom, Google Classroom, Microsoft Teams та інші. Для цілей навчання успішно адаптовано елементи ігрового простору, наприклад, такі платформи, як Discord, які спочатку були розроблені для ігрового співтовариства. Ці інструменти виявилися найпростішим і найпривабливішим для здобувачів освіти способами спілкування та взаємоосвіти у процесі проведення, наприклад, дискусійних, вправ та практичних занять.

Отже, нові цифрові технології значно підсилюють ефективність засвоєння знань. Ефективність усвідомлення інформації, представлені у вигляді освітнього відео, слайдів та гіпертексту, значно покращують звичайні «контактні» лекції та уроки. Зокрема, SMART-комплекси, надають більше можливостей для розвитку особистості у інтерактивній діяльності шляхом використання ІКТ. Конкретний їх зміст має бути ретельно розблено, щоб адаптувати їх до умов онлайн-простору, а також запровадити групові заняття для мотивації та залучення здобувачів освіти до їх використання.

Список літературних джерел:

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. / URL: <https://docs.google.com/viewer?url=https%3A%2F%2Fpon.org.ua%2Fengine%2Fdownload.php%3Fid%3D563%26viewonline%3D1>.
2. Хайруллина Э. Р., Галимов Ф. М. Современные педагогические технологии. *Педагогический журнал*. 2020. № 4-1. Т. 10. С. 259–271.

Глазова В. В., к.п.н., доцент (ORCID: 0000-0003-0124-3760)
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», м. Слов'янськ

МЕДІАТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Ефективна інтеграція цифрових технологій у освіту дозволить трансформувати педагогічні методи та відкрити нові можливості для учнів. У цьому контексті дуже важливо, щоб педагоги мали необхідні компетенції для активного використання ІКТ у своїй професійній практиці, забезпечуючи рівні можливості та високу якість навчання [2].

На зміну традиційній школі приходить цифрова школа, розвивається ІКТ-насичене, високотехнологічне освітнє середовище. Розширення використання цифрових технологій викликає підвищення попиту на нові цифрові навички спеціаліста. Висуваються нові вимоги до професійної компетентності педагога за умов трансформації процесів у системі освіти [1].

Медіатехнології потрібні у всіх напрямках професійної діяльності вчителя інформатики: як навчальної, так і науково-дослідної та виховної. Вміння працювати з ними дає вчителю додаткові можливості для здійснення своєї професійної діяльності. Для вчителя інформатики медіатехнології є як засобом, так і об'єктом вивчення. Для науково-дослідницької діяльності вони дають йому можливість демонстрації різних дослідів та експериментів, що відповідає системно-діяльнісному підходу та мотивації до здійснення спільної наукової діяльності із застосуванням творчого підходу. Для виховної роботи будуть потрібні під час проведення різних патріотичних, святкових заходів, креативних конкурсів. Все це дозволить учням ближче познайомитися з медіатехнологіями та краще адаптуватися до сучасного насиченого інформацією світу.

Згідно з Професійним стандартом учителя закладу загальної середньої освіти [3], інформаційно-цифрова компетентність вчителя містить кваліфіковане використання засобів ІКТ, поширених у галузі освіти. ІКТ-компетентності включає дотримання правил роботи з засобами ІКТ, ергономіки, техніки безпеки та ін; дотримання норм використання ІКТ; відео та аудіофіксацію процесів навчання; візуальну комунікацію з використанням відповідних технічних та програмних засобів, планування освітнього процесу; підготовку та проведення обговорень з комп'ютерною підтримкою, проведення експериментів з предмета у віртуальних лабораторіях; використання інформаційних технологій, зокрема відео, анімації, тривимірної графіки тощо.

Цифрові технології надають можливість персоніфікувати процес навчання. У сукупності з штучним інтелектом можна вибудовувати максимально ефективну освітню траєкторію в залежності від можливостей учня. Використання ігрових технологій дозволяє зробити вивчення складного матеріалу більш цікавим та результативним.

Навчання та постійна підтримка повинні сприяти розвитку у вчителів необхідних компетенцій у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, які вони зможуть застосувати, щоб допомогти учням сформувати відповідні навички, включаючи цифрові компетентності для життя, навчання та роботи.

Список літературних джерел:

1. Авраменко О. Б., Усатюк Я. В. Теоретичні та методичні проблеми формування медіакомпетентності сучасного педагога // Збірник наукових статей Нац. пед. ун-т імені М. П. Київ, 2019. Вип. 144. С. 5–15.

2. Глазова В.В., Басанець А.С. Розвиток цифрової компетентності майбутнього вчителя інформатики // Зб. наук. пр. фізико-математичного факультету ДДПУ. Слов'янськ, 2019. Вип. 9. С. 93–98.

3. Професійний стандарт вчителя початкових класів, вчителя закладу загальної середньої освіти і вчителя з початкової освіти. URL : <https://cutt.ly/rTjddBu>

Клочко О. В., д.п.н., професор (ORCID: 0000-0002-6505-9455)

Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасні вимоги ринку праці до професійної підготовленості фахівців аграрної сфери зростають залежно від темпів оновлення видів продукції, обладнання і технологічних процесів. У зв'язку з цим підвищуються вимоги до творчої обдарованості і гнучкості спеціалістів, їхньої багатогранності та здатності до динамічної трансформації [4]. У даному науковому матеріалі обґрунтовуються напярями щодо удосконалення професійної підготовки аграрних менеджерів за педагогічною моделлю управління навчально-творчою діяльністю (НТД) студентів. Дана модель базується на впровадженні управлінських функцій в освітнє середовище, реалізації освітнього смарт-середовища в системі підготовки кадрів, високому рівні інформаційно-дидактичного забезпечення і технологізації навчального процесу [1; 2; 3].

Педагогічна модель управління НТД побудована на системному підході, де суб'єктами управління є здобувачі і педагоги, які виступають у ролі регулятора управлінського процесу. Здобувач спільно з викладачем на основі змісту освіти визначають цільову функцію, методи та форми управління НТД. Об'єкт управлінського процесу - навчально-творча діяльність, яка виступає у ролі процесора і перетворює наявний потенціал здобувача (індивідуальні потреби, мотиви, рівень підготовленості тощо) у якісний результат – сформованість професійно-творчої компетентності. Корегування управлінського впливу здійснюється як викладачем, так і дидактичними процесами (інноваційні методи, форми, засоби активізації НТД), які впливають

як на керовану систему, так і на систему, якою керують. Це знаходить своє відображення у конкретних формах організації навчання і контролю [5, с. 149].

НТД організовується за усіма методами, видами і формами занять і виступає складовою частиною загальних дидактичних процесів підготовки кадрів. Використовуючи різноманітні методи управління НТД, викладачі мають можливість ефективно планувати навчально-творчий процес, організувати його за відповідними дидактичними критеріями, впливати на активність НТД засобами педагогічної творчості, контролювати та аналізувати рівень досягнення освітнього результату. Враховуючи викладене вище, висновуємо, що розробка педагогічної моделі управління НТД студентів засобами ІКТ передбачає педагогічне проектування відповідних структурно-функціональних підсистем та змістовне насичення їх засобами ІКТ [2].

Пропонована педагогічна модель управління НТД є утворенням творчого рівня з динамічною структурою, в якості об'єкта управління якої виступає навчально-творча діяльність студентів, а предметна сфера визначається засобами ІКТ. На цій основі визначаємо пропоновану педагогічну модель управління НТД як інтегральну систему управління навчально-творчою діяльністю студентів з реалізацією функцій управління (співуправління, самоуправління) в поєднанні з високим рівнем інформатизації та автоматизації навчального процесу засобами ІКТ. Дана модель охоплює ряд підсистем (мотивації, планування, організації, координації, контролю та аналізу, регулювання), які в єдності забезпечують технологізацію процесу формування професійно-творчої компетентності майбутніх аграрних менеджерів від репродуктивних рівнів до дієвих, продуктивних і творчих.

Враховуючи концепцію дослідження, інформаційні канали мають бути представлені як на макро-, так і на мікрорівні. Необхідно співвідносити інформаційні пакети з дидактично-інформаційними модулями на кожному етапі процесу формування досвіду творчої діяльності майбутніх фахівців. Представлені функціональні складники педагогічної системи у сукупності визначають комплексний вплив на НТД студентів, що визначається сукупністю дій та операцій психологічного, дидактичного та організаційного характеру.

Узагальнюючи вітчизняний досвід професійної підготовки управлінських кадрів [5], слід зазначити про ефективність інтеграції засобів ІКТ у педагогічну модель управління НТД студентів, що позитивно позначається на формуванні професійно-творчої компетентності майбутніх аграрних менеджерів. У запропонованій авторами комплексній педагогічній моделі об'єктом управління виступає навчально-творча діяльність студентів з елементами наукового пошуку, яка перетворює наявний потенціал майбутнього фахівця (здібності, мотиви, потреби, індивідуальні потреби, рівень підготовленості тощо) у якісний результат – сформованість досвіду творчої діяльності менеджера аграрної сфери в системі його професійної компетентності.

За технологічним підходом управління навчально-творчою діяльністю студентів в системі професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрної сфери засобами ІКТ включає такі функціональні етапи: мотиваційно-

орієнтувальний, планувальний, пізнавально-перетворювальний, контроль-аналітичний, регулювально-розвивальний. Результатом цього процесу є активізація дидактичних процесів та організаційно-технологічних алгоритмів у педагогічній системі, які спрямовані на вдосконалення структури навчально-творчої діяльності студентів і, як наслідок, підвищення якісних характеристик професійно-творчої компетентності майбутніх фахівців.

Очікуваними дидактичними наслідками впровадження педагогічної моделі управління НТД із застосуванням засобів ІКТ можуть бути: оптимізація освітніх послуг на основі високого рівня самоуправління НТД студентів та інформатизації освітнього середовища засобами ІКТ; підвищення продуктивності навчального процесу на основі його технологізації, інформатизації, автоматизації, упровадження управлінських концепцій освіти, скорочення непродуктивного навчального часу; підвищення якості підготовки фахівців завдяки систематичності засвоєння навчального матеріалу студентами, високої мотивації НТД, ефективності інформаційного зворотного зв'язку на всіх етапах навчально-творчої діяльності.

Список літературних джерел:

1. Клочко О. В. Професійна підготовка майбутніх менеджерів аграрного виробництва засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій: монографія / О. В. Клочко. – Вінниця : Т. П. Барановська, 2018. – 350 с.

2. Метешкин К. А. Кибернетическая педагогика (теоретические основы управления образованием на базе интегрированного интеллекта): монография / К. А. Метешкин. – Х. : Международный Славянский университет, 2004. – 400 с.

3. Нагаєв В. М. Методологічні засади управління навчально-творчою діяльністю студентів: монографія / В. М. Нагаєв. – Х.: «Стильна типографія», 2018. – 151 с.

4. Ніколаєнко С. М. Якість вищої освіти в Україні: погляд у майбутнє / С. М. Ніколаєнко // Вища школа. – № 2, 2006. – С. 3-22.

5. Розвиток творчого потенціалу майбутнього фахівця : монографія / Т. О. Дмитренко, Т. В. Колбіна, В. М. Нагаєв та ін. – Херсон: ПП Вишемирський В. С., 2014. – 424 с

Minenko S. I., PhD in Economics and Management (ORCID 0000-0003-3033-1911)
State Biotechnological University, Kharkiv

METHODOLOGY FOR ORGANIZING AND CONDUCTING SELF-STUDY AND EDUCATIONAL ACTIVITIES AND RESEARCH WORK BY HIGHER EDUCATION STUDENTS

Self-study is the most important component of the pedagogical process, which involves the integration of various types of individual and collective learning activities, which is carried out both during the classroom and in the classroom, without the participation of the teacher and under his indirect supervision.

The goal of students' self-study work is to contribute to the formation of self-study as a personal risk and an important professional quality of young people, the essence of which lies in the ability to systematize, plan, control and regulate their activities without the help and supervision of the teacher. Objectives of students' self-study may be mastering certain knowledge, skills, skills, consolidation and systematization of acquired knowledge, their application in solving practical problems and performing creative works, identification of gaps in the system of knowledge of the discipline. Independent work allows the student to work without hindrance, not being afraid of the negative assessment of comrades or the teacher, as well as to choose the optimal pace of work and conditions of its implementation.

Modern society needs professionals who are able to make non-standard decisions, to act creatively and independently. The main means of forming these figures is the students' self-study and cognitive activity. Self-study and cognitive work of students - different kinds of individual and collective activities of students, which they carry out in the classroom or during class time for the teacher, under his leadership, but without his indirect participation. Students' independent work contributes to the formation of self-determination, initiative, discipline, accuracy, sense of responsibility necessary for a future professional in learning and professional activity. An important task of the teacher of higher education is the proper organization of independent work, ensuring the conditions for its successful passage, This requires not only basic, scientific, but also appropriate pedagogical training, the ability to pedagogically appropriate active cognitive forces of students in the educational process.

The structure of the self-study work includes the presence of the motive, goal setting, different cognitive tasks, the algorithm of work performance, advisory assistance, the specification of criteria for reporting, types of control. Scientific-research activity of students includes two interrelated spheres: teaching students the elements of research activity, organization and methods of scientific creativity; scientific research carried out by students under the supervision of teachers.

The content and structure of scientific research activities of students ensures consistency of means and forms of their conduct in accordance with the logic of the educational process, determines the occurrence of its from course to course, from one discipline to another, from one type of classes to another. Gradual increase in the volume and complexity of the accumulated knowledge, skills, abilities of students in the process of performing their scientific work ensures the solution of the following main tasks.

The technology of problem-based learning includes:

1. Getting to know the problem, creating a problematic situation.
2. Collection and analysis of data. Actualization of practical experience of the problem, search of data on objects and phenomena that are not enough to solve the problem.
3. Identification of problem-sensitive links, formulation of a hypothesis. If students are unable to independently formulate a hypothesis, it can be suggested by the teacher.

4. Formulation of conclusions, analysis of the research process.

The class in the technology of problem-based learning looks like a lancet of educational problems, which the teacher creates, listens to different points of view, analyzes them with the participation of students, finds the best forms and ways of fixing the obtained results. Implementation of the model of problem-based learning requires the teacher to do the following:

1. To set educational tasks for students in a comprehensible and interesting form.
2. Acting as coordinator of student and partner search activities, providing assistance to individual students and groups, differentiating the nature of assistance.
3. Know how to confront students with the problem, and stimulate creative thinking through questions.
4. To stimulate students' activity on self-exploration of different sources of information. Offer their assistance only in those cases where students can not independently make the necessary decisions.

The main feature of problem-based learning - search, investigative activity of students. In this case the knowledge is not given in a ready-made form, and the problem is set for self-solving. In problem-based learning distinguish the educational problem, problematic situations, the problem and questions. Problem-based learning puts high demands first and foremost on the teacher, to the level of his/her pedagogical prowess. It is necessary to remember that working only on the outline does not enrich the memory and does not add intelligence. The only way out is to learn by ourselves, actively engage in self-development, to find their own teaching credo, and problem-based learning - one of the most effective methods of active learning process, and the earlier we master it, the more satisfied we get from our work.

List of literary sources:

1. Vydy ta formy naukovo-doslidnoyi roboty studentiv. Rezhym dostupu: <http://www.info-library.com.ua/books-text-8404.html>
2. Naukovo-doslidna robota studentiv (NDRS). Elektronnyy resurs. Rezhym dostupu. URL: [http://npu.edu.ua/!e book/book/html/D/ispu_kiovis Ficyla-Pedagogika_VSh/710.html](http://npu.edu.ua/!e%20book/book/html/D/ispu_kiovis%20Ficyla-Pedagogika_VSh/710.html)

Нагасєв В. М., д.п.н., професор (ORCID: 0000-0002-3130-6112)
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТУДЕНТІВ

Цивілізаційні зміни обумовлюють необхідність підготовки людини до нових, часто принципово інших технологій. Передусім ідеться про інформатизацію та комп'ютеризацію. Саме стан науки, освіти і пов'язаних з ними технологій визначить перспективи подальшого розвитку освіти, науки та

виробничої сфери в Україні. Проблема організації дистанційного навчання в умовах епідемії Covid-19 ще раз довела необхідність імплементації елементів цифрової педагогіки в систему вищої освіти України.

Дистанційне навчання (ДН) - це самостійна форма навчання, що використовує переважно інформаційні технології, які є провідним засобом організації навчального процесу. ДН передбачає взаємодію педагога та здобувачів між собою на відстані, що відбиває усі властиві педагогічному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання) і реалізується специфічними засобами Інтернет-технологій, які передбачають інтерактивність [6]. За умов наукового підходу ДН дозволяє забезпечити такі переваги : 1) зменшити витрати на проведення навчальних занять; 2) підвищити продуктивність навчального процесу, залучаючи одночасно до навчання велику кількість здобувачів; 3) підвищити рівень самостійності та індивідуалізації навчання; 4) покращити якість освітнього процесу за рахунок застосування сучасних ТЗН, електронних інформаційних джерел; 5) модернізувати педагогічну систему, створивши освітнє SMART-середовище за сучасними принципами цифрової педагогіки [1; 2; 5].

Ефективна організація дистанційного навчання є складною педагогічною проблемою, яка інтерпретується багатьма факторами: 1) інтернет-середовищем передачі та обміну навчальною інформацією, 2) надійними технічними засобами навчання, 3) технологічною моделлю управління дистанційною освітою на основі єдиної інтернет-платформи, 4) цифровізацією комунікаційної мережі, яка має об'єднати усіх учасників навчального процесу, 5) дидактичними методами навчання та контролю знань.

При організації ДН має бути створено єдине інформаційне середовище закладу вищої освіти, в якому забезпечується автоматизація основних процесів діяльності – відповідний Інтернет-ресурс для мережевого онлайн-контакту в інтерактивному режимі здобувачів і педагогів. Найбільш поширеною в освітньому просторі є інтернет-платформа «Moodle», яка використовується багатьма ЗВО. Сьогодні окремі навчальні заклади удосконалюють цей електронний ресурс, формуючі досконаліші моделі. Однак, на наш погляд, проблема полягає у відсутності єдиної інтернет-платформи на рівні МОН України, яка б мала забезпечити усі ЗВО єдиними інформаційними освітніми стандартами. Матеріали такої інтернет-платформи створюють відповідне освітнє SMART-середовище, яке може слугувати одночасно інформаційною та інструментальною базою організації дистанційного навчання (навчальні заняття проектується на основі матеріалів інформаційних форумів, опитування, анотованих посилань, методичних розробок та методик щодо конкретного навчального заняття).

Освітнє SMART-середовище управління НТД студентів в системі дистанційного навчання має містити блок електронного навчально-методичного комплексу [3]. Цікавим є досвід Великої Британії, де важливим напрямом розвитку професійної освіти є застосування тьюторної системи, що використовує інтернет-платформу «Moodle» (Modular Object-Oriented Dynamic

Learning Environment) – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, надаючи доступ до матеріалів курсу та пропонуючи дискусійні форуми, чати та навчальні веб-конференції з участю викладачів-тьюторів [4].

Важливо побудувати дієву дидактичну систему організації управління навчально-творчою діяльністю студентів на основі технологізації педагогічних процесів. Для цього необхідно значно підвищити рівень методичного забезпечення, інформатизації та цифровізації усіх елементів педагогічної системи. Даний напрям потребує відповідного педагогічного проектування освітніх ресурсів за дистанційною формою в умовах управління навчально-творчою діяльністю студентів.

Одним із найважливіших завдань реалізації даної педагогічної проблеми є формування у здобувачів та педагогів навичок роботи у SMART-середовищі за умов віддаленого доступу, а також досягнення достатньо високого рівня самостійності та індивідуалізації навчально-творчої діяльності здобувачів. При цьому міра самоуправління навчальною діяльністю студентів тісно пов'язана з повнотою надання викладачем даних про зміст, структуру, технологію та засоби навчання і контролю. З огляду на наш досвід [6], необхідно спроектувати інтерактивну мережеву педагогічну технологію, яка б реалізувала управлінську концепцію організації дистанційного навчання на трирівневій основі: 1 рівень – управління НТД студентів в системі «педагог-здобувач»; 2 рівень – управління НТД студентів в системі «здобувач-здобувач»; 3 рівень – мережеве управління НТД студентів в системі «освітній SMART-комплекс-здобувач».

Основні напрями вирішення цієї проблеми лежать у площині модернізації педагогічної системи ЗВО та проектування таких теоретико-методичних, інформаційних, управлінських та техніко-технологічних заходів:

1- проектування та організація освітнього мережевого SMART-середовища на основі єдиного Інтернет-ресурсу для мережевого онлайн-контакту в інтерактивному режимі;

2- створення мережевої електронної бази інформаційних ресурсів (на основі електронного репозитарію бібліотечних фондів);

3- формування електронних дистанційних навчальних комплексів (ДНК) на основі електронних підручників, навчальних посібників, рекомендацій щодо самостійної роботи студентів у мережевій системі;

4- створення діагностичного SMART-комплексу на основі проектування електронної бази дистанційного контролю (електронні журнали відвідувань навчальних занять, обліку самостійної та індивідуальної роботи, тестового контролю знань (поточний, проміжний, підсумковий));

5- розробка нормативно-правової бази організації дистанційного навчання в умовах цифровізації педагогічних процесів.

Кожен із зазначених напрямів потребує системних і цілеспрямованих досліджень. На прикладі навчального процесу Державного біотехнологічного університету проаналізуємо можливість реалізації цифрового освітнього контенту організації дистанційного навчання в умовах технології управління

навчально-творчою діяльністю студентів. Основою технології є відповідна електронна оболонка Інтернет-ресурсу для мережевого контакту викладачів і студентів в інтерактивному режимі. Для цього університет використовує інтернет-платформу «Moodle» та «Google Meet», як електронну оболонку реалізації педагогічних процесів. Важливою ланкою організації ДН є телекомунікаційне середовище, яке включає: інформаційно-методичний та навчально-дидактичний контент (засоби спілкування і навігації, навчання і контролю знань в режимі on-line). Суттєвим технологічним аспектом дистанційної підготовки майбутніх фахівців є розробка «Силабусів» («Syllabus» - англ.) дистанційних навчальних курсів, які являють собою технологічну карту-пам'ятку самостійного вивчення дисципліни і дозволяють здобувачам планувати особистісну стратегію самоуправління навчанням на основі принципів автодидактики.

Для реалізації ефективної системи управління НТД потрібно забезпечити високий рівень децентралізації педагогічного впливу, створити таку структуру дидактичного процесу, за якої студенти матимуть можливість доповнювати інформаційну підсистему елементами самопланування, самоорганізації та самоконтролю відповідно завдань фахової підготовки. Організаційними компонентами моделі управління НТД студентів є: 1) організація роботи викладача з розробки та впровадження педагогічної технології; 2) співуправління з метою налагодження дієвого інтерактивного зв'язку в системах: «викладач-студент» та «студент-студент»; 3) самоуправління НТД студентів під час самостійної та індивідуальної роботи; 4) контроль та самоконтроль освітніх результатів.

Висновки. Суттєвим аспектом організації дистанційного навчання є впровадження в освітнє середовище управлінських концепцій та інформаційно-цифрових технологій. Основною організації ДН має бути SMART-середовище закладу вищої освіти для мережевого зв'язку в інтерактивному режимі комунікацій здобувачів і педагогів. Для реалізації цієї педагогічної проблеми необхідно забезпечити побудову єдиного електронного ресурсу ДН на основі технологізації та цифровізації педагогічних процесів. Впровадження технології управління НТД в системі дистанційного навчання дозволить активізувати навчально-творчу діяльність студентів, поглибити рівень самостійності та індивідуалізації навчання, підвищити рівень внутрішньої мотивації здобувачів, що у підсумку визначиться високим рівнем сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців.

Список літературних джерел:

1. Албегова И. Ф. Образовательные информационно-коммуникационные технологии: суть, специфика и перспективы развития. *Дистанционное и виртуальное обучение*. № 8., 2009. С. 49–53.
2. Буйдіна О. Інновації в освіті: світовий досвід і місцеві практики. *Імідж сучасного педагога*. № 1(190), 2020. С. 16-22.
3. Klochko O., Nagayev V., Kovalenko O., Fedorets V. Forming of professionally creative competence of prospective agrarian managers by facilities of

digital technologies. *Society. Integration. Education* : Proceedings of the International Scientific Conference. [Online]. Volume IV, May 22th23th, 2020. С. 460-474. Web. 11 Jun. 2020. doi:<http://dx.doi.org/10.17770/sie2020vol4.4847>.

4. Лущик Ю. М. Застосування сучасних технологій у процесі підготовки майбутніх аграріїв у вищій освіті Великої Британії. *Педагогіка та психологія: зб. наук. праць ХНПУ імені Г. Сковороди*. Х.: ХНПУ, 2017. Вип. 57. С. 236 – 247.

5. Морзе Н.В. Дистанційна технологія як основа сучасних інформаційних технологій у навчанні. *Нові технології навчання: Науково-метод. збірник*. Вип. 30. К.: Наукметодцентр ВО, 2001. С. 32-41.

6. Нагаєв В. М. Методологічні засади управління навчально-творчою діяльністю студентів: монографія. Харків: «Стильна типографія», 2018. 151 с.

Наголюк О. Є., к.т.н., доцент (ORCID: 0000-0001-9743-3352)

Прокопенко О.В., к.філос.н., доцент (ORCID: 0000-0002-7549-1137)

Луганський національний аграрний університет, м. Слов'янськ

ЦІННІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДПРИЄМЦЯ

Підприємництво в Україні стало реальним процесом суспільного життя, а підприємці утвердились як особливий прошарок населення, які мають свої особливості професійної підготовки. Ринкові відносини утверджують новий тип особистості – прагматичний, діловий, підприємливий. Він іде на зміну колишньому, суспільному власнику, який у своїй більшості розглядав суспільну власність як не свою, може й чужу, а як таку, що потребує здійснення своєї виробничої повинності і аж ніяк повна віддача господарності, підприємливості. Особливо нагальним стало це питання в умовах запровадження дистанційної форми навчання та впровадження інформаційно-цифрових технологій в освітній діяльності.

Як зазначається в останніх положеннях національної стратегії розвитку освіти в Україні освітній процес в умовах формування професійної компетентності має органічно поєднати професійну підготовку кадрів з сучасними технологіями розвитку економічного мислення, дослідженнями в галузі економічної безпеки відповідно сучасних умов цифрової педагогіки (SMART-освітні комплекси, інформаційно-комунікаційні технології, електронні ресурси та засоби активізації пізнавальної діяльності студентів) [2].

Для визначення компонентної структури професійної компетентності підприємця, розглянемо інтегральну характеристику – професійну компетентність. Компетентність – це об'єктивна категорія, яка фіксує суспільно визнаний комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень тощо, які можна застосовувати в широкій сфері діяльності людини. О.А. Грішнова поєднує професійну компетентність з поняттям «кваліфікація

працівника», яку визначає як сукупність загальної і спеціальної професійної освіти людини; необхідних знань, умінь, практичних навичок та виробничого досвіду для виконання у даних організаційно-технічних умовах певних видів діяльності визначеної складності [1, с. 93].

Враховуючи зростаючі вимоги сучасного ринку праці, на перші місця інноваційного розвитку виходять такі поняття як вміння, кваліфікація, компетентність тощо. У цьому контексті виміром якості продукції вищої освіти як сектора національної економіки стає людський капітал [3]. У суспільстві в цілому і, зокрема, у високотехнологічних секторах економіки зростає попит на висококваліфікованих підприємців, котрі мають не лише спеціалізовану професійну підготовку, але й успішно оволоділи навичками інноваційної, підприємницької та управлінської діяльності, максимально використовують власні індивідуальні здібності та ціннісні соціальні орієнтири.

На жаль, на сьогодні очевидно є суперечність між зростаючим обсягом підприємницьких послуг та недостатнім рівнем сформованості ціннісних якостей підприємців, що вимагає суттєвої адекватно реакції педагогічної системи на процес формування та розвитку нового соціально-орієнтованого мислення бізнесмена [4]. Ці аспекти доводять необхідність підвищення рівня гуманізації та гуманітаризації освітнього процесу, впровадження інноваційних моделей підготовки підприємців нової генерації.

Модель професійної компетентності підприємця розуміємо як інтегративну структуру, складниками якої є такі компоненти: емоційно-ціннісний (мотиваційні потреби, інтереси, цілі та цінності творчої діяльності); когнітивний (повнота, системність, гнучкість знань, їх науковий характер, творча спрямованість знань); діяльнісний (пізнавальна активність, творча управлінська діяльність, уміння і навички вирішувати творчі завдання, лідерські здібності, мистецтво управління); особистісно-розвивальний (здатність до саморозвитку, уміння і навички самоуправління та рефлексивної діяльності, гуманістична спрямованість особистості). Модель професійної компетентності фахівця підприємця як творчої особистості визначає цілі і зміст навчально-творчої діяльності в системі підготовки кадрів економічної сфери.

На основі аналізу змісту виробничих процесів сучасного підприємництва доведено, що специфічною ознакою професійної діяльності фахівців економічної сфери є її соціально-ціннісна спрямованість, творчий, управлінський характер. Соціально-ціннісні нормативи сучасного підприємництва детермінуються гуманістичними вимірами людства, гуманістичною парадигмою та аксіологічною домінантою розвитку суспільства. Творча спрямованість та економічні навички є невід'ємними рисами підприємців. При цьому творча спрямованість бізнесмена-підприємця є передумовою його високих професійних якостей. На цій основі визначено структурні компоненти моделі професійно-творчої компетентності фахівця-підприємця як творчої особистості: емоційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісно-розвивальний. Наведені вище положення дають підставу для подальшого дослідження даного напрямку на основі моделювання

функцій ефективної виробничої діяльності підприємців в умовах компетентісного підходу щодо розвитку творчого соціального досвіду кадрів бізнес-еліти.

Список літературних джерел:

1. Грішнова О. А. Людський капітал: Формування в системі освіти і професійної підготовки. К. : Знання, 2001. 254 с.
2. Мельник М. Партнерство держави і бізнесу як фактор ділової активності в Україні. Вісник КНТЕУ. №3, 2010. С. 23-39.
3. Сумцов В.Г., І.А. Гнатенко. Пріоритети та засоби забезпечення ефективного розвитку малих підприємств. Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. № 11(182). Ч. 2, 2012. С. 243–248.
4. Черняк В.З. Історія підприємництва: учбовий посібник для студентів, які навчаються за економічними спеціальностями. К.: ДАНА, 2015. 607 с.

Пуш О. А., к.п.н (ORSID 0000-0002-5838-521X)

КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, м. Луцьк

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Використання дистанційних технологій в освітньому процесі сучасної освіти зумовлено веденням карантинних обмежень, спричинених поширенням на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19. На початку карантину проблемними були питання опанування науково-педагогічними та педагогічними працівниками і здобувачами вищої (фахової передвищої) педагогічної освіти платформ для відео конференцій та сучасних веб-сервісів. Актуальною і сьогодні залишається проблема адаптації змісту і форм забезпечення практичної підготовки студентів педагогічних коледжів до дистанційного режиму. Розкриємо окремі аспекти організації педагогічної практики в онлайн-форматі на прикладі Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

1. Адаптація змісту практики – внесення відповідних змін в робочі навчальні програми, розроблення завдань практичного характеру, які дозволяють максимально наблизити практичну підготовку до реальних умов її організації в базових закладах освіти, оновлення критеріїв оцінювання.

2. Модифікація навчально-методичного супроводу практики – корекція комплексів дидактичних матеріалів на допомогу студенту-практиканту, систематизація відеозаписів показових занять і заходів, оцифрування авторських методичних розробок викладачів; використання віртуальних середовищ для розміщення інформаційних та навчально-методичних матеріалів, зразків документів, форм звітності, інформаційних

ресурсів, завдань; систематичне проведення з учасниками освітнього процесу інструктивних нарад, вебінарів щодо використання дистанційних технологій під час практики, ознайомлення з нормативною базою.

3. Процесуальні засади практичної підготовки:

- приведення завдань прикладного характеру у відповідність до календарно-тематичних планів учителів, вихователів, музичних керівників базових закладів освіти;

- проведення (за допомогою платформ для відео конференцій) керівниками практики консультацій для підготовки студентами конспектів уроків (занять), підбір відповідного відео- та музичного оформлення, дидактичних матеріалів;

- проходження веб-квестів, моделювання уроків (занять), демонстрування студентами фрагментів навчальних та виховних занять, їх детальний аналіз та самоаналіз;

- оцінювання результатів: фото- та відеозвіти, презентації та підсумкові Zoom-зустрічі.

4. Використання медійного простору для презентації результатів практичної підготовки здобувачів освіти – систематичне розміщення інформації на офіційному сайті закладу, популяризація досвіду в інтернет-виданнях.

5. Адміністрування практичної підготовки здобувачів:

- своєчасне інформування про онлайн-зустрічі, налагодження контактів для термінового збору даних, взаємоузгодження окремих кроків у проведенні організаційних заходів;

- використання віртуальних сховищ для зберігання та файлового обміну інформацією між методистами практики;

- переведення обліку практичної підготовки студентів в онлайн-режим – розміщення на Google диску електронних журналів, розкладів освітнього процесу у базових закладах освіти, контактних даних педагогів;

Використання дистанційних технологій в організації практичної підготовки здобувачів вищої та фахової передвищої педагогічної освіти має ряд переваг, зокрема: 1) студенти намагаються показати себе з кращої сторони перед одногрупниками, здорова конкуренція сприяє ретельнішій підготовці до занять; 2) спостерігаючи заняття один в одного, майбутні спеціалісти добре закріплюють знання з фахових методик (адже переглядають багато занять за день практики, засвоюють їх структуру, мають можливість порівняти). Хоча, здобувачам освіти не вистачає «живого» спілкування з дітьми, вони не завжди можуть передбачити їх реакцію на певні завдання тощо.

В освітянських колах сьогодні часто обговорюється питання негативного впливу дистанційного навчання на якість надання освітніх послуг. Звичайно, усі надають перевагу навчанню офлайн. Але у проходженні практики в онлайн-форматі є свої плюси: адже випускники зможуть не лише проводити заняття в звичному форматі, вони також спроможні успішно працювати у дистанційному та змішаному режимі.

Список використаних джерел:

1. Биков В.Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України. *Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: кол. монографія / АПН України, Інститут засобів навчання. К. : Атіка, 2015. С. 77–140.*
2. Долинський Є.В. Дистанційне навчання – одна з прогресивних форм підготовки фахівців. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Збірник наукових праць. Вип.42 / За заг. ред. проф. Матвієнко О.В. К.: Вид. центр КНЛУ, 2010. С. 202-207.*
3. Осадчий В.В. Сучасні тенденції використання інформаційних технологій у навчальному процесі вищої педагогічної школи. *Педагогічний процес: теорія і практика : Збірник наук. праць. К. : Видавництво П/П «ЕКМО». Вип. 2, 2009. С.190-207.*
4. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти. [Електронний ресурс]. DOI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>

Савченко В. Б., к. т. н., доцент (ORCID: 0000-0003-1303-6494)

Свіргун О. А., к. т. н., доцент (ORCID: 0000-0001-6069-8269)

Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ «ОПІР МАТЕРІАЛІВ» В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

В останні десятиріччя в інженерному світі відбулися величезні революційні зміни. Поява та розвиток CAD/CAM/CAE систем дозволяє спроектувати, розрахувати та спланувати технологію виготовлення деталі, вузла або конструкції в цілому. Більш того, ці системи дозволяють змоделювати та провести випробування віртуальної конструкції. Цифровізація швидко та рішуче увійшла в сучасний світ. А з 2020 року пандемія різко пришвидшила цей процес.

Підготовка кваліфікованого фахівця не можлива без отримання навичок практичної роботи з системами автоматизованого проектування і розрахунків. На кафедрі надійності та міцності машин і споруд вже декілька років в учбовому процесі використовуються ANSYS WORKBENCH [1,2,3], та «ЛІРА САПР» [4] на практичних заняттях при вивченні дисциплін «Опір матеріалів» та «Будівельна механіка». А минулого року з переходом на дистанційне навчання актуальною стала заміна лабораторних робіт, які традиційно виконуються на кафедрі, на їх віртуальні аналоги.

Проведення лабораторно-практичного заняття з визначення величини нормальних напружень при позацентровому розтягу (стиску), є важливим

елементом навчального процесу технічних і будівельних спеціальностей ДБТУ. В ході лабораторної роботи студентам пропонується експериментально визначити величину нормальних напружень в поперечному перерізі стрижня, зображеного на рис.1.

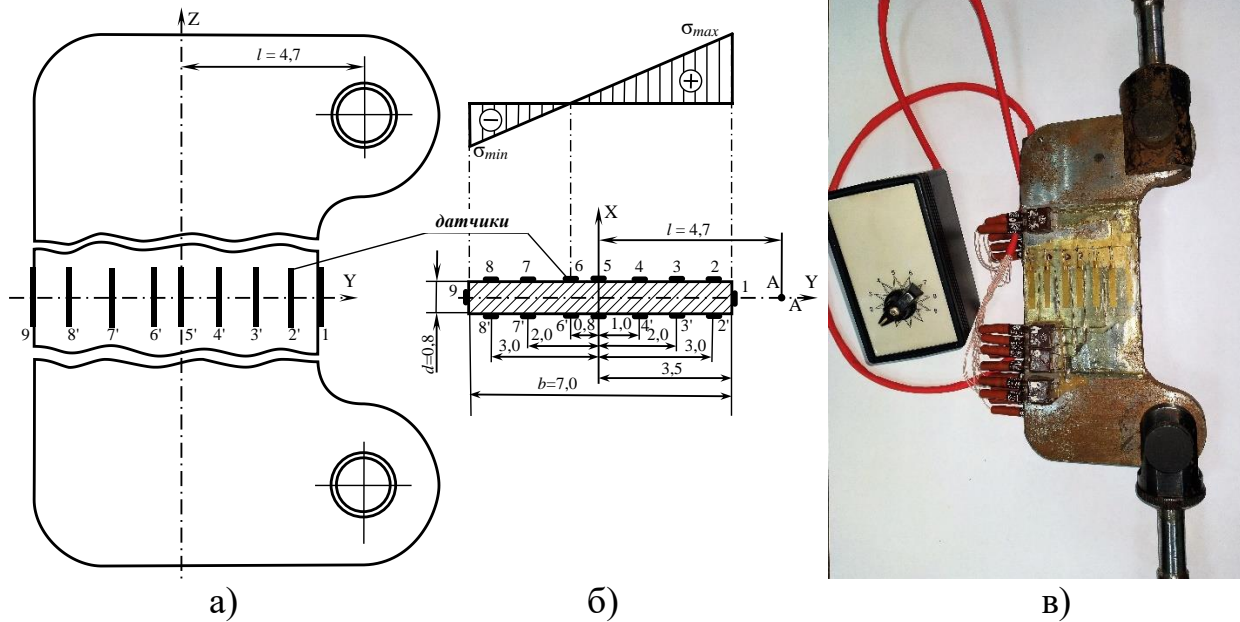

Рис.1. Зразок стрижня, який використовується в лабораторній роботі "Поцентровий розтяг (стиск)": ескіз стрижня (а), поперечний переріз і еюра нормальних напружень (б), зовнішній вигляд зразка з комутатором датчиків.

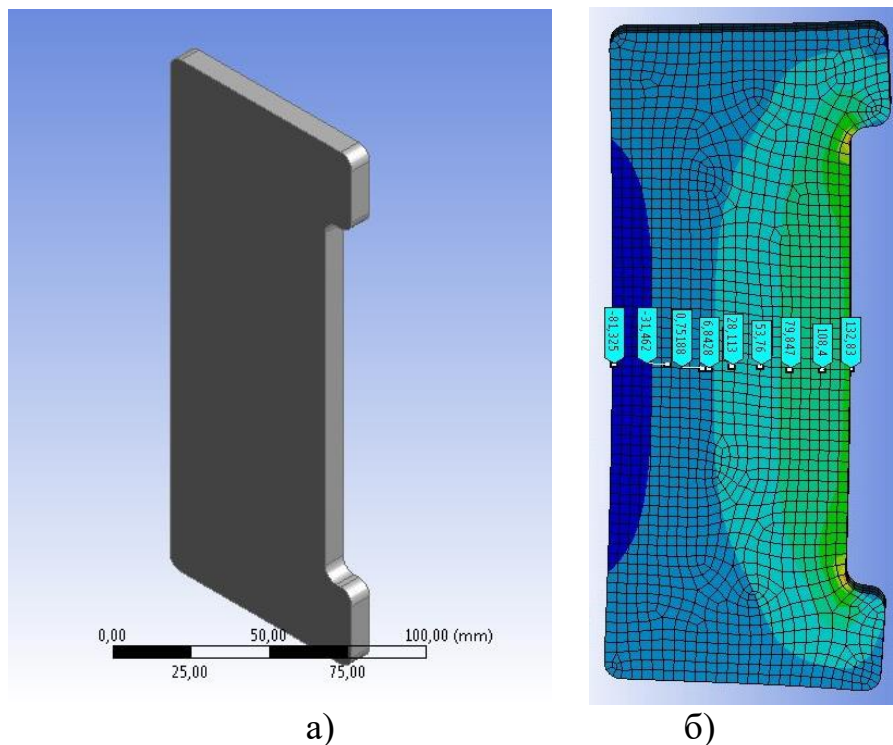

Рис.2. Модель стрижня для виконання лабораторної роботи "Поцентровий розтяг (стиск)" в ANSYS WORKBENCH: загальний вигляд (а) та нормальні напруження в поперечному перерізі (б).

Справжнім викликом сучасності стала необхідність організації дистанційного проведення занять. При такій формі навчання зручним виявилось використання сучасних систем скінчено-елементного аналізу. Таких, наприклад, як ANSYS. З цією метою було виконано комп'ютерне моделювання стрижня в ANSYS WORKBENCH, параметри якої співпадають з лабораторною (рис.2).

Використання автоматизованих систем має ще одну важливу особливість. Вони дозволяють з мінімальними витратами часу, провести випробування декількох варіантів розрахункових схем – наприклад, з різними значеннями ексцентриситету l (см. рис.1,а) і порівняти отримані результати. Виконати таку роботу на реальних моделях в ході заняття, взагалі дуже складно у зв'язку з необхідністю переналаштування лабораторної установки. Але і обмежитись тільки комп'ютерним моделюванням, теж було би помилковим, оскільки реальні випробування реальних моделей студентами сприймаються набагато краще.

Таким чином, обидві форми проведення лабораторного заняття, побудовані на випробуванні реальної моделі, з подальшим дослідженням її параметрів на цифровому аналогові, слід вважати такими, що не замінюють, а доповнюють одна одну. Оптимальним, на наш погляд, є поєднання в лабораторних роботах реальних і цифрових об'єктів, що дає можливість студентам більш повно розкрити і засвоїти зміст матеріалу, який вивчається.

Список літературних джерел:

1. Грищенко В.М., Свіргун О.А., Калінін Є.І., Савченко В.Б. Основи ANSYS. Лабораторний практикум : навч. посібн. Харків : ХНТУСГ, 2020. 168с.
2. Аналіз впливу розподіленого навантаження на напружено-деформований стан балки / В.М. Грищенко, О.А. Свіргун, Є.І. Калінін, В.Б. Савченко. Харків: ХНТУСГ, 2019
3. Використання систем кінцево-елементного аналізу при викладанні дисципліни «Опір матеріалів»: практикум / О.А. Свіргун, В.Б. Савченко, О.С. Грінченко, Е.І. Калінін, В.П. Свіргун. Харків: ХНТУСГ, 2018.
4. Розрахунок балки при плоскому поперечному згині в програмному комплексі ЛІРА-САПР: метод. вказівки до виконання практичних робіт з дисциплін "Опір матеріалів", "Будівельна механіка та розрахунки конструкцій на міцність" для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної, заоч. та дистанц. форм навч. інженерних спеціальностей / уклад.: О.А. Свіргун, Є.І. Калінін, В.П. Свіргун. - Харків : ХНТУСГ, 2021. 23 с.

Сагачко Ю.М., к.е.н., доцент (ORCID: 0000-0002-0168-266X)
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ «АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Викладання дисципліни «Адміністративний менеджмент» потребує системного застосування інтерактивних технологій виходячи з необхідності формування у майбутніх менеджерів креативних навичок. У більшості випадків для студентів використовуються ситуації для аналізу, які запозичені з діяльності реально існуючих компаній, фірм, підприємств для практичних занять. Аналіз сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців доводить, що одержані ними теоретичні знання рідко використовуються на практиці через брак виробничого досвіду та відірваності теорії та практики [1]. Це свідчить про необхідність формування інноваційної компетентної структури управлінських кадрів засобами інтерактивних технологій з передачі управлінського досвіду. Одним з таких методів є розгляд та аналіз управлінських ситуацій (кейс-метод).

Будь-яка управлінська ситуація відрізняється унікальними особливостями, потребує унікальних рішень та дій. За допомогою ситуацій для дисципліни «Адміністративний менеджмент» майбутні фахівці мають можливість вирішити реальні виробничі проблеми на прикладі існуючих підприємств, фірм, компаній тощо. Таким чином, головна мета застосування методу управлінських ситуацій (кейс-методу) – навчити майбутніх менеджерів діяти в реальних умовах. Ситуації для аналізу містять детальну інформацію про умови та проблеми конкретних галузей та організацій, переслідуючи дві головні цілі – поліпшити аналітичні навички студентів та продемонструвати як менеджери та компанії діяли в тих чи інших обставинах. Ситуації для аналізу дозволяють студенту виконувати функції менеджера, а не стороннього спостерігача; перевіряють засвоєння знань про засоби та інструменти стратегічного менеджменту; вимагають від студентів розробки стратегічного плану дій в певних обставинах [2].

Ситуації для аналізу за кейс-методом навчають студентів застосовувати на практиці отримані теоретичні знання, а саме:

- розробляти оперативні, тактичні та стратегічні плани успішного ведення бізнесу (діяльності);
- покращувати навички з оцінки сильних та слабких сторін ресурсної бази, проведенні стратегічного аналізу в різних галузях і конкретних ситуаціях;
- сприяти формуванню виробничого досвіду з виявлення управлінських проблем, оцінки стратегічних альтернатив, розробки організаційної структури;
- розширювати самостійність мислення, навчаючи не розраховувати на «авторитетну думку» підручників, в яких на всі питання є готові відповіді;

– зрозуміти специфіку галузей, компаній, підприємств, для нарощування власного управлінського досвіду.

Студенти, які звикають до готових рішень та авторитетної думки викладачів, часто висловлюють жаль, що ситуації для аналізу не супроводжуються правильними відповідями. Тому необхідно обирати такі ситуації, для вирішення яких можна використовувати декілька підходів, кожен з яких обґрунтований та має право на існування. При обговоренні різноманіття думок студентів не тільки можливо, але й бажано. В бізнесі взагалі не існує «правильних» відповідей та рішень. Але завжди існують декілька підходів та зразковий план дій, кожен з яких може бути дієвим в даній ситуації. Тобто ситуації на практичних заняттях використовуються не для того, щоб примусити студентів працювати в бібліотеці або звертатися до мережі Internet у пошуках інформації про подальші дії компанії, яка розглядається в якості приклада, а для того щоб навчити оцінювати та аналізувати управлінські події, самостійно приймати рішення та обґрунтовувати їх. Саме це сприяє розробці практичних навичок менеджера.

Список літературних джерел:

1. Бородіна О. А., Ходова Я. О. Адміністративний менеджмент: навч. посіб. / за заг.ред. О. А. Бородіна. Маріуполь: ПДТУ, 2015. 84 с.
2. Новіков Б. В. Основи адміністративного менеджменту : навч посіб. К. : Центрнавч. Лри, 2004. 560 с.

Світайло Ж. О., викладач-методист (ORSID 0000-0001-6329-768X)

Чугуєво-Бабчанський лісний коледж, м. Чугуїв

ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСУ ПОШУКУ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ З РІЗНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ПЛАТФОРМИ SHAREPOINT

SharePoint – це колекція програмних продуктів і компонентів, яку зручно використовувати в управлінні навчальним процесом в умовах дистанційної освіти. Дана система включає в себе: набір веб-додатків для організації самостійної роботи веб-порталів, модуль пошуку інформації, що забезпечує функціональність управління освітніми процесами для здійснення та аналізу педагогічної діяльності.

SharePoint може бути використаний для створення сайтів, що надають користувачам можливість для педагогічної роботи. Створювані на платформі SharePoint сайти можуть бути використані в якості сховища інформації, знань і документів, а також використовуватися для виконання полегшуючих взаємодію веб-додатків, таких як вікі та блоги. Користувачі можуть керувати і взаємодіяти з інформацією в списках і бібліотеках документів, використовуючи елементи управління, звані веб-частини [1].

У Microsoft 365 суб'єкти освітнього процесу можуть створити сайт на початковій сторінці SharePoint, та отримати відповідний електронний контекст для надійного інтерактивного спілкування в Outlook Online. Сайти зручно використовувати в якості безпечного місця для зберігання та впорядкування інформації, обміну даними та доступу до них. Для цього потрібен веб-браузер, наприклад Microsoft Edge, Internet Explorer, Google Chrome або Mozilla Firefox [2].

Створення додаткової сторінки це чудовий спосіб ділитися ідеями за допомогою зображень, Excel, Word і PowerPoint документів, відео тощо. Педагоги та здобувачі можуть оперативно створювати та публікувати навчальні презентації, які матимуть чудовий вигляд на будь-якому пристрої. Під час створення сторінки можна додавати й налаштовувати веб-частини, а потім публікувати необхідну інформацію [3].

За замовчуванням в SharePoint є бібліотека документів, яка створюється автоматично при створенні нового сайту. Файли легко зберегти прямо в бібліотеці Microsoft SharePoint. Після додавання файлів до бібліотеки інші користувачі зможуть читати і редагувати їх в залежності від їх дозволів. Бібліотека документів забезпечує безпечне зберігання файлів, простий пошук документів, спільну роботу над ними і доступ до них з будь-якого пристрою. При необхідності суб'єкти освітнього процесу на сайт бібліотеки можуть додати додаткову пошукову інформацію. Це корисно, наприклад, якщо потрібно обмежити доступ до набору файлів. У кожній бібліотеці відображаються список файлів, папки і основні відомості про кожного з елементів, наприклад про те, хто створив або змінив файл. Ці відомості можна використовувати для впорядкування файлів і спрощення їх пошуку [4].

При використанні Office і OneDrive або SharePoint можна працювати над документами Word, таблицями Excel та презентаціями PowerPoint разом з іншими здобувачами в інтерактивному режимі. Спільне редагування означає, що над документом одночасно працюють кілька здобувачів [5].

Таким чином, MS SharePoint - це платформа для створення освітнього сайту з широким функціоналом. Його завдання - зробити роботу навчального закладу продуктивнішою за рахунок зручного налаштування та автоматизації всіх внутрішніх навчальних процесів.

Список літературних джерел:

1. Загальні принципи роботи в SharePoint URL: <http://surl.li/aqlny>
2. Початок роботи зі службою SharePoint URL: <http://surl.li/aqlqk>
3. Створення сторінки URL: <http://surl.li/aqlqj>
4. Додавання документів URL: <http://surl.li/aqlqk>
5. Спільна робота над документами URL: <http://surl.li/aqlon>

Сосницька Н.Л., д.п.н., професор (ORSID 0000-0001-6329-768X)
Сідельников Б. Ю., магістрант
*Таврійський державний агротехнологічний університет
 імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

СТРУКТУРА КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УМОВАХ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Узагальнюючи результати досліджень щодо розвитку мислення [1-7] нами визначено, що критичне мислення складається з таких компонентів: загально-методичні принципи (самокорекція методу дослідження, відстеження процедури дослідження; врахування інших думок; критичність та самокритичність); загальні стратегії (розділення проблеми на складники; поступове розв'язання простих проблем; використання графічних організаторів інформації; вивчення окремих аспектів проблеми; аналіз засобів та цілей); процедури (усвідомлення проблеми; встановлення контраргументів; врахування суперечливих фактів; обґрунтування; спростування; узагальнення; побудова гіпотез; формулювання висновків). Нами цю загальну структуру прийнято щодо визначення структури критичного мислення при викладанні фізики.

Узагальнюючи підходи до організації інтелектуальної і практичної діяльності студентів з отримання знань з фізики (факти, фізичні поняття, закони та теорії), усвідомлений контроль за ходом розумових процесів (створення проблемної ситуації її аналіз, усвідомлення проблеми, визначення суперечностей, доводити – добирати прийняті, відповідні та несуперечливі аргументи; знаходити контраргументи; помічати факти, що суперечать власній думці; обґрунтовувати; оцінювати – вибір однієї з альтернатив, усвідомлення обмежень, що накладаються на висновок (істинність висновку за певних умов); спростовувати (принцип фальсифікації); узагальнювати; будувати гіпотези; робити висновки) структуру критичного мислення ми представляємо у такій спосіб:

Змістовий компонент

Методологічні принципи: доказовість, яка спирається на факти отримані на основі експерименту логіку обґрунтування тверджень; принцип приємстенності наукового знання, що проявляється в переконанні в поступовому розвитку науки, в ході якого раніше отримане та обґрунтоване знання не може бути відкинуте повністю і нове знання завжди що-небудь наслідуює з минулого та може лише обмежувати сферу його застосування (принцип відповідності); динамічність поглядів, що проявляється в критичному відношенні до власних суджень та готовності їх змінити, як що цього вимагають неспростовні факти; детермінізм як принцип підходу до дійсності, що проявляється в упевненості в тому, що все у світі причино зумовлено, та в бажанні виявити причини явищ; системність як вимога, яка проявляється в бажанні не просто зібрати сукупність фактів, а знайти між ними зв'язки, які відповідають дійсності, тобто виявити загальне, визначити закон, який їх поєднує, побудувати наукову теорію, яка пояснює їх та надає нове

знання; розуміння неминучості парадоксального в ході розвитку науки.

Загальні методичні принципи: самокорекція методу дослідження, відстеження процедури дослідження; врахування інших думок; критичність та самокритичність.

Загальні стратегії: визначити стержневу ідею при дослідженні та вивченні фізичного явища (процесу) та розділити проблему на частини; виділити основні етапи (основні логічні лінії) в розвитку центральної проблеми, «стержневої» ідеї та розв'язати більш прості проблеми, що відбивають деякі аспекти основної проблеми; використати смислові та графічні організатори, щоб представити проблему різними способами; розглянути окремі випадки, щоб «відчути» проблему; аналіз засобів та цілей).

Функціонально-операційний компонент

Усвідомити проблему, діалектичний зв'язок між суперечностями; доводити – добирати прийнятні, відповідні та несуперечливі аргументи; знаходити контраргументи; помічати факти, що суперечать власній думці; обґрунтовувати; оцінювати – вибір однієї з альтернатив, усвідомлення обмежень, що накладаються на висновок (істинність висновку за певних умов); спростовувати (принцип фальсифікації); узагальнювати; будувати гіпотези; робити висновки.

Таким чином, відповідно особливостям навчального процесу з фізики критичне мислення ми розглядаємо як особливий вид мисленевої діяльності, характерними ознаками якого є: вироблення когнітивних технік та стратегій прийняття правильних рішень при вивченні та дослідженні фізичних явищ та процесів, розв'язанні фізичних задач аналітико-синтетичним методом, проведенні фізичного експерименту; здійснення рефлексивних дій (аналітичних, перевірочних, контролюючих, об'єктивне оцінювання процесу і результатів як своєї діяльності так і інших, оцінка власної позиції). Структура критичного мислення складається з двох взаємопов'язаних компонентів: змістового (методологічні та загальні методичні принципи; загальні стратегії) та функціонально-операційного (мисленеві операції, які виконують певні функції і забезпечують процесуальність мислення).

Список використаних джерел:

1. Бондар В. І. Критичне мислення в психології та педагогіці: сутність, розвиток, формування: посібник; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т педагогіки і психології. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 106 с.
2. Буряк В. Формування у студентів критичного стилю мислення. *Знання*. 2007. № 3. С. 21–30.
3. Марченко О.Г. Педагогічні умови формування критичного мислення курсантів у процесі навчання у вищих військових навчальних закладах: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Харк. нац. пед. ун-т. – Х., 2005. 251 с.
4. Терно С.О. Критичне мислення - сучасний вимір суспільствознавчої освіти. Запоріжжя: Просвіта, 2009. 268 с.
5. Тягло А. В. Критическое мышление на основе элементарной логики: учеб. пособие. Х.: Университет внутренних дел, 2001. 210 с.

6. Хачумян Т.І. Формування критичного мислення студентів вищих навчальних закладів засобами інформаційних технологій: дис ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Харк. нац. пед. ун-т. Х., 2005. 221 с.

7. Sosnickaya N.L. Theoretical and methodological features of learning concepts in the context of the development of critical thinking. *Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації*: матер. Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (Мелітополь, 27-29 травня 2020р.) / ред. кол.: В.М. Кюрчев, В.Т. Надикто, Н.Л. Сосницька, М.І. Шут та ін. Мелітополь: ТДАТУ, 2020. С. 357-362.

Туз Н. В., викладач-методист (ORSID: 0000-0003-4379-195X)

Варибрус В. П., викладач-методист (ORSID: 0000-0003-2855-1608)

*ВСП «Харківський фаховий коледж харчової промисловості ХНТУСГ»,
м. Харків*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Професійна підготовка майбутніх фахівців переробної промисловості вищого рівня кваліфікації, здатних творчо вирішувати складні технологічні завдання, розглядається як один з вирішальних чинників інноваційного перетворення сільського господарства. У зв'язку з цим підвищуються вимоги до творчої обдарованості і технологічної гнучкості фахівців, їх багатогранності і здатності до динамічної трансформації. Компетентність – це об'єктивна категорія, яка фіксує суспільно визнаний комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень тощо, які можна застосовувати в широкій сфері діяльності людини. Формування сучасного фахівця має відбуватися у діалектичній єдності компетентісного та особистісного підходів. Сучасна вища освіта має справу з індивідуальністю, самобутністю особистості, і саме індивідуальність мусить виступати керівним методологічним положенням у вихованні і навчанні. Ця обставина вже починає розглядатися як принцип сучасної дидактики.

Особистісний підхід змушує розглядати будь-яку особистість людини як одиничне явище, яке штучно виділене із загальної структури особистості або діяльності. Особистісне те, що первісне самовизначається людиною і що гранично входить до досвіду конкретної людини. Особистісний бік будь-якої діяльності – це її суб'єктне начало. Студент формується, розвивається як носій суб'єктного досвіду. Під цим досвідом розуміється специфічний комплекс знань, почуттів, настанов, особистісних смислів, які він вже придбав, які мають для нього самодостатню цінність і проявляються в відповідних діях або поведінці. Тобто, особистість студентів вже сформована у вигляді внутрішніх програм поведінки в житті. Ці програми протягом студентських років під

натиском обставин і нового суб'єктного досвіду руйнуються, переглядаються на шляху вибору засобів і форм самореалізації.

Отже, оскільки студент, приходячи на студентську лаву, вже має здатність до внесення суб'єктивних оцінок навколишньої дійсності та самому собі, то це означає, що він не поглинається соціальною групою, не розчиняється в колективності, а зберігає свою автономність та самобутність. Тим самим він містить у собі щось нове відносно природних та соціальних обставин. Студент здатний сприймати інших студентів і викладачів з їх позитивними та негативними характеристиками як безумовно таких, яким він віддає перевагу. Сам же він, знаходячи своє обличчя в гармонійній багатолікості, співвідносячи себе з іншими, іманентно розділяє існуючу шкалу соціальних пріоритетів як універсальний засіб свого самоствердження в світі людей.

Залучення молодого людини до аграрної науки і праці породжує у неї унікальне уявлення щодо оточуючого світу: про світ природи і соціальний світ як єдиний світ людського буття, а не про окремі його фрагменти. На цьому рівні рефлексії аграрій в продуктах власної праці як би споглядає свою матеріалізовану сутність. А оскільки ця сутність уявляється в чуттєвих формах, постільки чуттєвість допомагає долати точку зору вузькоєгоїстичної користі. Для аграрія споглядальність, яка базується на чуттєвих образах, невід'ємна характеристика і початку, і завершення будь-якого пізнавального акту. Тому виключно наукова картина світу ніколи не влаштовує його. Етико-естетичні елементи завжди присутні в пізнавальних практиках аграрія, що веде до розширення об'єкту внутрішньої інтроспекції за допомогою наділення об'єктів зовнішнього світу здатністю „вбачатись” в людину. Здійснюється включення знань оточуючого середовища у склад знань про власні внутрішні компоненти. Так виникає спокуса розглядати оточуючий світ в контексті свого і тілесного, і духовного буття. Антропоморфізм аграрія, таким чином, не є чимось випадковим, а виступає засобом гармонізації людини і світу. У сфері моральної свідомості аграрія має місце розширення та збагачення знань, які правлять до вираження можливості досягнення вищого блага. Будь-які зазіхання на морально-етичні підвалини свого образу життя аграрій сприймає досить боляче.

Участь в аграрній праці завжди має процесуальний характер, і для її здійснення аграрій змушений мислити про свої проблеми цілодобово. За характером своєї праці аграрій частіше схиляється не до інноваційних процесів, а до споглядання і осмислення загальних результатів власної діяльності. І знову природний світ сприймається і оцінюється з позицій суб'єктивно – діяльнісного підходу: ідеальне, суб'єктивно-належне, задає оцінку утилітарно-прагматичному. Подібна консервативність когнітивних установ аграрія захищає його від скоростиглих рекомендацій по кардинальним реформам аграрного сектора економіки, орієнтує його на традиційні цінності.

Було б не досить коректним зв'язувати з традиційністю аграрія перспективи розвитку соціуму. Але саме аграрій зберігає свою органічну основу – зв'язок з землею – і втілює цілісність труда, культури, вірувань,

моральних імперативів, хоча для інших соціальних груп все це – лише несвідомі архетипи. В цьому, мабуть, слід вбачати специфіку лімітрофу аграрія.

В моральних настановах аграрія переважають традиційні орієнтації, тобто оцінки кожного дійства здійснюються в категоріях минулого досвіду і поглядів аграрного співтовариства. Але слід пам'ятати, що моральні настанови аграрія одночасно віддзеркалюють, і посилюють специфічні риси, і життєвий досвід сільської спільноти, а саме особистісний характер взаємовідношень і загальну тенденцію дистанціювання від „чужинців”. Сучасне аграрне господарство одним боком обернуто до західного світу конкуренції, а другим – стимулюється традиціями, особливо трудовою мораллю.

Задля своєї само ідентифікації аграрій змушений виходити за межі аграрної сфери виробництва і аграрних взаємовідносин, визначаючи більш масштабний лімітроф свого існування. Саме це визначає здатність молоді людини до адекватного і продуктивного самовизначення. У такому ракурсі професійна компетентність просякається знанням про своє призначення. Отже, слід постійно мати на увазі вищезазначені підвалини аграрного менталітету і на цьому будувати складові навчально-виховного процесу в аграрних закладах освіти.

Шамралюк О. Л., к.п.н. (ORSID: 0000-0002-0993-1149)

Науково-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, м. Хмельницький

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ

Удосконалення системи підвищення кваліфікації педагогів закладів професійної освіти має суттєве значення для вирішення соціально-економічних та соціокультурних проблем країни в цілому та окремих регіонів зокрема. В умовах розвитку інформаційного суспільства вся науково-педагогічна спільнота знаходиться в інтенсивному пошуку таких форм організації навчального процесу в післядипломній освіті, які б забезпечували правильний баланс між кращими традиційними методиками та новими формами і методами навчання, що ґрунтуються на інформаційно-цифрових технологіях. Зокрема, в межах сучасної освітньої парадигми та відповідно до існуючих соціально-економічних викликів особлива увага зосереджується на запровадженні технологій дистанційного навчання і цифровізації освітнього середовища системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної освіти.

При організації дистанційною навчання ключовою фігурою освітнього процесу стає тьютор, який відповідає за проведення занять із здобувачами в

онлайн-режимі синхронно і асинхронно та сприяє й допомагає створенню відповідного навчального середовища [3]. Тому усі викладачі закладів та установ, які здійснюють підвищення кваліфікації педагогів професійної школи, повинні володіти компетентностями тьютора.

Ефективність тьюторської підтримки підвищується при дотриманні таких принципів [1, с.23]: диференційований та індивідуальний підхід (врахування рівня професійної компетентності педагога, його прагнень і очікувань, стилю навчання); систематичність і системність (періодичне проведення консультацій відповідно до змісту програми навчання); комплексний підхід (різні напрями, методи і форми роботи); поєднання індивідуальної, групової, фронтальної роботи з педагогами (індивідуальні бесіди і консультації, творчі групи, фронтальні заняття).

Результативність проведення підвищення кваліфікації педагогів професійної школи за дистанційною формою значною мірою залежить від сукупності застосовуваних андрагогічних і акмеологічних технологій, а саме: проектної технології, педагогічного коучингу, технології науково-методичного супроводу. У цьому сенсі доцільним є вибір таких методів, класифікаційною ознакою яких є спосіб комунікації тьютора і педагогічного працівника [2, с.158]. До них належать:

- метод навчання через взаємодію педагога з освітніми ресурсами при мінімальній участі тьютора (самонавчання). Передбачає попередню підготовку і підбір тьютором різних освітніх ресурсів (друкованих, електронних, аудіо- та відеоматеріалів, навчальних, методичних посібників тощо), які розміщуються на платформі дистанційного навчання;

- метод індивідуалізованого навчання, який характеризується взаємодією одного педагога з тьютором за допомогою цифрових застосунків;

- метод, в основі якого лежить виклад навчального матеріалу тьютором для усієї групи (навчання «один до багатьох»). Цей метод використовується при тематичному консультуванні, проведенні відеолекцій на базі дистанційної платформи чи платформи для організації вебінарів, які доповнюються відповідними електронними навчально-методичними матеріалами (електронна лекція, презентація тощо).

- метод навчання у співпраці, для якого характерна активна взаємодія між усіма учасниками освітнього процесу (навчання «багато до багатьох»). Саме цей метод як альтернатива традиційній аудиторно-лекційній системі, який орієнтований на групову роботу здобувачів, становить найбільший інтерес для дистанційного навчання. Концептуально цей метод об'єднує три ідеї: навчання в колективі, взаємооцінювання, навчання в малих групах. Роль тьютора при такому навчанні зводиться до того, що він задає тему (ставить навчальне завдання), а далі повинен створити і підтримувати таке сприятливе середовище, при якому педагоги могли б працювати у взаємодії. Саме цей метод передбачає широке використання дослідницьких і проблемних методів навчання, а саме:

- 1) метод проєктів, який передбачає комплексний процес навчання, що дозволяє кожному здобувачеві проявити самостійність в плануванні, організації

і контролі за своєю навчально-пізнавальною діяльністю, результатом якої є створення певного продукту або явища;

2) метод проблемного навчання, що ґрунтується на розгляді складних пізнавальних завдань, вирішення яких представляє істотний практичний або теоретичний інтерес. Вся робота організовується в малих групах, а роль тьютора зводиться до спостереження і методичної підтримки;

3) дослідницький метод навчання полягає у створенні педагогами навчально-методичної літератури, узагальнені позитивного педагогічного і виробничого досвіду, підготовці наукових статей. При цьому тьютор повинен відслідковувати, щоб тематика дослідницьких завдань відображала найбільш актуальні проблеми розвитку професійної освіти, а також враховувала їх значимість для розвитку відповідних дослідницьких навичок педагогів.

Таким чином, завдяки упровадженню технологій дистанційного навчання педагогічні працівники мають змогу реалізувати власні траєкторії професійного розвитку відповідно до індивідуальних запитів і потреб та програмних цілей закладів професійної освіти. Водночас, виконання практико орієнтованих завдань в межах опанування програми підвищення кваліфікації забезпечує створення педагогами освітніх продуктів, готових до впровадження у процес підготовки кваліфікованих робітників.

Список літературних джерел:

1. Лях Г. Р. Сутність і форми педагогічного наставництва. Проблеми та перспективи розвитку освіти. 2016. С.22-24.

2. Шамралюк О.Л. Розвиток технологічної культури майстрів виробничого навчання аграрного профілю в навчально (науково)-методичних центрах професійно-технічної освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут ПТО НАПН України. Київ, 2021. 353 с.

3. Tkachuk G. Pedagogical conditions for the development of readiness of teachers of special disciplines of vocational schools to use personality-oriented pedagogical technologies. Colloquium-journal: Pedagogical Sciences. 2021. № 4(91). P. 43-45.

Худавердієва В.А., к.е.н., доцент (ORSID 0000-0002-0100-5079)

Новаков В.А., магістрант

Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Протягом останніх двох десятиріч років, відбувається процес переходу від традиційного навчання до навчання на базі комп'ютерних технологій. Це стало можливим здебільшого з розвитком мережі Інтернет, що дало можливість пересилати необхідну кількість даних з одного кінця світу в інший, вільно вести дискусії з іншими користувачами мережі в online режимі і розміщувати

інформацію на Інтернет-сайтах, роблячи її доступною для всіх бажаючих. Освіта є одним із базових прав людини, закріпленим у [26 ст. Декларації прав людини](#), Конституції України та Законі України «Про освіту» [1,2]. Якість та доступність освіти мають прямий вплив на доходи, зайнятість, розвиток, здоров'я та соціалізацію людей.

Перехід на дистанційне навчання у зв'язку з пандемією COVID-19 спричинив [погіршення](#) якості та доступності освіти, а також загострення низки освітніх нерівностей. На початку пандемії 90% шкіл по всьому світу були [зачинені](#). Весною 2020 року всі навчальні заклади в Україні перейшли на дистанційне навчання. Через кілька місяців в Україні було запроваджено «адаптивний карантин», який передбачав поділ України на зони епідеміологічної безпеки: «зелену», «жовту», «помаранчеву» та «червону». Відповідно до цього заклади загальної середньої освіти постійно переходили з дистанційного на змішане навчання та навпаки, натомість заклади вищої освіти переважно залишалися на дистанційному навчанні [3].

Інформатизація процесу освіти та новітні інформаційно-комунікаційні технології(ІКТ) за умови повного їх використання та введення до освітнього процесу, докорінно змінюють перебіг життя суспільства. У процесі дистанційного навчання використовуються дистанційні курси – інформаційні продукти, які є достатніми для навчання за окремими навчальними дисциплінами» [4]. Це передбачає створення та підтримку «життєдіяльності» загального освітнього простору, який міг би охопити максимальне коло бажаючих отримати освіту та об'єднати не лише студентів та викладачів різних країн, стимулюючи корисний процес обміну досвідом, та сприяв би циркуляції знань. Але важливий нюанс полягає в тому, що на відміну від зарубіжних країн, де дистанційна освіта стоїть поряд із класичною формою здобуття освіти, в нашій державі вона є не альтернативною, а лише однією з допоміжних форм.

Хоча перелік її переваг, доведений дослідженнями, досить великий. Серед них можна виділити:

1. Актуальність, що передбачає використання найсучасніших засобів для здобуття інформації, ІКТ та можливостей Інтернету.

2. Порівняно більші обсяги інформації, яку можна отримати в умовах дистанційного навчання у коротші строки.

3. Зручність, за якої кожен студент має можливість обрати власний ритм та режим отримання знань у комфортній для нього обстановці, що сприятливо вплине на сам процес навчання.

4. Індивідуалізація, що дає змогу кожному студенту узгодити навчання зі своїми потребами.

5. Доступність, що передбачає економію часу та коштів за рахунок використання навчальних приміщень та представлення вільного доступу до навчальних матеріалів.

6. Гнучкість, яка надає можливість викладати матеріал відповідно до рівня підготовки та базових знань студентів, створюючи додаткові сайти з необхідною інформацією та сайти, на яких студенти можуть обмінюватися

інформацією, відповідаючи на запитання один одного та навчатися, навчаючи інших.

7. Відсутність географічних бар'єрів, за якої відпадає необхідність дорогого переїзду та проживання в інших країнах, а натомість надається можливість спілкування з викладачами та студентами по всьому світу без обмежень [5].

Сьогодні широко використовується велика номенклатура систем дистанційного навчання та управління дистанційним навчанням як з відкритим кодом (умовно безкоштовних), так і платних, широкоживаних та вузькоорієнтованих. Складовими систем дистанційного навчання є велика кількість модулів, зв'язаних між собою. При цьому є виділені основні функціональні можливості, які повинні забезпечувати сучасні системи дистанційного навчання [6]. Системи управління дистанційним навчанням: ATutor, Claroline, Live@EDU, Share Point LMS і Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment). Ця програма управління дистанційним навчанням орієнтована на взаємодію між викладачем та студентом, також використовується для підтримки очних курсів. Moodle може бути встановленим на будь-який комп'ютер, який підтримує PHP та роботу із СУБД MySQL, Postgre SQL, Microsoft SQL Server [7].

Список літературних джерел:

1. Конституція України. URL: <http://search.ligazakon.ua>
2. Про освіту. Закон України. URL: <http://search.ligazakon.ua>
3. Назаренко Ю., Поліщук О. Освіта в умовах пандемії у 2020/2021 році: аналіз проблем і наслідків. URL: [http:// info@cedos.org.ua](http://info@cedos.org.ua)
4. Положення про дистанційне навчання. Наказ Міністерства освіти і науки України 21.01.2004 № 40) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>
5. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? URL: <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jak-vona-prazjuje>.
6. ITEnergy Corporate Projects : Системы дистанционного обучения. URL: <http://www.itecp.ru/>.
7. Белозубов А.В., Николаев Д.Г. Система дистанционного обучения Moodle : учебно-методическое пособие. СПб., 2007.

Швардак М. В., к.п.н., доцент (ORSID: 0000-0002-9560-9008)
Мукачівський державний університет, м. Мукачево

КЛАСИФІКАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі реформування системи освіти актуалізується проблема якості підготовки майбутніх керівників освітніх закладів, її змісту та структури, рівня компетентності випускників ЗВО. Серед основних вимог, що

висуваються до майбутніх керівників освітніх закладів особливої актуальності набуває сформованість готовності до управлінської діяльності. Управлінська функція керівника в системі освіти визначається Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіти» тощо. Перед керівником у сучасному швидкозмінному та глобалізованому світі постають нові виклики, які він повинен подолати, нові завдання, які повинен вирішити, знайти шлях для їх реалізації.

Індикатором, що дозволяє визначити готовність майбутніх керівників ЗЗСО до застосування технологій педагогічного менеджменту є сформованість компетентності. Її набуття визначає здатність кваліфіковано здійснювати технологізацію управлінського процесу, оптимально застосовувати в управлінській діяльності ЗЗСО технології педагогічного менеджменту. Таку здатність ми називаємо управлінсько-технологічною компетентністю.

У межах управлінсько-технологічної компетентності виділяємо наступні професійно важливі компетенції:

1) компетенції співпраці:

- здатність до згуртування педагогічного колективу, перетворення його в команду односторонців;

- здатність до лідерства, несвідомо викликати почуття захоплення та поваги у педагогічних працівників, здобувачів освіти, їх батьків тощо;

- здатність до налагодження сприятливої позитивної атмосфери в колективі;

2) організаційні компетенції:

- здатність до стратегічного управління розвитком закладу освіти;

- здатність до делегування повноважень;

- здатність до прийняття управлінських рішень, готовність нести за них належну відповідальність;

- здатність до моніторингу освітньої діяльності ЗЗСО;

- здатність до раціонального використання робочого часу;

3) інформаційні компетенції:

- здатність до ефективних комунікацій із учасниками освітнього процесу ЗЗСО;

- здатність до управління закладом засобами хмарних технологій;

- здатність до ефективного застосування інструментів маркетингових комунікацій тощо.

Зазначимо, що технології педагогічного менеджменту забезпечують спрямування діяльності на досягнення поставленої мети і розкривають взаємозв'язок мети, алгоритмічної послідовності дій, способу зв'язку і розподілу ступенів свободи між суб'єктами управління, порядком встановлення вертикально-горизонтального зворотного зв'язку та критеріальною моделлю (стандартом, еталоном) бажаного результату.

Констатуємо, що у науково-педагогічній літературі відсутній який-небудь перелік (реєстр) технологій педагогічного менеджменту, які варто

застосовувати в сучасному закладі освіти. У результаті цього, сукупність технологій педагогічного менеджменту об'єднані нами в три групи:

- технології кадрового педагогічного менеджменту: лідерство, тимбілдинг, антимобінг, онбординг;
- технології організаційно-педагогічного менеджменту: коучинг, фасилітація, делегування повноважень, прийняття управлінських рішень, тайм-менеджмент, технології стратегічного менеджменту (SWOT-, PEST-, SNW-аналізи), моніторинг, фандрайзинг;
- технології інформаційного менеджменту в освіті: ефективні комунікації, хмарні технології управління, PR-технології, освітній брендинг, внутрішній маркетинг.

Жодна окремо взята технологія менеджменту не дає оптимального результату ефективності управління закладом освіти. Необхідно визначати такий їх комплекс (систему), який враховує ступінь науково-практичної підготовки суб'єктів до його реалізації, особливостей закладу освіти, ступеня навчальної компетентності здобувачів, їх диференційованих потреб у набутті освіти, рівень навчально-методичного забезпечення та технічного оснащення освітнього процесу, вимог та потреб сьогодення.

Список літературних джерел:

1. Швардак М.В. Зміст та структура готовності майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти до застосування технологій педагогічного менеджменту. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 1(339), Ч. I, 2021. С.250-264. DOI: 10.12958/2227-2844-2021-1(339)-1-250-264.

2. Швардак М.В. Понятійно-категоріальний апарат системи підготовки майбутніх керівників ЗЗСО до застосування технологій педагогічного менеджменту. *Sciences of Europe*. Praha, 2021. № 63(4). С.21-24. DOI: 10.24412/3162-2364-2021-63-4-21-24.

3. Швардак М.В. Теоретичні підходи до визначення сутності поняття «технології педагогічного менеджменту». *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка. 2020. №2. С.158-164. DOI: [10.25128/2415-3605.20.2.21](https://doi.org/10.25128/2415-3605.20.2.21).

Яблуновська К.С., аспірант (ORCID: 0000-0002-5215-1594)

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Соціально-економічні, технологічні трансформації та прискорений розвиток інформаційного простору в усьому світі вимагає постійного вдосконалення системи освіти України відповідно до змін, що відбуваються. Ця тенденція виявляє себе у формі протиріч між потребою людини в оволодінні новими галузями знань та труднощами їх освоєння в повній мірі. У цьому плані

актуальне значення мають зараз питання розвитку системи освіти в контексті інтеграції у світовий освітній простір, розвитку творчого мислення, впровадження наукових досягнень відповідно до їх необхідності, створення можливості перетворення здобувача знань в суб'єкт його власної діяльності.

Актуальними питаннями освітньої політики України є, у тому числі, вдосконалення професійної підготовки спеціалістів, оновлення науково - методичної системи освіти, опрацювання альтернативних та/або перспективних форм і методів освіти, скорочуючи розрив між реальним рівнем підготовки фахівців та вимогами ринку праці, так само і як забезпечення безперервності освіти протягом життя. Швидкий розвиток технологій навчання у вищій освіті пояснюється усвідомленням того, що технології навчання можуть підтримувати та впроваджувати інновації у викладанні [1] та покращувати різні форми оцінювання [2].

Тематика впровадження інтерактивних засобів у процес формування екологічної компетенції здобувачів освіти є досить дослідженою. Дидактичні основи використання: форм інтерактивного навчання в освітньому процесі розроблені І.Г. Абрамовою, Н.П. Анікєєва, А.А. Вербицьким, А.М. Смолкіним, І.І. Іванової, І.М. Сироїжкіним, Н.В. Борисової, К. Бландвелем та ін. Однак вагома доля фундаментальних досліджень в цій сфері фокусується на ефективності застосування інтерактивних засобів у процесі шкільної освіти (переважно у молодших класах). Варто зазначити, що проведений аналіз попередніх досліджень показує також недостатню розробленість питання формування екологічної компетентності студентів саме технічних спеціальностей (наголос робиться переважно на соціо-культурних спеціальностях та спеціальностях, у яких дисципліна «Екологія та природокористування» є ведучою та чітко вираженою у навчальному плані, тобто інженери-біологи, інженери-екологи тощо) [3-5].

Під інтерактивними технологіями навчання розуміється система правил організації продуктивної взаємодії студентів між собою, із засобами сучасних технологій та із викладачем у формі навчальних, ділових, рольових ігор, дискусій, при якому відбувається освоєння нового досвіду та знань, так само як і закріплення раніше отриманих. Інтерактивне навчання - це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, спосіб пізнання, що являє собою спільну діяльність студентів та викладача, при якій всі учасники взаємодіють, обмінюючись інформацією, спільно розв'язуючи задачі, моделюючи ситуації, оцінюючи дії інших і свою власну поведінку, занурюючись в реальну атмосферу ділового співробітництва для розв'язання поставленого завдання.

Впровадження до освітнього процесу формування екологічної компетентності інтерактивних технологій навчання забезпечує свободу вибору освітніх форм та методик на фоні загальної модернізації технологій навчання, створення психологічно комфортного середовища та забезпечення високого рівня засвоєння матеріалу з одночасним закріпленням його на практиці.

Інтерактивні форми навчання є засобом забезпечення високої мотивації студентів, міцності отриманих знань, умінь та навичок, розвитку творчих

якостей індивіда і його фантазії, комунікабельності, активної життєвої позицію, командного духу, утвердження цінності індивідуальності, свободи самовираження, акцентуючи при цьому важливість групової діяльності, взаємоповаги і демократичності [6].

При інтегруванні інтерактивних технологій навчання до освітнього процесу необхідно враховувати, що вони мають ряд особливостей.

По-перше, для інтерактивних технологій невід'ємною є активна взаємодія учасників освітнього процесу в навчальній діяльності. В цьому випадку взаємодія розуміється як «інтеракції між людьми, коли вони в процесі вирішення загальних для них завдань, впливаючи один на іншого, доповнюючи один одного, успішно вирішують ці завдання». При цьому відбуваються зміни і в кожному з суб'єктів, і в тих об'єктах, на який направлено взаємодія. Відповідаючи логіці, інтерактивні методи навчання засновані на взаємодії, що реалізується в трьох середовищах: «студент - викладач - студент», «студент – комп'ютер - викладач», «студент - підручник - навчальний посібник». Причому ролі викладача відводиться останнє місце, він виступає фасилітатором, помічником, поступаючись при цьому місце активності студентам. Викладач займається організацією заняття, розробляє необхідні завдання і формулює питання або теми для обговорення в групах, дає консультації, виконує моніторинг часу і виконання наміченого плану.

По-друге, використання інтерактивних технологій навчання передбачає наступну логіку навчальної діяльності: мотивація ▶ формування нового досвіду його осмислення через застосування ▶ рефлексія. Причому формування нового досвіду здійснюється з урахуванням наявного досвіду, створення проблемних діалогічних ситуацій, які виникають на основі виникаючих протиріч, народження нових пізнавальних мотивів і інтересів [7].

По-третє, інтерактивні технології навчання характеризує обов'язкова робота в групах на основі кооперації та співпраці.

По-четверте, інтерактивні технології засновані на ігрових формах навчання, при яких проявляється активність студентів, здійснюється акумуляція і передача соціального досвіду, створюються умови для більш повної самореалізації особистості.

Перехід на компетентнісний підхід під час організації процесу навчання передбачає широке використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять (комп'ютерних симуляцій, ділових і рольових ігор, розбору конкретних ситуацій, психологічних та інших тренінгів) в поєднанні з позааудиторною роботою.

Список літературних джерел:

1. Cano García, E. y Fernández Ferrer, M. (Eds.) (2016). Evaluación por competencias: la perspectiva de las primeras promociones de graduados en el EEEES. Barcelona: Ediciones Octaedro, 156 p.
2. Farrell, Treasa and N. Rushby. «Assessment and learning technologies: An overview». Br. J. Educ. Technol. 47 (2016): 106-120.

3. Christopher N. Blundell, Teacher use of digital technologies for school-based assessment: a scoping review, *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 10.1080/0969594X.2021.1929828, (1-22), (2021).

4. Добрынина Т. Н., Гуляевская Н. В. Интерактивные технологии обучения в условиях педагогических инноваций. *Journal of Siberian Medical Sciences*. 2015. №5.

5. Быхун Н.С. Интерактивные технологии обучения в современной системе образования. *Наука и современность*. 2015. №38.

6. Двудичанская Н. Н. Интерактивные методы обучения как средство формирования ключевых компетенций. *Наука и образование: электронное научно-техническое издание*, 2011. С 47-50.

7. Біланов О.С., Зінченко Н.О. Ефективність використання інтерактивних технологій при вивченні іноземними студентами соціально-гуманітарних дисциплін. *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник української медичної стоматологічної академії*. №1 (49), 2015. С 32-36.

8. Яблуновська К. О. Методика формування екологічної компетентності студентів засобами інтерактивних технологій навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2019. Вип. 26. Т. 2. С. 184–188.

Розділ 2. «ДИДАКТИЧНІ ЗАСОБИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ТА ДІАГНОСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ПЕДАГОГІКИ»

Артеменко В. С., к.т.н., доцент (ORCID: 0000-0003-1141-3866)
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ АСПІРАНТІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Комплексне застосування і використання інформаційно-комунікаційних технологій у закладах вищої освіти є важливим засобом для розробки навчально-методичних матеріалів і комплексів навчальних дисциплін. Створені таким чином навчальні матеріали стають не тільки засобом передавання потрібної інформації, але й допомагають аспірантам правильно зрозуміти сутність проблеми та знайти шляхи її вирішення [1].

В 2021 році в ХДУХТ розроблено робочу програму педагогічної практики аспірантів університету (3-го року навчання), яка була затверджена проректором з науково-дослідної роботи. Для її реалізації було розроблено навчально-методичні рекомендації з самостійної роботи аспірантів в програмній платформі підтримки електронного навчання eFront та методичні рекомендації з підготовки та захисту звіту за результатами виконання робочої програми педагогічної практики.

Мета робочої програми педагогічної практики – формування та розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності аспірантів університету, як майбутніх науково-педагогічних працівників університету. Завдання робочої програми педагогічної практики аспірантів – підвищення рівня компетентності науково-педагогічних працівників Університету згідно вимог сучасної парадигми освіти; розвиток інноваційного мислення, творчої ініціативи аспірантів; ознайомлення аспірантів з науково-методичними та технологічними вимогами навчального процесу в умовах євроінтеграції ЗВО; розвиток загальних уявлень про шляхи і перспективи інформатизації в галузі освіти; освоєння сучасних інноваційних технологій реалізації змісту навчання, що передбачає його диференціацію, індивідуалізацію, запровадження дистанційних технологій навчання; розвиток здатності аспірантів до постійної самоосвіти і самовдосконалення шляхом застосування інформаційно-освітніх ресурсів і технологій у навчально-науковому процесі; удосконалення вмінь і навичок організації предметно-орієнтованого інформаційного забезпечення електронного навчання .

Робоча програма педагогічної практики спрямована на розвиток професійної, інформаційно-комунікаційної компетентності аспірантів, як майбутніх науково-педагогічних працівників вищої школи, а також

зорієнтована на особистісний і науково-педагогічний досвід аспірантів, як майбутніх науково-педагогічних працівників, їх індивідуальні запити; є гнучкою за змістом; відповідає андрагогічним принципам навчання; забезпечує оволодіння достатнім рівнем професійної та інформаційно-комунікаційної компетентності.

Робоча програма педагогічної практики передбачає продовження роботи аспіранта у вищому навчальному закладі після закінчення аспірантури та захисту дисертації на здобуття вченого ступеня – доктор філософії, а також подальше підвищення кваліфікації в системі формальної, неформальної, інформальної освіти; участь у вітчизняних та закордонних проектах та грантах з питань інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій навчання.

Таким чином, у результаті педагогічної практики аспіранти, за допомогою наукових керівників, набувають управлінські компетентності науково-педагогічних працівників вищої школи, засвоюють шляхи їх використання в освіті, нормативно-правові вимоги формування навчальних планів, планування обсягів навчальної роботи, механізм розроблення освітніх програм згідно стандартів вищої освіти та вимог сучасної парадигми освіти, теоретичні положення щодо основних напрямів і тенденцій розвитку нових освітніх технологій, функціональні можливості та практичні аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній діяльності, базові засади створення та використання електронних інформаційних ресурсів у навчальному процесі, технології роботи у навчальному веб-середовищі eFront, а також навички впроваджувати європейські норми і стандарти освіти у навчальний процес, вдосконалювати зміст, форми і методи навчання, використовувати нові принципи організації навчального процесу, новий тип відносин між викладачем та студентом, нові технології опанування знань, організовувати ефективну самостійну роботу студентів, зокрема на основі використання нових технологій навчання, застосовувати управлінські компетентності науково-педагогічних працівників у навчальному процесі, використовувати існуючі інформаційно-комунікаційні засоби та технології у професійній діяльності з метою розроблення навчальних, методичних і дидактичних матеріалів для навчальної дисципліни, створювати веб-ресурси дисципліни в ІОС ХДУХТ. Аспіранти відпрацьовують навички використання електронних ресурсів дисципліни під час навчання студентів та працювати у середовищі BigBlueButton під час проведення навчальних занять, круглих столів та форумів в режимі онлайн, отримують досвід самостійно працювати з інструментами, засобами і середовищами з метою розроблення навчальних, методичних і дидактичних матеріалів для навчальної дисципліни; використовувати функціональні можливості системи електронного навчання eFront; створювати комп'ютерні тести та організовувати контроль (самоконтроль) знань студентів; розробляти проекти та організовувати самостійну (індивідуальну) роботу студентів у системі eFront; володіти навичками використання електронних ресурсів дисципліни у навчальному процесі та надання студентам доступу до них; володіти навичками

дистанційного керування процесом навчання студентів та інтерактивної взаємодії з ними.

Список літературних джерел:

1. Артеменко В.С., Бубенець І.Г., Кухарьонук О.К., Коновалова Т.В. Упровадження у навчальний процес електронної системи навчання eFront. *Синергетична концепція розвитку студентоцентрованого навчання забезпечення якості вищої освіти* : II Міжнар. наук.-метод. конф., 25 вересня 2020 р. Х.: ХДУХТ, 2020. С. 194–195.

Бобловський О. Ю., к.філос.н., доцент (ORCID: 0000-0002-1427-3267)

Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «РИТОРИКА»

У сучасному вимогливому та швидкозмінному соціально-економічному середовищі, в умовах реформування системи освіти фахова підготовка компетентних спеціалістів значною мірою залежить від результативності запровадження діяльнісного підходу навчання.

Одним із кроків підвищення ефективності викладання курсу «Риторика» є впровадження разом із традиційними методами інтерактивних технологій навчання. Заняття основ риторики, як інтегровані заняття, передусім, допомагають систематизувати та закріпити знання студентів з важливих тем мовленнєвого (вербального), невербального та кінетичного компонента, особливо, коли необхідно формувати комунікативну компетентність майбутніх фахівців-менеджерів.

Заняття з риторики в умовах інтерактивної форми – це напружена, науково організована й результативна праця всіх студентів у співтворчості з викладачем, яка диференціює та індивідуалізує процес навчання, сприяє самостійному здобуванню знань, стимулює роботу з додатковою літературою, розвиває аналітичне мислення, вміння робити узагальнення, формує в студентів навички самооцінки та самоконтролю своєї навчальної діяльності. Педагогічною наукою накопичено значний досвід щодо запровадження інтерактивних методів навчання [1; 2].

Особливістю інтерактивного навчання є підготовка особистості до реального життя, формування активної громадянської позиції, професійної діяльності майбутніх спеціалістів. Навчальний процес повинен відбуватися за умови постійної, активної взаємодії всіх студентів, створенні певної психологічної атмосфери довіри, природності, невимушеності. Це співнавчання, взаємонавчання, де студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами [3].

Результати навчання досягаються через взаємні зусилля учасників педагогічного процесу, за умови чіткої організації, що передбачає

моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації [3, с 131], при цьому студенти набувають комунікативних умінь і навичок спілкування. Така організація сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, підвищенню їхньої внутрішньої мотивації до навчання. Разом з тим слід пам'ятати, що результативність діалогу викладача зі студентом залежить від обох партнерів і ніколи не може повторитися з однаковим ефективним результатом.

З нашого досвіду можна стверджувати, що на заняттях з відпрацювання риторичних навичок результативними є наступні форми та методи роботи: проблемний семінар, дискусія, коло ідей, мікрофон, ділова гра, гронування, складання сенканів, творча лабораторія, мозкова атака, аналіз ситуації тощо. Застосування викладачем усього набору методів активної пізнавальної діяльності у їх численних комбінаціях і поєднаннях забезпечує високу ефективність навчання і розвитку студентів. Взаємодія і взаємозв'язок методів навчання виявляються за єдності завдань і змісту навчання. Провідна роль завжди належить викладачеві, а успішність навчального процесу залежить від того, наскільки аргументовано, доцільно і майстерно він застосовує конкретні методи навчання.

На нашу думку, інтерактивна технологія має бути в основі викладання управлінських дисциплін. Перевага цих занять у тому, що вони дають можливість на заняттях вільно висловлювати свої думки, не узгоджувати їх з підручником чи позицією викладача, спонукає до самостійного мислення замість механічного споживання «готової» інформації. Тобто допомагають викладачеві формувати не лише комунікативні та мотиваційні компетенції, а й соціальні, що пов'язані з оточенням, життям суспільства, соціальною діяльністю майбутніх спеціалістів. Та найбільша цінність полягає в тому, що вони розвивають творчі здібності студентів, готують їх до майбутнього життя, вчать орієнтуватися в ньому, приймати рішення, думати, аналізувати свої вчинки та вчинки інших.

Результати апробації інтерактивних технологій свідчать про підвищення інтересу студентів до вивчення дисциплін, розвитку читацької й мовної компетентності, вихованню толерантного ставлення до іншої думки, національних традицій, розвитку культури майбутніх фахівців. Тож радимо творчо підходити до запровадження в практику інтерактивних технологій, враховуючи при цьому педагогічний досвід, спеціальні психологічні дослідження.

Список літературних джерел:

1. Андрєєва В.М., Григораш В.В. Настільна книга педагога. Харків: Основа, 2006. 177 с.
2. Падалка О.С. Педагогічні технології. К.: Українська енциклопедія, 1995. 647 с.
3. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. Посібник. К.: А.С.К., 2006. 192 с.

Бугаєвська Ю.В., к.п.н., доцент (ORCID: 0000-0001-9982-8526)
Харківський національний автомобільно-дорожній університет, м. Харків

ПЕРЕДУМОВИ УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА

Формування корпоративної культури студентів як майбутніх фахівців передбачає певні знання та уміння, а також оволодіння ними певними професійно значущими якостями, оскільки тільки в такому випадку вони будуть здатними до кваліфікованого виконання своїх професійних обов'язків, успішної взаємодії з іншими учасниками виробничого процесу. Як відомо, процес усвідомлення студентом себе як майбутнього фахівця базується на самопізнанні і здійснюється під час самоконтролю, самодіагностики, осмислення труднощів та самооцінки. Саме ці процедури сприяють розвитку здатності студента до самоаналізу.

У світлі цього відзначимо, що пізнавальна діяльність студентів, якою керує викладач, являє собою процес оволодіння ними певними знаннями, вміннями й навичками. Однак роль педагога як керівника процесу формування корпоративної культури майбутніх фахівців не обмежується наданням їм нового матеріалу. Головною метою його діяльності є організація та коригування діяльності студентів щодо усвідомлення ними норм і принципів корпоративної культури, створення сприятливих умов для найбільш раціонального та продуктивного їх опанування. Здійснюючи контроль за цією діяльністю, викладач має забезпечити надання студентам необхідної допомоги, коли в ній виникає потреба.

Але для здійснення повноцінного аналізу й коригування процесу формування корпоративної культури викладачам треба добре усвідомлювати мету вивчення студентами кожного навчального предмета та його місце в їхній професійній підготовці до реальної трудової діяльності. Тому важливою передумовою успішності цього процесу є гідна методична підготовка кожного викладача. Підґрунтям педагогічної майстерності викладача є міцні знання з методики, психології та педагогіки. Крім того, для успішного виконання своєї професійної функції керівника процесу формування у студентів корпоративної культури викладач також повинен вивчати індивідуальні особливості студентів.

Крім того, діяльність педагога з формування корпоративної культури майбутніх фахівців має охоплювати планування пізнавальної діяльності студентів, стимулювання їхньої активності в процесі цієї діяльності, а також здійснення поточного аналізу та контролю за процесом формування корпоративної культури, його регулювання й своєчасне коригування.

Необхідно, щоб викладачі забезпечували у процесі організації педагогічної взаємодії зі студентами формування в них знань та умінь, які входять до складу корпоративної культури. Ефективність формування корпоративної культури студентської молоді значною мірою залежить від

здійснення систематичного аналізу викладачами й самими студентами перебігу та поточних результатів оволодіння ними корпоративною культурою, що дозволяє внести своєчасні зміни до цього процесу.

Тому рефлексія та самоаналіз (як невід’ємні аспекти прояву пізнавального процесу студента) мають відображати співвідношення реальних можливостей з ідеальним образом фахівця інженерної спеціальності. Розвинута здатність до саморефлексії та самоаналізу є важливою передумовою професійного самовиховання майбутнього фахівця, в тому числі успішного формування його корпоративної культури.

У науковій літературі також підкреслюється, що під час здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців, у тому числі й формування в них корпоративної культури, процесом становлення рефлексивної позиції студента можна та треба цілеспрямовано управляти. Рефлексія на перших етапах свого становлення припускає її цілеспрямовану організацію з боку керівника, що поступово привчає студентів до здійснення самоаналізу своєї пізнавальної діяльності та поточних результатів оволодіння професійно необхідними знаннями, вміннями та навичками, формує в них здатність об’єктивно оцінювати власну діяльність та професійну готовність. І хоч кожному студенту різною мірою властива внутрішня здатність до саморефлексії, важливим завданням керівника є допомогти йому реалізувати цю здатність на практиці.

Список літературних джерел:

1. Каук И.В. Профессионально-важные качества личности инженера-педагога. URL: http://users.kpi.kharkov.ua/lre/MicroCAD/sekcia13/Micro_1.htm
2. Чопова Н.В. Формирование профессиональных качеств будущего специалиста при обучении инженерной графике в вузе. Вестник ЦМО МГУ. 2009. № 3. 96 с.

Величко О. П., д.е.н., професор (ORCID: 0000-0003-2700-0329)
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ МЕНЕДЖЕРІВ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ КОМП’ЮТЕРНИХ БІЗНЕС-СИМУЛЯЦІЙ

Підготовка менеджера потребує особливого педагогічного підходу, який не може орієнтуватися лише на передачу накопиченої суми знань. Тут потрібно сформувати не лише фахівців, що вміло виконують власні обов’язки, і тільки, але й самостійних креативних особистостей, які привносять у життя щось нове. Тому майбутні менеджери повинні мати простір для експерименту, помилок, критичного обмірковування позиції і т. ін.

При цьому досить часто проблема якості сучасної менеджмент-освіти в Україні полягає у тому, що ЗВО традиційно зосереджують власні зусилля лише на одному з етапів – трансформації вербальних знань викладача або вербальних знань, сформульованих у підручнику, у вербальні знання

здобувача вищої освіти [1]. Але майбутній менеджер має також володіти і нераціональними компетентностями, які, як правило, не мають словесного вираження. Зазвичай передати їх в системі освіти доволі не просто, бо такі знання є невербальними (досвід, навички, мистецтво тощо). Частково у цьому допомагають спеціальні активні методи навчання.

Зокрема, відпрацювання первинних практичних навичок прийняття управлінських рішень (маркетингових, операційних, логістичних, кадрових, фінансових, виробничих та ін.) може здійснюватися через участь здобувача у тренінгах з використанням віртуальних комп'ютерних бізнес-симуляцій. Враховуючи домінуючі переваги використання такого активного методу в управлінській освіті, варто відзначити і спільний з кейс-методом недолік бізнес-симуляції – це складність пошуку об'єктивних критеріїв оцінювання роботи кожного зі студентів після їх колективної взаємодії в окремих командах під час участі у тренінгу.

Успішний результат команди у такій діловій грі не завжди є запорукою високого рівня теоретичної та практичної підготовки здобувачів, а може бути наслідком інтуїції, вірніше обраної стратегії, більшої уважності при підготовці рішень тощо. Відповідно й менш успішний результат команди так само не може однозначно засвідчувати низький рівень компетентностей студентів. Тому прояв недоліку цього методу активного навчання може бути частково зменшено через підготовку здобувачами індивідуальних звітів за підсумками участі у бізнес-симуляції (табл. 1).

Табл. 1

Бізнес-симуляція в системі рейтингового оцінювання результатів навчання з управлінських дисциплін

Критерій	Розрахунок балів	Максимум, балів
Модуль № . . .		
Тестові завдання	1 вірна відповідь – 2 бали	32
Практичні завдання	1 завдання – 15 балів	38
Додаткові чинники для врахування в оцінюванні модуля		
Рівень творчої активності (участь у колоквіумах, робота з кейсами, роль у ділових іграх тощо)	за оцінкою викладача	10
Індивідуальна робота (звіт про участь у бізнес-симуляції, складання кейсів, наукові тези, есе, дослідження ринку тощо)	за оцінкою викладача	20
Разом		100

Глибина аналізу та точність висновків дадуть викладачеві змогу більш об'єктивно оцінити фаховий рівень та індивідуальну роль окремого студента в командній діловій грі, яку імітує бізнес-симуляція. При цьому визначення оцінки такого індивідуального звіту пропонується здійснювати в системі

рейтингової технології навчання. Такий підхід до організації освітнього процесу краще стимулює формування як вербальних, так і певних невербальних знань у майбутнього менеджера. Крім того, рейтингова технологія навчання дозволяє враховувати рівень як тих, так і інших знань здобувачів вищої освіти. Це сприятиме більш точному оцінюванню рівня досягнення результатів навчання за конкретною освітньою програмою.

Список літературних джерел:

1. Velychko, O., Velychko L., Kharytonov, M. *Managing Efficiency in Higher Education: A Case of Ukrainian Universities. : Exploring Social Sustainability and Economic Practices*. MDPI, Basel, 2020. P. 45-59. Retrieved from: <https://www.mdpi.com/books/pdfview/selection/2221>

Григоренко В.Є., к.п.н., доцент (ORCID: 0000-0002-9376-002X)
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ» В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ GOOGLE CLASSROOM

Численні платформи дистанційного навчання сьогодні мають досить схожі переваги та недоліки у використанні, і серед такого різноманіття викладачу закладу вищої освіти досить складно підібрати найбільш зручний інструмент для реалізації дистанційного режиму навчання в період пандемії COVID-19. За сучасних умов підготовка майбутніх учителів початкової школи є провідною, створюючи базу для успішної реалізації освітньої галузі «Технології» у педагогічних закладах вищої освіти. Її зміст має наскрізний характер, реалізуючись, безпосередньо, через зміст окремих дисциплін та різних видах науково-дослідницької й практичної діяльності студентів.

Сучасний стан підготовки майбутніх учителів початкової школи окреслюється значним поглибленням і розробкою освітніх технологій, таких як сформованість потенційних можливостей майбутнього педагога і його персоніфікації до освоєння нововведень. Адже вимоги суспільства до суттєвого зростання предметної, методичної та наукової компетентності випускників педагогічних закладів вищої освіти, підготовки їх як високопрофесійних фахівців, спроможних до ефективної фахової діяльності, спричиняють розробки комплексу нових підходів, форм і методів технологічної підготовки [1, с. 104].

У процесі вивчення «Технологічної освітньої галузі» студенти ознайомляться з концептуальними засадами побудови інноваційних підходів до трудового навчання в початковій школі; різними видами інноваційних технологій, можливостями їх застосування на уроках трудового навчання та особливостями використання різних організаційних форм навчання в освітній галузі «Технології»; вчать поєднувати традиційні та інноваційні підходи до організації навчально-виховного процесу; аналізувати та здійснювати контроль

і корекцію навчальних досягнень учнів при використанні різних технологій навчання. Зміст дисципліни та форми організації навчального процесу, передбачені програмою (лекції, практичні заняття, самостійна робота), сприяють оволодінню студентами знаннями, формуванню в них умінь, необхідних для самостійного застосування інноваційних технологій на уроках трудового навчання та визначаються за такими змістовими лініями: ручні техніки обробки матеріалів, технічна творчість, декоративно-ужиткове мистецтво та самообслуговування [2, с. 149].

За умов дистанційного навчання в умовах пандемії найбільш продуктивним онлайн-сервісом роботи зі студентами при навчанні «Технологічній освітній галузі» є платформа Google Classroom. Вона надає можливість викладачу: надсилати матеріали всім студентам групи одразу; збирати роботи в онлайн-режимі; спостерігати за статистикою виконання роботи студентами; створювати анкетні опитування; планувати час розсилки завдань; налагоджувати зі студентами індивідуальне спілкування тощо. Додаток є безкоштовним, він захищений від втрати інформації (всі дані копіюються одразу на Гугл-диск), та проникнення сторонніх осіб. Він є простим і зручним у користування, завдяки чому й здобув популярність.

Основним елементом Google Classroom є «Групи». Функціонально вони нагадують структурою форуми, оскільки дозволяють користувачам з легкістю відправляти повідомлення іншим користувачам, з якими вони часто спілкуються в межах цієї групи. Групи також можна використовувати для розповсюдження прав доступу до інших навчальних курсів. Адміністратор має право розділити користувачів групи на учасників та її власників. Ці ролі використовуються при визначенні дозволу в межах групи для певної особи. До того ж у користувачів з'являється додатковий поштовий акаунт і робочий Диск, які можна використовувати тільки для навчальної діяльності, що сприяє розподіленню особистих і робочих документів.

Сервіс дозволяє уникнути проблеми з організацією надання послуг, таких як обслуговування електронної пошти, календаря та Діску, і сконцентруватися на тих речах, якими повинен займатися вищий навчальний заклад – на розширенні ресурсів для більш якісного забезпечення освітнього процесу. Зокрема, сервіс «Завдання» в Classroom забезпечує доступ до певного файлу, передбачає можливість надання доступу для одночасної роботи над одним документом кільком користувачам. Спільна робота розширює можливості навчання, студенти можуть обмінюватись ідеями і допомагати один одному. Такий підхід адаптує студентів до спільної роботи в групі.

Список літературних джерел:

1. Кукушин В. С. Современные педагогические технологии. Начальная школа : пособ. для учителя. Ростов-н/Дн. : «Феникс», 2003. 448 с.
2. Тименко В. П. Методика трудового навчання : технічної і художньої праці. Теоретичні засади і емпіричний досвід початкової дизайн-освіти : метод. посіб. / В. П. Тименко, В. В. Вдовченко. Київ : АПН України, Ін-т обдарованої дитини, 2009. 332 с.

Гриценко А.П., д.п.н., (ORCID: 0000-0002-9107-1394)
*Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка, м. Глухів*

ВИЗНАЧЕННЯ ТРУДНОЩІВ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

В умовах модернізації сучасної професійної освіти з кожним роком змінюється також і характер навчальної та наукової діяльності майбутніх учителів історії. Завдяки інформатизації освіти та впровадження ІТ-технологій фахова підготовка майбутніх учителів історії стає більш інтенсивною та має значно кращі результати. Це досягається за рахунок того, що навіть традиційні форми навчання (слухання, читання, конспектування, виконання вправ та вирішення завдань, навчальні дослідження) завдяки ІТ-технологіям (одному із засобів, що стає надуніверсальним) через динамічність подання інформації вможливають краще й ефективніше засвоєння, що потребує значно меншої кількості часу і дозволяє опрацювати самостійно більшу кількість історичних відомостей. Відтак зростає активність самостійної навчально-пізнавальної і науково-дослідної діяльності майбутніх учителів. Це проявляється самостійним пошуком навчально-наукової інформації, конспектуванням наукової літератури, виконанням індивідуальних практичних завдань та професійних функцій під час виробничо-технологічних практик, а також проведення самостійних наукових досліджень тощо. Таким чином, самостійна навчальна і наукова діяльність майбутніх учителів історії може здійснюватися не лише у межах навчальних аудиторій чи читальних залів бібліотек, не лише під час аудиторних занять, а в будь-якому доступному для них місці та в той час, коли є така можливість. Єдина умова – це наявність комп'ютерної техніки, підключення до всесвітньої мережі інтернету та навички пошуку та критичного аналізу історичних відомостей з відповідних електронних інформаційних ресурсів. Усе це досягається за рахунок зростання ролі сучасних інформаційних технологій у ході динамічного розвитку методів і форм дистанційного та змішаного навчання.

Звичайно ж, подібна ситуація ідеальна, і це підтверджує досвід фахової підготовки. Майбутнім учителям історії у процесі означеної підготовки необхідно звертати більше уваги на розвиток здатності оперативно керувати своїм мисленням, емоціями, поведінкою, спілкуванням; формувати вміння організовувати стосунки з учасниками освітнього процесу; готовність до безперервної педагогічної освіти та «освіти впродовж життя»; обрання власної траєкторію розвитку педагогічного професіоналізму з визначенням його змісту, форм та варіантів, розвитку їхнього педагогічного професіоналізму [7, с. 200–201]; опрацьовувати різні види історичних джерел, критично опрацьовувати інформацію та використовувати для цього сучасні технології, включаючи ІТ-технології. У сучасних умовах майбутнім учителям необхідно володіти дидактичними, експресивними, перцептивними, науково-педагогічними,

авторитарними, комунікативними, організаторськими, конструктивними, психомоторними, гностичними та іншими здібностями [5].

Проаналізувавши питання можливих труднощів, що супроводжують процес фахової підготовки майбутніх учителів історії в умовах інформатизації освіти [2] ми вважаємо за потрібне виділити ряд таких труднощів: між динамікою освітньої політики і прагненням займати чітку й послідовну позицію; між динамікою професійних завдань і внутрішньою готовністю викладача до їх здійснення; особистою потребою у творчій самореалізації і можливістю її задоволення [1, с. 43]. Тобто від викладачів, які одночасно виконують декілька функцій (викладача, вихователя, дослідника, методиста, організатора), на думку І. Зимньої [3; 4; 6], залежить якість фахової підготовки майбутніх учителів. Ми зосереджуємо увагу на необхідності розвитку в майбутніх учителів історії, перш за все, вмінь дослідницької діяльності, до яких, серед іншого, віднесемо: аналіз наукового досвіду, підготовку та організацію власних наукових досліджень із написанням та виданням наукових статей, участь у науково-практичних конференціях тощо.

Список літературних джерел:

1. Андрощук І. В. Основні підходи до визначення чинників підготовки майбутніх вчителів технологій до педагогічної взаємодії. Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців: тези доповідей IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький 20–21 квіт. 2016 р.) / ред. колегія: Є. М. Потапчук. Хмельницький: ХНУ, 2016. С. 42–44.
2. Гриценко А. П. Формування професійної компетентності майбутніх учителів історії у процесі фахової підготовки: монографія. Суми: ФОП: Цьома С. П., 2020. 358 с.
3. Гура О. І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект: монографія. Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2006. 332 с.
4. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учеб. пособ. Ростов-на-Дону: Феникс, 1997. 480 с.
5. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії: навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів. Київ: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 302 с.
6. Сластенин В. А., Чижикова Г. И. *Введение в педагогическую аксиологию*: учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений. Москва: Академия, 2003. 192 с.
7. Федірчик Т. Д. *Теоретико-методичні засади розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи в процесі науково-педагогічної діяльності*: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Чернівці, 2016. 452 с.

Денисенко Н. Г., д.п.н., доцент (ORCID: 0000-0001-5730-0221)

Яцик Т. О., викладач-методист (ORCID: 0000-0003-0664-7115)

КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, м. Луцьк

МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Вступ до школи дітей 6-річного віку викликає необхідність ретельного вивчення їх особливостей. Знання вчителями і батьками вікових психологічних особливостей дітей-шестирічок допоможе правильно побудувати навчально-виховний процес та досягти високих результатів у навчанні. Шість років – це період життя дитини, коли відбувається її інтенсивний розвиток. Дитина розвивається фізично, розумово, психологічно, активно розвиваються всі психічні процеси (мислення, увага, уява і т. д.), збагачується словниковий запас. Саме тому психологи та педагоги вважають цей вік найбільш сприятливим для початку навчання в школі [1, с. 2].

З початком навчання в школі різко збільшується потік інформації, яку треба зрозуміти, усвідомити. У цьому основну роль відіграє розвиток нервової системи дитини, і насамперед – розвиток головного мозку. До початку навчання в школі мозок дитини значною мірою є структурно зрілим. Однак нервові елементи, і особливо їх зв'язки, продовжують формуватися ще протягом кількох років. Цим пояснюється мала стійкість уваги, стан тривоги, який може тривати досить довго, відволікання дітей під час навчальної діяльності, швидка стомлюваність нервової системи і це все згубно впливає на мотивацію дітей до навчання [2, с. 22].

Проблему мотивації дітей до навчання вивчали багато видатних педагогів та психологів. Дослідження М.І.Алексєєвої, Б.Ф.Баєва, Г.О.Балла, Н.О.Бойко, М. Й. Боришевського, Ю. З. Гільбуха, С.У.Гончаренко, О.К.Дусавицького, та ін. свідчать, що основи мотивації навчання закладаються у першому класі, адже саме цей вік має великі резерви формування мотиваційної сфери учнів [5].

На сьогоднішній день запроваджується нова освітня реформа - Нова українська школа (НУШ), яка дійсно здатна мотивувати дітей до навчання. Адже із сучасними дітьми треба домовлятися, повсякчас мотивувати на виконання певної роботи. Тепер у Новій українській школі не лише кожен урок розпочинається так званим мотиваційним моментом, а й кожен його етап чи навіть завдання. Зважаючи, що слова дорослого учні не завжди відразу сприймають, доцільно постійно ілюструвати сказане, наприклад, готовими роботами, власним прикладом, практично (компетентісно, життєво) зорієнтованими завданнями, обов'язковою умовою яких є близький дитині життєвий контекст, який також виявляється у таких завданнях [4, с. 41]:

1. Розвивати здібності до навчання та навички саморозвитку. Тобто, дитину потрібно вчити в першу чергу не наукам, а навичкам самостійного вивчення матеріалу – вмінню знаходити, запам'ятовувати, застосовувати знання.

2. Вчити не зупинятися на досягнутому, не пасувати перед труднощами.

3. Давати право на помилку, адже помилка – це складова пізнання і дослідження. Саме тому в НУШ не карають за помилки, а спонукають дитину самостійно їх виправити. Відсутність страху помилки – це запорука того, що дитина залишатиметься вмотивованою, навіть якщо їй щось не вдаватиметься [3].

4. Давати дітям навантаження з урахуванням особливостей розвитку в даному віці. Занадто високі вимоги або їх відсутність блокують дитячу ініціативу, бажання вчитися [6].

5. Зробити навчання цікавим, таким, що захоплює. Тому в НУШ діти часто навчаються граючись. Це означає, що вони опановуватимуть той самий навчальний матеріал, але в інший спосіб. Вчителю не потрібно більшість часу розповідати щось класу, стоячи біля дошки. Через гру (тобто моделювання ситуацій із додаванням руху, гумору й творчих завдань) учні зможуть дізнатись набагато більше [3]. Також на уроках використовують велику кількість практичних вправ із роздатковим матеріалом – картинками, геометричними фігурами різного розміру і кольору, паличками, намистинками, гудзиками, горіхами, шишками тощо [4, с. 36].

6. Розвивати самостійність, працьовитість. Дитина має знати, що її оцінки, знання, успіхи та поразки цілком залежать від неї самої, від її старанності й докладених зусиль [6].

Не менш важливим елементом мотивування першокласників є існування комфортності дитини в шкільному просторі, однак ця комфортність виявляється не лише з матеріальної точки зору (оснащення школи, кабінету), а в першу чергу з емоційної. Людина з розвиненим емоційним інтелектом розуміє власні емоції, керує ними й дослухається до відчуттів інших. Навчання цьому – одне з важливих завдань Нової української школи. Тому дітям пропонують висловлювати свої почуття і думки, слухати один одного і не робити людині щось, що їй неприємно. Цьому, зокрема, навчають під час ранкового кола – щоденної зустрічі, на якій діти обговорюють свій емоційний стан, власні думки, актуальні питання класного і шкільного життя [3], визначають настрій з яким прийшли до школи. Наприклад, використовують таку вправу як «Кольорову квітку настрою». Кожен учень перед уроками обирає пелюстку того кольору, який відповідає його настрою. В ситуації радості (із досліджень, які провели психологи) особлива перевага віддається енергонасиченим кольорам – жовтому й червоному. Спираючись на ці дослідження та їх інтерпретацію, можна скоригувати свої подальші дії. Прощаючись після уроків, діти знову обирають пелюстки настрою. Аналізуючи динаміку, можна спостерігати зміну емоційного стану учнів, покращення їх настрою [5].

Отже, з усього вище сказаного можна зробити висновок, що навчання молодших школярів в умовах Нової української школи ґрунтується на взаємодії дітей і дорослих – грі, спільній праці, пізнанні, спілкуванні, де дитина поступово стає активним учасником цього процесу. Вона спільно з учителем

визначає мету, відкриває нові знання, засвоює навчальні дії, експериментує, відповідає за свою роботу.

Список літературних джерел:

1. Коцур Н. Адаптація шестирічної дитини до школи: психолого-педагогічні та медичні критерії. *Рідна школа*. № 10, 2008. С. 38-42.
2. Максим О. В. Вплив психічних станів учнів на процес адаптації першокласників. *Нові технології навчання*: наук. зб. К. : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. МОН України. Вип. 72, 2012. С. 34-40.
3. Міністерство освіти і науки. Нова українська школа 2018 [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/NEW-SCHOOL.pdf>
4. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. N. M. Bibik. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
5. Плешкова Н. М. Формування в учнів початкових класів позитивних мотивів до навчальної діяльності [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <https://vseosvita.ua/library/formuvanna-pozitivnoi-motivacii-890.html>

Долгопол О. О., к.п.н. (ORCID: 0000-0002-9545-2290)

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН СЕРВІСУ LEARNINGAPPS НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Освітній процес у режимах онлайн вимагає від викладачів нових підходів до вибору методів і засобів активізації пізнавальної діяльності студентів. Реакцією на нові виклики дистанційного навчання є швидке опанування педагогами великою кількістю онлайн сервісів, наповнення інтернет-платформ методичними матеріалами. Наразі залишається проблемним питання активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, яке пов'язано з не менш гострою проблемою вибору з великої кількості інформаційно-комунікаційних новацій доцільних інструментів для найбільш ефективного досягнення освітніх цілей.

На нашу думку, LearningApps дозволяє вирішити низку проблем, пов'язаних з низькою активністю іноземних студентів на заняттях. Використовуючи сервіс, викладач робить заняття більш динамічним та практично орієнтованим, має змогу індивідуалізовано підійти до кожного учасника навчального процесу; студент розвиває критичне мислення та творчу уяву, перевіряє свій рівень засвоєння теоретичного матеріалу на практиці, закріплює знання в ігровій формі, що сприяє розвитку пізнавального інтересу. Це стосується не лише занять з мовної підготовки. Онлайн сервіс дозволяє створювати інтерактивні вправи з більшості дисциплін, усе залежить від бажання, рівня педагогічної майстерності та креативності викладача. На

прикладі занять з мовної підготовки для іноземних студентів продемонструємо деякі можливості LearningApps.

Серед переваг LearningApps відзначаємо просту реєстрацію, наявність готових шаблонів інтерактивних вправ, легкість інтерфейсу, можливість багатократного використання своїх розробок та матеріалів колег, змога створити схожу вправу, збереження в особистому кабінеті, здатність перейти за QR-кодом до вправи. Ці та інші “плюси” онлайн сервісу дозволяють ефективно використовувати час та методичні резерви викладача. Студенти охоче долучаються до ігор, тож на заняттях з мовної підготовки використовуємо такі види вправ зазначеного сервісу:

- знайти пару (наприклад, під час вивчення тем “Опис зовнішності людини”);
- класифікація (здебільшого граматичні завдання, наприклад, розподілити прикметники за ступенями порівняння, визначити перехідні та неперехідні дієслова тощо);
- введення тексту (виокнення завдань творчого рівня, наприклад, написання короткого оповідання “Моя родина”);
- сортування зображень/встановлення відповідності між картинкою та її назвою (лексичні та граматичні вправи, наприклад, завдання “Яке слово не відноситься до іменників”);
- вікторини з вибором правильної відповіді (під час вивчення тем з граматики та лексики);
- заповнення пропусків (вправи з орфографії, лексики, синтаксису, наприклад, написати лист з пропусками “Шановн... Іван...Карпович...”) тощо.

При плануванні заняття з використанням цього сервісу для іноземних студентів слід розраховувати більше часу на виконання вправи, ніж це передбачається в звичайному режимі навчання, адже їм може знадобитися додатковий час на переклад та розуміння завдання. Не рекомендуємо використовувати LearningApps для контролю за рівнем засвоєння навчального матеріалу, це інструмент для цікавого інтерактивного навчання, самонавчання та самоперевірки. LearningApps - сучасний сервіс, який знаходиться у площині розуміння покоління Z. Кліпове мислення, до якого належать сучасні студенти, дозволяє орієнтуватися у невеликому обсязі матеріалу і утримувати на ньому увагу протягом незначної частини часу, розвиває багатозадачність, аналітичні здібності, критичне мислення та уміння аналізувати, прискорює реакції, спонукає до дискусій та пошуку альтернативної точки зору.

Список літературних джерел:

1. Аман І.С. Інтернет-сервіс мультимедійних дидактичних вправ LearningApps / І.С.Аман [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://internet-servisi.blogspot.com/p/learning-apps.html>.

2. Медведська О. П., Зайченко А. О., Белоконь Д. В. LearningApps як засіб активізації виховної роботи з інформатики. V Всеукраїнська науково-практична конференція молодих науковців «інформаційні технології - 2018», 15-16 травня 2018 р., Харків: DOI: [Lhttp://it-2018.blogspot.com/2018/05/blog-post_44.html](http://it-2018.blogspot.com/2018/05/blog-post_44.html)

Євтушенко Н. С., к.т.н., доцент (ORCID: 0000-0003-0217-3450)

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут, м. Харків»

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА» ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У світі професії інтелектуального плану дедалі більше переважають над ручною працею. В основному це пов'язано зі зростанням технологічних інновацій та автоматизацією виробництва. Услід за технологічним прогресом відбулися значні зміни та перетворення в системі навчання всіх рівнів навчальних закладів.

Розвиток суспільства протікає стрімко через появу нових технологій, які впроваджуються в кожен сферу життя людей і роблять істотний внесок у звичний стійк не лише низки систем, таких як професійна, медична та транспортна, а й освітньої системи. Соціально-економічний розвиток інформаційного суспільства прискорюється, соціально-професійна мобільність зростає, економіка динамічно розвивається, і зважаючи на всі ці фактори проявляється великий ступінь невизначеності, конкурентоспроможність, структурні зміни зайнятості людини. Ці зміни колосальним чином впливають на вимоги, які висувають до рівня якості професійної освіти, на ступінь затребуваності тих чи інших кваліфікацій фахівців, на їхню готовність до того, щоб освоювати нові інноваційні технології праці. Однією з основних тенденцій сучасної освіти є перехід від моделі «знаючий спеціаліст» до моделі «компетентний фахівець», що передбачає набуття комплексних навичок для вирішення проблем, що виникають під час реалізації міждисциплінарних практичних завдань майбутньої професії. Такі навички включають здатність самостійно набувати і раціонально використовувати свої знання.

Компетентність, дисциплінованість, відповідальність, самостійність, цілеспрямованість, хороша організованість, комунікабельність – це найважливіші характеристики майбутнього фахівця спеціальності «Цивільна безпека». Ці характеристики багато в чому формуються у процесі самостійної діяльності. Навчально-методичним забезпеченням створюється середовище актуалізації самостійної творчої активності студента, викликається потреба здійснювати самопізнання, самонавчання. Відповідно, з'являються передумови «подвійної підготовки» – особистісного та професійного становлення, що передбачає наявність у студента вміння вести самостійну роботу. Професійна компетентність у майбутніх фахівців у процесі навчання є інтегративною особистісною якістю і є передумовою ефективності роботи після закінчення навчальних закладів.

У структурі професійної компетентності виявляються такі компоненти: професійний зміст, професійна активність та професійна діяльність. Серед

професійних компетенцій майбутніх фахівців спеціальності "Цивільна безпека" слід відзначити сім загальних ключових освітніх компетенцій: ціннісно-концептуальна компетентність; загальні компетенції педагогічної культури; навчально-пізнавальні компетенції; відомості про компетенцію; компетенції комунікації у групі (аудиторії при проведенні лекцій та семінарів з інформаційних технологій); соціально-трудова компетенція; компетенція особистісного самовдосконалення.

Роль освітньої функції самостійної роботи полягає у її сприятливому активному засвоєнні студентами змісту освітньої програми, трансформації отримуваних знань у навички та вміння, у формуванні початкового досвіду вирішення професійних завдань. Отже, «самостійна робота – це засіб навчання:

– відповідне дидактичній меті та задачі у кожній конкретній ситуації засвоєння навчального змісту;

– що формує у студента на всіх етапах його руху від незнань до знань необхідний рівень та обсяг знань, умінь та навичок, що допомагають вирішувати певний клас пізнавальних завдань та здійснювати відповідне просування від нижчих до вищих рівнів розумової діяльності;

– що виробляє у студента психологічну установку з його бажання самостійно систематично поповнювати свої знання та виробляти вміння орієнтуватися у потоці наукової та суспільної інформації під час вирішення нових пізнавальних завдань.

Структурними компонентами готовності студентів до самостійної роботи є: мотиваційний (розвиток інтересу студентів до самостійної роботи); змістовно – технологічний (знання, творчі можливості, творчий потенціал студентів, що реалізуються засобами інноваційних технологій); рефлексивно – оціночна (готовність до здійснення самостійної роботи з використанням можливостей інноваційних технологій).

Засобами інноваційних технологій у формуванні готовності студентів до самостійної роботи є: способи (індивідуально – освітня траєкторія), форми (тренінги, майстер-класи, конференції, проекти, форуми, акції), методи (інтерактивний, проектний, мультимедійний).

Педагогічними умовами формування готовності студентів до самостійної роботи засобами інноваційних технологій є: розширення та доповнення змісту навчальних дисциплін, інтеграція традиційних та інноваційних методів навчання; організація інноваційної системи освітнього процесу, яка стимулює студентів на досягнення успіхів у самостійній роботі; формування суб'єктної позиції студентів у реалізації індивідуальної освітньої траєкторії як засобу організації самостійної роботи.

Список літературних джерел:

1. Євтушенко Н.С. Формування особистісних компетенцій студентів технічного ВНЗ в області безпеки життєдіяльності. *Безпека людини у сучасних умовах» та Міжнародної конференції європейської Асоціації Безпеки: матеріали X Міжнародної науково-методичної конференції*. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. С. 174-177.

Зозуляк-Случик Р. В., д.п.н., доцент (ORCID: 0000-0001-6066-590X)
*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ*

ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ РИС МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЯК ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Стрімкий розвиток технологій у сучасному українському суспільстві вимагає забезпечення конкурентоспроможності випускників закладів вищої освіти – майбутніх фахівців соціальної сфери як на вітчизняному, так і світовому ринках праці, що не можливо без суттєвого реформування освітнього процесу. Вище вказані вимоги до моделі випускника зумовлюють і суттєві зміни безпосередньо в освітньому процесі закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку вказаної категорії фахівців, а також модернізацію усіх компонентів звичаєної педагогічної системи. Насамперед, ці зміни пов'язані з розв'язанням проблеми цілеспрямованого формування професійної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери, а саме соціальних педагогів та соціальних працівників, як інтегративної властивості індивіда, що проявляється у поведінці та вчинках фахівця та зумовлює його готовність і здатність виконувати свої професійні функції на високому рівні, ефективно вирішувати соціальні питання за рахунок збалансованого поєднання комплексу знань, умінь, мотивів, цінностей та необхідних професійно важливих якостей.

Тому сьогодні надважливо підготувати такого фахівця соціальної сфери, в особистості котрого поєднуються компетентний знавець своєї справи, спеціаліст з високим рівнем моральної свідомості, що відчуває відповідальність за свої дії, вболіває за свою роботу.

Сучасні наукові розвідки дослідників Р. Вайноли, О. Гомонюк, В. Гриньової, І. Ісаєва, Н. Ничкало, В. Поліщук, засвідчують зростання інтересу до питань, пов'язаних із професіоналізмом фахівця соціальної сфери, а саме: професійної спрямованості, професійної компетентності, професійних функцій, професійно-моральних якостей, професійних цінностей.

Задля досягнення успіху в реалізації себе як фахівця соціальної сфери потрібно мати сформовані професійно важливі якості. У першу чергу, ідеться про такі, свідомість, емпатійність, гуманність, толерантність, відповідальність, ініціативність, наполегливість, комунікабельність, здатність до співпраці та прийняття самостійних рішень, готовність діяти у нетрадиційних і критичних ситуаціях. Слід зауважити, що професійна компетентність майбутніх фахівців соціальної сфери вимагає професійно важливих особистісних якостей й умінь їх удосконалювати.

Формування професійної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери спонукає студентів до вироблення професійно-етичної позиції у процесі навчання в закладі вищої освіти через відповідні моральні переконання, потреби, установки, умінь та навички. Адже моральна позиція особистості

відображається в її етичній поведінці, єдиною формою якої є вчинок, що слугує основою моральної якості в дії.

До професійно важливих якостей ми віднесли:

– *інтелектуальні*: логічне мислення, розвинений інтелект, кмітливість, розвинена інтуїція, ерудиція, здатність до вирішення професійно-етичних проблем у стандартних та нестандартних ситуаціях;

– *морально-етичні*: гуманістична і моральна спрямованість, повага до іншої людини, ввічливість, порядність, щирість, доброта, скромність і простота, чесність;

– *комунікативно-емпатійні*: комунікабельність, емпатійність, уважність;

– *організаційно-конструктивні*: етична зрілість, здатність зрозуміти клієнта і надати йому кваліфіковану допомогу, ініціативність, старанність, оптимізм;

– *регулятивно-вольові*: особиста і соціальна відповідальність, почуття справедливості, витримка, терпимість, гідність, честь, соціальна адаптованість, здатність до здійснення системного етичного аналізу подій і ситуацій, адекватної самооцінки, стресостійкість, самоконтроль, самокритика, сила волі [1, с. 252].

Діагностування рівня сформованості професійно важливих якостей передбачає виявлення адекватних емоцій і почуттів студентів у різних ситуаціях, прагнення відчувати емоційно-психологічний стан іншої людини, здатність до співчуття, співпереживання, а також особистісно-моральних і професійно важливих якостей, які впливають на емоційно-почуттєву сферу особистості.

Для вимірювання певних якостей майбутнього фахівця соціальної сфери нами пропонується «Дослідження рівня емпатійних тенденцій» І. Юсупова [2], частково методика «САМОАО» [2], методика К. Томаса діагностики схильності особистості до конфліктної поведінки, адаптована Н. В. Гришиною [2].

Методика «Дослідження рівня емпатійних тенденцій» І. Юсупова дає можливість встановити рівень емпатійності студентів.

За допомогою опитувальника «САМОАО» пропонується встановити особистісний потенціал респондента, виявити нахили до професійної діяльності, визначити траєкторію професійного розвитку.

Методика К. Томаса діагностики схильності особистості до конфліктної поведінки дає можливість встановити рівень прагнення до співпраці майбутніх фахівців соціальної сфери.

Завдяки запропонованим методикам можна виявити рівень сформованості професійно важливих рис, необхідних фахівцю для виконання якісної роботи у соціальній сфері.

Так, запропонований нами моніторинг професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери в контексті сформованості професійно важливих рис, що здійснюється за допомогою окреслених методик, дає можливість прослідкувати динаміку розвитку рівня сформованості професійної компетентності здобувачів вищої освіти.

Список літературних джерел:

1. Зозуляк-Случик Р. В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 460 с.
2. Практикум з психології: психодіагностичні методики для самопізнання / упоряд. І. М. Періг. Тернопіль : СМП «Тайп», 2017. 116 с.

Іщенко С.М., доктор філософії з професійної освіти
(ORCID: 0000-0001-5791-803X)

Симоненко К. П., аспірант (ORCID: 0000-0002-1669-7442)

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, м. Київ

ОГЛЯД ОНЛАЙН СЕРЕДОВИЩ ДЛЯ НАВЧАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИЗАЙНУ МАЙБУТНІМИ ПЕДАГОГАМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

На сучасному етапі розвитку пріоритетним в освіті вважають впровадження дистанційного навчання. Дистанційне навчання – це форма організації і реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники (об'єкт і суб'єкт навчання) здійснюють навчальну взаємодію на відстані [2].

Для забезпечення навчального процесу в умовах дистанційного навчання доцільно, зручно та ефективно використовувати онлайн середовища, адже вони мають ряд переваг: всі середовища розміщені у вільному доступі (це дозволяє використовувати їх у зручний час та з будь-якої точки світу); використання онлайн середовищ не потребує особливих характеристик персонального комп'ютера, а потребує лише підключення до мережі інтернет; при використанні потребують лише разової реєстрації; в мережі інтернет розміщена велика різноманітність онлайн середовищ з врахуванням вікових особливостей [2].

Використання онлайн середовищ в освітній сфері часто називають окремим механізмом, використання якого суттєво змінює процес роботи, а саме дозволяє значно урізноманітнити та ефективно організувати навчальний процес дистанційно, завдяки цьому можна значно підвищити інтерес студентів до навчання. Тому в ході даного дослідження ми розглянемо кілька онлайн середовищ для вивчення комп'ютерного дизайну [1].

Середовища для створення універсального дизайну на поліграфічній продукції: ImageBot – є універсальним редактором, в якому можна працювати як з векторною, так і з растровою графікою. Одною з особливостей є те, що в ньому вбудована колекція ефектів для тексту, за допомогою якої ви можете легко створювати нові та дуже яскраві логотипи всього в декілька кліків. Також під час роботи з цим середовищем можна використовувати бібліотеку тематичних векторних зображень, колекцію ефектів і фігур.

Postermuwall – онлайн середовище-конструктор для створення плакатів чи анімованих листівок. Середовище безкоштовне, містить велику кількість

вбудованих шаблонів, які можна редагувати та формувати. Особливістю є те, що доступна можливість змінювати відтінки та насиченість кольорів, регулювати накладену анімацію, звуки, тощо.

Crello – онлайн середовище, в якому розміщена велика кількість вже готових шаблонів в різних категоріях, які можна редагувати та формувати. За допомогою використання цього середовища можна створювати плакати, публікації, анімовані ролики, обкладинки, логотипи, тощо.

Функціональним та безкоштовним є середовище Planner5d. Це онлайн середовище, за допомогою якого можна самостійно спроектувати власну квартиру чи будинок та спробувати себе в ролі архітектора і дизайнера. Середовище є безкоштовним, але деякі можливості використання обмежені. Інтерфейс зручний, щоправда за замовчуванням англомовний, але є можливість змінити мову. В середовищі можна працювати з 2D і 3D графікою, це надає можливість візуально побачити неточності, або краще продумати та спроектувати квартиру, або будинок [4].

Подібним середовищем є онлайн середовище Sketchup — це багатofункціональне онлайн середовище для моделювання відносно простих тривимірних об'єктів - будівель, меблів, інтер'єру. Середовище є безкоштовним, але потребує реєстрації за допомогою поштової скриньки. Інтерфейс програми зручний та російськомовний, має багато функціональних можливостей. Перевагою є те, що в середовищі вбудована можливість огляду спроектованої будівлі з середини, є можливість безкоштовно додавати елементи інтер'єру та навіть створити власний елемент інтер'єру та додати його [3].

Недоліком є те, що всі елементи для інтер'єру після того, як ви обрали необхідні потрібно спочатку завантажити, а потім тільки додати. На сьогоднішній день розроблено достатню кількість онлайн середовищ для створення різних видів дизайну, всі вони є дещо схожими між собою, але всі переслідують різну мету. При переході для роботи з онлайн середовищами потрібно чітко розуміти вид дизайну та власне предмет, який ви хочете отримати в результаті. А власне під час роботи нам потрібне підключення до мережі інтернет, оволодіння початковими навичками роботи з комп'ютером, креатив, фантазія та враховуючи призначення онлайн середовищ та сферу використання іноді потрібні знання англійської мови [2].

Використовуючи подібні онлайн середовища в навчальному процесі, помітно, що це допоможе значно урізноманітнити та удосконалити навчальний процес, доступність та ефективність освіти, підготовку педагогів професійного навчання до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [1].

Список літературних джерел:

1. Комп'ютерний дизайн. URL: <https://sites.google.com/site/dizajner24/> / istoria-vozniknovenia-dizajna (дата звернення 09.11.2021).
2. Промисловий дизайн / URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Промисловий_дизайн (дата звернення 09.11.2021) .

3. Технології комп'ютерного дизайну. URL: https://pns.hneu.edu.ua/pluginfile.php/112721/mod_resource/content/2/%D1%821.pdf (дата звернення 09.11.2021).

4. Кухаренко В. М., Сиротинко Н. Г., Рибалко О. В., Богачков Ю. М. Технологія розробки дистанційного курсу : навч. посіб.; за ред. В. Ю. Бикова. К. : Міленіум, 2008. 24 с.

Каленський А. А., д.п.н., професор (ORCID: 0000-0001-9034-5042)
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, м. Київ

ОБ'ЄКТИВНІСТЬ, НАДІЙНІСТЬ І ВАЛІДНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВИМІРЮВАНЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Закон України «Про фахову передвищу освіту» зазначає, що система забезпечення якості освітньої діяльності (внутрішня система забезпечення якості освіти) включає забезпечення релевантності, надійності, прозорості та об'єктивності оцінювання, що здійснюється у межах освітнього процесу. За законом України «Про освіту»: результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів. За Національним освітнім глосарієм: вища освіта (Україна) – результати навчання – сукупність компетентностей, що виражають знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості, які набув студент після завершення [1].

Національна рамка кваліфікацій (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341, із змінами (ПКМУ № 519 від 25.06.2020) відповідає Європейській рамці кваліфікацій для навчання впродовж життя та Рамці кваліфікацій Європейського простору вищої освіти й складається з восьми кваліфікаційних рівнів, кожен з яких описаний через чотири дескриптори: (1) знання – осмислена та засвоєна суб'єктом інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Знання поділяються на емпіричні (знання фактів та уявлення) і теоретичні (концептуальні, методологічні); (2) уміння/навички – здатність застосовувати знання для виконання завдань та розв'язання проблем. Уміння/навички поділяються на когнітивні (що включають логічне, інтуїтивне та творче мислення) і практичні (що включають ручну вправність, застосування практичних способів (методів), матеріалів, знарядь та інструментів, комунікацію); (3) комунікація – взаємодія осіб з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності; (4) відповідальність і автономія – здатність особи застосовувати знання та навички самостійно та відповідально [3].

Для реалізації процедури вимірювання обов'язково має бути вибрано інструмент вимірювання. Перший компонент – сам вимірювальний пристрій, роль якого у педагогічних вимірюваннях найчастіше, але не завжди, виконує тест. В узагальненому вигляді під тестом можна розуміти сукупність контрольних завдань у стандартизованій формі, що мають необхідні системоутворюючі статистичні характеристики і забезпечують обґрунтовані оцінки концептуально виділеній змінній (змінним) вимірювання з високою об'єктивністю.

Другий компонент вимірювального інструменту – заздалегідь підготовлена шкала, яка призначена для фіксації результатів вимірювання і на якій відкладаються значення (кількісні або якісні) вимірюваної змінної. У закладах фахової передвищої освіти України діють чотири системи оцінювання: 12-бальна шкала (система) оцінювання навчальних досягнень із предметів загальноосвітньої підготовки на підставі загальних критеріїв та критеріїв з кожного навчального предмета, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 05.05.2008 року № 371 (освітньо-професійної програми фахового молодшого бакалавра на основі базової середньої освіти) [2], 4-бальна шкала оцінювання навчальних досягнень студентів з гуманітарної, соціально-економічної, природничонаукової, професійної та практичної підготовки оцінюються («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), у деяких коледжах оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання кредитно-модульної система організації освітнього процесу, у заліково-екзаменаційну відомість заноситься кількість балів, набраних студентом (рейтингова оцінка), та екзаменаційна оцінка за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), і 200-бальна шкала зовнішнього незалежного оцінювання. У будь-якому разі, одним з методів здійснення процедури оцінювання є тестування. Детально цей метод і все про нього вивчає тестологія.

Об'єктивність тесту показує, наскільки мінімізовано вплив суб'єктивних факторів. Об'єктивність досягається шляхом стандартизації умов проведення вимірювання, умов оцінювання, умов аналізу результатів і забезпечується за допомогою об'єктивності проведення вимірювання, об'єктивності обробки даних та об'єктивності інтерпретації результатів. Об'єктивність оцінювання спирається на науково обґрунтовані критерії визначення успішності, параметри дослідження рівня навченості, виконується кваліфікованими спеціалістами, базується на засадах гуманізму і демократизму.

Надійність методу вимірювання визначається ступенем стійкості результатів. Перевірка надійності методу стосується насамперед співставлення результатів при повторних вимірах. Надійність тестових балів визначається за допомогою коефіцієнта надійності.

Надійність (сталість результатів тестового контролю при багаторазовому використанні) – визначення ступеня похибок у педагогічній оцінці, в обчисленні істинного значення оцінки. Останнім часом набуло поширення

експертне опитування, коли студента оцінюють 2-3 і більше викладачів, і за допомогою зкорельованих результатів визначається критерій надійності оцінки.

Валідність тесту – характеризує адекватність і дієвість методів відповідно до конкретної ситуації застосування. Висока надійність тесту – це необхідна, але недостатня умова отримання високоякісного тесту, бо він ще повинен бути валідним – без цієї найважливішої характеристики його не можна вважати вимірювальним інструментом.

Отже, оцінювання результатів навчання випускників закладів фахової передвищої повинно відповідати вимогам законодавства та стандартів фахової передвищої освіти і бути об'єктивним, надійним та валідним.

Список використаних джерел:

1. Захарченко В. М., Калашнікова С. А., Луговий В. І., Ставицький А. В. Національний освітній глосарій: вища освіта Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.

2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти (наказ від 05.05.2008 № 371) URL : <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-223FB48350ABA> (дата зв. 14.10.2021).

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-D0%BF#Text> (дата зв. 12.10.2021).

Курило О. Ю., аспірант (ORCID: 0000-0002-8344-869X)

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ ДО ТВОРЧОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасній освіті особлива увага приділяється професійним якостям інженерів-педагогів, що потребує використання інноваційних технологій, творчого пошуку нових підходів, суттєвих змін у формах організації освітнього процесу, методах та засобах навчання. Отже, визначення психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців, зокрема інженерів-педагогів харчової галузі до творчої професійної діяльності є актуальним до сьогодні.

Загалом під умовами розуміють необхідні обставини, які уможливають здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяють чомусь; обставини, особливості реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється що-небудь; правила, які існують або запроваджені в тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь; сукупність даних, положення, що лежать в основі чого-небудь [1].

У педагогіці та психології існують різні підходи до визначення сутності психолого-педагогічних умов, як-то: компонент конструювання освітньої системи; одна зі сторін закономірностей процесу навчання; комплекс

спеціально спроектованих генеральних чинників впливу на зовнішні та внутрішні обставини освітнього процесу й особистісні параметри всіх його учасників [3]; особливості організації освітнього процесу у закладі вищої освіти, що детермінують результати виховання, освіти та розвитку особистості здобувача вищої освіти, об'єктивно забезпечують можливість їх досягнення [2]; сукупність явищ зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливають на розвиток конкретного психічного явища [5]; мотиви, спрямованість, інтереси, нахили, здібності людини, обставини виховання та навчання, організація освітнього середовища, стан соціального оточення тощо [4] та інші.

Отже, під психолого-педагогічними умовами підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі до творчої професійної діяльності розуміємо взаємопов'язану сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників освітнього середовища, що забезпечують цілісність навчання та виховання майбутніх фахівців, високу результативність їх творчого розвитку і саморозвитку та створюють сприятливі можливості для виявлення їх задатків, професійно важливих якостей та компетентностей.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури нами визначено такі психолого-педагогічні умови:

1. Посилення креативного наповнення практико-орієнтованого змісту навчання майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі.

2. Використання форм організації освітнього процесу, методів та засобів навчання майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі з елементами творчої діяльності.

3. Психолого-педагогічний супровід індивідуально-креативного професійного становлення майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі.

Список літературних джерел:

1. Великий тлумачний словник укр. мови: упоряд. Т.В. Ковальова. Харків: Фоліо, 2005. 767 с.

2. Демидова А.В. Исследование систем управления: конспект лекций. М.: Приор-издат., 2005. 92 с.

3. Литвин А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови» / на допомогу здобувачам наукового ступеня. Львів: СПОЛОМ, 2014. С. 28-29.

4. Матійків І.М. Психологічні умови формування професійної компетентності учнів професійно-технічних навчальних закладів сфери обслуговування: дис. ... кандидата психол. наук: 19.00.07. Івано-Франківськ, 2008. 245 с.

5. Степанченко Н.І. Система професійної підготовки учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах: монографія. Львів: Піраміда, 2016. 652 с.

Нагаєва Г.О., к.е.н., доцент (ORCID: 0000-0002-5856-2263)

Державний біотехнологічний університет, м. Харків

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФІНАНСИСТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Перехід на дистанційне навчання у зв'язку з пандемією COVID-19 спричинив погіршення якості та доступності освіти, а також загострення низки освітніх проблем. В українській освіті дотепер дається взнаки неготовність до роботи на дистанційній формі навчання з таких причин: брак матеріально-технічної бази, практична нестача досвіду і навичок роботи педагогічного складу в он-лайн форматі; відсутність методичних рекомендацій про організацію освітнього процесу в умовах дистанційного навчання і т. ін.

Поза тим, бракує і даних, аби критично оцінити стан готовності освітньої системи до дистанційного формату та якості дистанційної освіти. До цього часу пандемії з її періодичними локдаунами все ще не проведена оцінка готовності українських закладів освіти, педагогічного складу та студентства до роботи в умовах дистанційного або змішаного навчання, зокрема рівня цифрової грамотності й забезпеченості учасників освітнього процесу гаджетами та якісним інтернетом. Форс-мажорні обставини спонукали переглянути підходи до нових можливостей, які відкривають сучасні електронні технології навчання.

Освіта у сфері фінансів – частина системи спеціалізованої освіти, що контролюється державою, та яка забезпечує підготовку фінансистів (фахівців для фінансових відділів та служб провідних підприємств різних сфер та галузей економіки, банківських установ, страхових компаній, фінансового ринку тощо). Підготовка студентів спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» вже з першого курсу починається з вивчення дисциплін, які формують фахові компетентності майбутніх випускників.

У процесі термінової організації онлайн-навчання фінансистів стала очевидною проблема недостатності взаємодії між учасниками освітнього процесу для того, щоб зберегти можливості контролю за навчанням, як це було у допандемічні часи. Для більш повного структурування навчального процесу онлайн, на допомогу прийшли системи забезпечення дистанційного/змішаного навчання (наприклад, Moodle), які дозволяють гнучко та прозоро проводити контроль знань, збирати фідбек і навіть вести журнал оцінок. Втім, для розгортання такої системи та набуття навичок її використання важливою є реалізація таких положень як забезпечення технічних можливостей, готовності викладацтва працювати із новими інструментами, компенсувати додатковий час, що витрачається на цифровізацію навчального матеріалу тощо) разом із наявністю профільних спеціалістів для її періодичної технічної підтримки й оновлення [1].

Сучасні сервіси для онлайн-конференцій Zoom та Google Meet дозволяють демонструвати екран не лише викладачу, а й здобувачам. Екран застосовується, наприклад, під час захисту курсових робіт, індивідуальних

навчально-дослідних завдань тощо. Здобувачі мають можливість активно працювати на онлайн-заняттях, використовуючи віртуальну стіну Padlet.

У Державному біотехнологічному університеті при організації дистанційного навчання використовувалися різні платформи, месенджери та інші технічні засоби навчання. Зокрема, при підготовці фахівців з фінансів, банківської справи та страхування найбільш затребуваними стали відеоконференції та вебінари в Zoom, Google Meet, тестування в Moodle, листування електронною поштою, спілкування у Viber, Facebook та інші.

Витрати часу на комунікацію зі студентством збільшилися, оскільки письмово пояснювати завдання (або додавати його опис до онлайн-курсу) довше, ніж в аудиторії, виникало багато додаткових питань та уточнень від студентів, а листування з ними збільшувало робочий час викладача. Крім цього, причиною ненормованого робочого часу стала потреба у розробці занять у новому форматі та пошуку додаткових матеріалів.

За дослідженнями, 86% українських викладачів не мали суттєвого досвіду користування інструментами онлайн-освіти, тож університети забезпечували їх навчання навичок користування цими інструментами, створення чи перенесення курсів в онлайн-простір і загалом організації навчання через випуск інструкцій, створення каналів у Telegram, груп у Facebook, інструкції зі створення силабусу курсів для змішаного навчання тощо.

Важливою проблемою стало збільшення навантаження на викладацтво, зокрема додатковий час на оволодіння навичками користування цифровими технологіями в освіті, створення чи перенесення своїх курсів до систем дистанційної освіти, їхнє регулярне оновлення та спілкування зі студентами.

Окрім забезпечення технічними засобами для віддаленого навчання, важливим є й оволодіння навичками користування цими засобами, тобто – цифрова грамотність учасників освітнього процесу. Наприклад, Європейська комісія схвалила «План дій щодо цифрової освіти на 2021-2027 роки. У ньому акцентують увагу на двох важливих напрямках роботи: 1) сприяння розвитку ефективної системи цифрової освіти (інфраструктура, зв'язок, технічні засоби, розвиток компетенцій викладачів, високоякісний навчальний контент); 2) покращення цифрових навичок (базові цифрові навички з раннього віку, боротьба з дезінформацією, забезпечення рівного доступу учасників освітнього процесу до цифрового навчання та інше).

Прийняття такого плану дій вкрай не вистачає й Україні [2]. На порядку денному стоять такі першочергові завдання удосконалення підготовки фахівців в умовах дистанційного навчання [3]:

- проведення моніторингу цифрових навичок учасників освітнього процесу, насамперед – педагогічних працівників;
- розширення і уточнення переліку компетентностей, потрібних для роботи в умовах дистанційного та змішаного навчання, у професійних стандартах педагогічних і науково-педагогічних працівників;

- організація заходів з підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників у сфері методик дистанційного та змішаного навчання, розвитку їхніх цифрових навичок;

запровадження програми досліджень і практичних розробок з методики дистанційного та змішаного навчання.

Список використаних джерел:

1. Кутна Н.В. З досвіду організації дистанційного навчання студентів коледжу на денній та заочній формі навчання. URL: https://www.ccej.lviv.ua/images/Dop_konf.pdf.

2. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Х.: КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.

3. Освіта в умовах пандемії у 2020/2021 році: аналіз проблем і наслідків. URL: <https://cedos.org.ua/osvita-v-umovah-pandemiyi-analiz-problem-i-naslidkiv/>

Смігунова О.В., к.е.н., доцент (ORCID: 0000-0002-9660-3361)

Харківський державний біотехнологічний університет, м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЛОВИХ ІГОР В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасному практичному менеджменті існують дві серйозні взаємозалежні проблеми. Перша виникає в зв'язку з величезною різницею між тим, що менеджери очікують від своєї роботи після навчання і тим, що вони виявляють у дійсності. Друга проблема полягає у фундаментальних труднощах роботи самої по собі, тому що вона являє собою достаток навичок, багато хто з яких неусвідомлені для прагнучих до успіху менеджерів. Ділові ігри, а точніше моделювання реальної професійної ситуації під час проведення практичних занять, покликані знизити імовірність настання подібних проблем у житті й майбутній діловій кар'єрі здобувачів вищої освіти.

У вищих навчальних закладах України імітаційним (діловим) іграм стали приділяти належну увагу ще із середини 60–х років минулого століття. Зростання інтересу до гри зумовлюється, з одного боку, розвитком педагогічної практики, а з другого – соціальними та економічними проблемами формування всебічно розвиненої, активної особистості [1].

З 1975 року стали з'являтися не тільки нові ділові ігри, але і теоретичні роботи, виникли імітаційні ігри на економічні, біологічні, медичні, архітектурні й інші теми. Гра – це унікальний механізм акумуляції і передачі людиною набутого досвіду. У грі актуалізується, знаходить своє поведінкове виявлення активна позиція її учасників. Саме у грі в розгорнутому вигляді вільно можуть бути реалізовані деякі психологічні особливості особистості [2].

Гра як метод побудови навчального процесу з метою освоєння соціальної реальності містить наступні компоненти: ігрові ролі і їх прийняття, побудова за визначеними правилами ігрової дії, моделювання ігрового процесу і супутнього

йому емоційного напруження (технологія гри). Головним компонентом гри виступає роль і її сприйняття. Прийняття ролі здійснюється на когнітивному, емоційному і поведінковому рівнях. Вони реалізуються через присвоєння зовнішніх рис і норм поведінки, а також задач, притаманних ролі, її виконанню.

Ділова гра є засобом розвитку творчого професійного мислення, у процесі якої людина набуває здібностей аналізувати специфічні ситуації та вирішувати нові для себе професійні завдання. Ділові ігри імітують цілком конкретні умови діяльності та відношення спеціалістів. Запровадження ділових ігор у навчальному процесі вирішує такі завдання: розвиває практичне мислення студентів, уміння аналізувати ситуацію, приймати конструктивні рішення; змістом ділових ігор є імітація умов певних ситуацій, її динаміки, а також діяльність і взаємостосунки зайнятих в цьому особистостей; виконуючи вимоги гри, її учасники приймають професійні норми спілкування.

Характерні ознаки ділових ігор наступні: наявність проблеми, мети, завдань; скорочення масштабу часу; розподіл та розігрування ролей; наявність ситуацій, що послідовно розв'язуються, кількох ситуацій, кількох етапів гри; формування самостійних рішень студентів; наявність системи стимулювання; врахування можливих перешкод; об'єктивність оцінки результатів гри; підбиття підсумків. Виходячи із загальної типології ділових ігор, їх систематизують за низкою ознак: цільове призначення, широта тематичних меж, ступінь свободи рішень, рівень невизначеності рішень, характер комунікації серед учасників, ступінь відкритості гри, інструментарій гри і форма її проведення та ін. Розвиток пізнавальних здібностей студентів стимулює творчі процеси їх діяльності, знімає стомлення, створює сприятливу атмосферу навчальної діяльності, підвищує інтерес до процесу навчання [1, 3].

Ділові ігри охоплюють розв'язання практичних завдань та мають таку класифікацію: науково-дослідні ділові ігри використовують у наукових дослідженнях, в економіці та управлінні виробництво як ефективний метод експериментування; атестаційні ділові ігри використовують для атестації кадрів, для виявлення їх компетенції; навчально-педагогічні ігри – це групові ігри, вправи з розробки оптимальних рішень, використання навчальних методів та прийомів в умовах, які створюються реальними обставинами на заняттях.

Ігрові дії визначаються цільовим аспектом гри. Вони можуть задаватись по-різному: сценарієм, ведучим гри, нормативними документами або ж формуються самими гравцями відповідно до їх власного бачення ситуації і поставленими перед ними цілями. Успіх занять-ігор залежить від правильного вибору потрібної форми гри з відповідної тематики, що вивчається, правильного відбору завдань, від чіткого добору завдань, розподілу обов'язків між учнями з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей. Отже, ділова гра інтенсифікує навчання, активізує, спонукає майбутнього викладача оволодівати інноваційними технологіями.

Переваги навчання за допомогою проведення ділових ігор: встановлення зворотного зв'язку в системі «викладач-студент»; можливість застосування набутих навичок і знань в реальних життєвих та навчальних ситуаціях;

розвиток цільових навичок поведінки (самостійної творчої діяльності роботи в малих групах); мотивація студентів до підвищення ефективності своєї діяльності на заняттях і в реальних ситуаціях; можливість отримувати знання на груповому та індивідуальному рівнях.

Список літературних джерел:

1. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. Одеса: ОНЕУ, 2014. 200 с.
2. Оберт Т.Б. Использование деловых игр в преподавании экономических дисциплин. *Методика преподавания экономики: опыт и проблемы*: сборник методических статей / под ред. Е.В. Огурцовой. Саратов: ИЦ «Наука». Вып. 1, 2010. 72 с.
3. Сіренко Ю.І Застосування ділової гри як інноваційного методу навчання студентів економічних спеціальностей у вищих навчальних закладах. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 5. С. 594-597.

Сосницька Н.Л., д.п.н., професор (ORSID 0000-0001-6329-768X)
*Таврійський державний агротехнологічний університет
 імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ВИМОГИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ АГРОТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Вища освіта сьогодення зорієнтована на дослідження та інновації, розумний, стійкий та інклюзивний розвиток, що забезпечує її конкурентоспроможність та привабливість. У цьому контексті зростають вимоги забезпечення якості професійної підготовки майбутнього фахівця агротехнічного профілю, де фундаментальна фізико-математична підготовка є підґрунтям вивчення фахових дисциплін [1-3].

Якісна фізико-математична підготовка здобувачів вищої освіти потребує створення її професійно-орієнтованої методичної системи на засадах комплексного підходу, стандартизації, системності та безперервності, інформатизації, гуманізації, гуманітаризації [2, 3].

Провідним принципом створення професійно-орієнтованої методичної системи фізико-математичної підготовки здобувачів вищої освіти є інтеграція фундаментальності та професійної спрямованості освітнього процесу. Отже, науково-методичні вимоги забезпечення якості фізико-математичної підготовки здобувачів вищої агротехнічної освіти можна представити структурно-логічною схемою, яка подана на рис.1.

Таким чином, фізико-математична підготовка сьогодні – це не лише потужний елемент загальної культури людства, метод пізнання навколишньої дійсності, а й підґрунтя вирішення життєво важливих практичних і професійних задач. Без якісної фундаментальної фізико-математичної

підготовки неможлива реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки нашої держави.

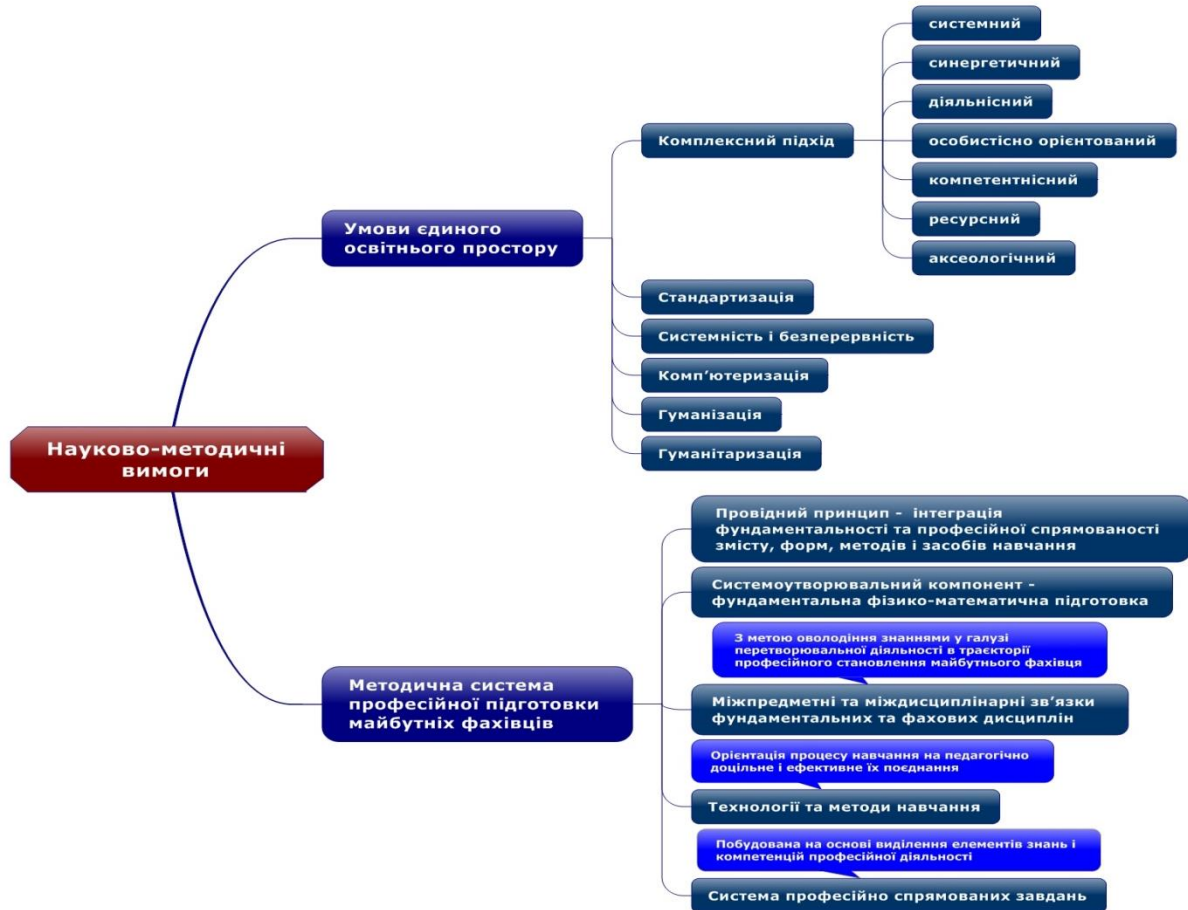

Рис. 1. Науково-методичні вимоги забезпечення якості фізико-математичної підготовки здобувачів вищої агротехнічної освіти

Список літературних джерел:

1. Дзямко В.Й., Месарош Л.В. Професійна спрямованість фізико-математичної підготовки студентів нематематичних спеціальностей. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2017. Випуск 2 (41). С.81–84. URL:

<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/18279/1/ПРОФЕСІЙНА%20СПРЯМОВАНІСТЬ%20ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОЇ%20ПІДГОТОВКИ.pdf> (дата звернення 04.11.21 р.)

2. Сосницька Н.Л. Формування науково-дослідницької компетентності при навчанні фізики на засадах STEM-освіти. *Науковий вісник Львівської академії*. Серія: Педагогічні науки. Збірник наукових праць / Гол. ред. Т.С. Плачинда. Кропивницький: ЛА НАУ, 2019. Вип.5 С. 422–428. DOI: [10.33251/2522-1477-2019-5-422-428](https://doi.org/10.33251/2522-1477-2019-5-422-428)

3. Сосницька Н.Л., Іщенко О.А. Змістова компонента математичної підготовки майбутніх фахівців аграрної сфери. *Збірник наукових праць ЦДПУ*

ім. В. Винниченка «Наукові записки». Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти». Кропівницький : КДПУ, 2017. Випуск 12(1). С. 108–114. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/4135> (дата звернення 04.11.21 р.)

Ткачук Г.Е., к.п.н. (ORCID: 0000-0002-0892-9282)

ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище», м. Вінниця

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Актуальність та значимість цифровізації освітнього процесу викликана необхідністю адаптації системи професійної освіти до запитів цифрової економіки та цифрового суспільства, становлення яких – глобальні тренди сучасності. Процес цифрової трансформації національної економіки торкається усіх сфер життя суспільства і вимагає підготовки висококваліфікованих кадрів нової формації, які володіють не лише набором професійних компетенцій в галузі своєї майбутньої трудової діяльності, але і вміють легко адаптуватися до умов, що швидко змінюються, здатних використовувати сучасні інформаційні сервіси та технології, як у роботі, так і повсякденному житті.

На необхідності цифровізації освітньої сфери акцентовано в низці нормативно-правових документів. Зокрема, у Законі України «Про освіту» поміж ключових компетентностей визначено інформаційно-комунікаційну. Різні аспекти впровадження цифровізації в освітній простір стали предметом дослідження вітчизняних науковців: В. Биков, М. Жалдак, М. Лещенко, О. Овчарук, В. Ребрина та ін. Однак, незважаючи на проявлений науковою спільнотою інтерес, питання впровадження цифровізації в сучасний освітній простір задля реалізації ключових компетентностей все ще потребують більш детального вивчення.

Метою цифрової трансформації освіти є досягнення необхідних освітніх результатів за рахунок персоналізації освітнього процесу на основі використання зростаючого потенціалу цифрових технологій, розвитку цифрового освітнього середовища, забезпечення загальнодоступного широкосмугового доступу до Інтернету, роботи з великими масивами даних [1].

Персоналізована форма організації навчання передбачає здійснення освітнього процесу з урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня, його особистісних та професійних характеристик, різного темпу освоєння окремих дисциплін та модулів навчального плану, фактично формуючи для учня індивідуальну освітню траєкторію.

Процес цифрової трансформації освіти має базуватися на таких ключових принципах:

1. *Перехід від проходження навчального матеріалу до досягнення навчальних результатів.* Результатом навчання стає формування в учнів

системи компетенцій, необхідних для здійснення професійної діяльності з обраного напрямку підготовки, що формуються в процесі його теоретичної та практичної підготовки.

2. *Зміна ролей учасників процесу.* Персоналізація навчання передбачає максимальне залучення учнів в освітній процес, здійснення переходу від моделі «учень – викладач» до моделі «старший і молодший партнер», в якій обидва учасники працюють над спільними дослідженнями та проектами.

3. *Індивідуалізація навчальних планів.* Впровадження цифрових технологій дозволяє учню побудувати власну індивідуальну траєкторію навчання залежно від потрібних йому в подальшій праці компетенцій.

4. *Формування цифрового освітнього середовища для організації взаємодії, супроводу та підтримки учасників освітнього процесу.* Упровадження механізму індивідуальних траєкторій потребує розвитку цифрового освітнього середовища закладу освіти, з якого учні можуть отримати доступ до всіх освітніх матеріалів, можуть здійснювати взаємодію з викладачами (зокрема, у формі онлайн-навчання або із застосуванням дистанційних освітніх технологій), проводити розробку спільних досліджень та проектів.

Водночас необхідно наголосити, що цифрове освітнє середовище не повинно підміняти собою реальне освітнє середовище, воно має доповнювати його, надаючи всім учасникам освітнього процесу додаткові можливості та функціонал [3].

Цифрове освітнє середовище має включати такі обов'язкові елементи:

- сукупність зовнішніх та внутрішніх освітніх активностей (модулів), що формують освітній простір закладу освіти;
- підсистему аналізу цифрового сліду учня за результатами його освітньої активності;
- цифрове портфоліо учня, що відображає його навчальні та інші досягнення;
- цифрові робочі кабінети для кожного учасника освітнього процесу;
- систему внутрішньої незалежної оцінки якості освіти [2].

Процес цифрової трансформації професійної освіти ще далекий від свого логічного завершення і може тривати кілька років, торкаючись всіх сфер діяльності закладів освіти. Але разом з тим його успішне завершення не лише сприятиме переходу національної економіки до нового технологічного укладу, а й позитивно позначиться на життя суспільства загалом.

Список літературних джерел:

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки України. Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку : методологічний семінар НАПН України (м. Київ, 4 квітня 2019 р.), 2019. С. 20-26.

2. Ткачук Г. Е. Розвиток ІКТ-компетентності педагогів у системі методичної роботи професійно-технічного навчального закладу. Науковий

вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць. 2015. Вип. 10. С.104-109

3. Шамралюк О. Л. Формування навчального інформаційного середовища як показник розвитку технологічної культури педагогів». *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи*. Збірник наукових праць. Частина 2. / За редакцією М.М. Козяра, Н.Г. Ничкало. Львів: ЛДУ БЖД, 2015. С.173-175.

Халанчук Л. В., доктор філософії в галузі математики та статистики
(ORCID: 0000-0002-6055-6233)

*Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

ВИКЛАДАННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ ЗАСОБАМИ ПАКЕТУ MS EXCEL

Під час викладання курсу «Вища математика» здобувачі вищої освіти деяких спеціальностей мають змогу використати отримані знання за допомогою різних програмних пакетів. Найбільш популярним і сучасним програмним пакетом при розв'язанні різних математичних та інженерних задач є пакет MathCAD, тому саме цей пакет використовують викладачі для проведення лабораторних занять [1, 2].

	A	B	C	D	E	F	G	I	J	K	L	M
1	2	3	11	5		2						
2	1	1	5	2		1						
3	2	1	3	2		-3						
4	1	1	3	2		-3						
5						d=	2					
6												
7	2	3	11	5				2	3	2	5	
8	1	1	5	2				1	1	1	2	
9	-3	1	3	2				2	1	-3	2	
10	-3	1	3	2				1	1	-3	2	
11				d1=	0						d3=	4
12												
13												
14	2	2	11	5				2	3	11	2	
15	1	1	5	2				1	1	5	1	
16	2	-3	3	2				2	1	3	-3	
17	1	-3	3	2				1	1	3	-3	
18				d2=	10						d4=	-14
19												
20												
21	x1=	0										
22	x2=	5										
23	x3=	2										
24	x4=	-7										

Рис. 1. Розв'язання системи рівнянь методом Крамера в пакеті MS Excel

Але не меншою популярністю користується пакет програм MS Excel, якщо дії пов'язані з даними, що утворюють масиви. Так, наприклад, під час вивчення методів розв'язання систем лінійних алгебраїчних рівнянь доводиться розв'язувати задачі, що пов'язані з обчисленням визначників чи дій з матрицями. Під час практичних занять методом Крамера зазвичай розв'язуються системи трьох лінійних рівнянь з трьома невідомими через визначники третього порядку, оскільки обчислення визначників більших порядків вимагає використання більшої кількості часу, проте ця проблема вирішується за допомогою пакетів програм.

В пакеті програм MS Excel ідея методу Крамера (спеціальний спосіб утворення допоміжних визначників) може бути наочно продемонстрована за допомогою виділення окремим кольором стовпчика вільних коефіцієнтів (на рис. 1 позначено комірками F1:F4), що з'являється в кожному із допоміжних визначників (на рис. 1 позначено комірками A7:A10, B14:B17, K7:K10, L14:L17 та відповідним кольором). Візуалізація даного методу за допомогою зафарбовування відповідних стовпчиків однаковими кольорами засобами MS Excel дозволяє краще засвоїти навчальний матеріал, встановити логічні зв'язки між етапами розв'язання задачі. Таким чином, викладання вищої математики засобами пакету програм MS Excel дозволяє сприяти кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Список літературних джерел:

1. Дяденчук А. Ф., Халанчук Л. В. Візуалізація задач диференціального числення при підготовці студентів інженерних спеціальностей. Класичні та прикладні математичні проблеми у наукових дослідженнях здобувачів вищої освіти і молодих вчених: історичний та сучасний аспекти: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих вчених, м. Харків, 9-10 квітня 2020 р. Харків: ХНАДУ, 2020. С. 114-117.

2. Халанчук Л. Математичне моделювання як засіб підвищення освітнього рівня підготовки здобувачів вищої освіти. Матеріали Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції «Актуальні науково-методичні проблеми фізики та математики у закладах вищої освіти», 26-27 травня 2020 р. К.: НУХТ, 2020. 187 с.

Худавердієва В.А., к.е.н., доцент (ORSID 0000-0002-0100-5079)

Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ВИБОРУ МЕТОДІВ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Сучасні інформаційні технології дають змогу підвищити та вдосконалити ефективність освітнього процесу. Під час реформування освіти у вищих навчальних закладах прогресивно розробляється концепція дистанційної освіти, що передбачає розробку різноманітних технологій, у тому числі технології

змішаного навчання. За концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірнього, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання [1]. Положення Міністерства науки і освіти України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 р. за N 703/23235 визначає основні засади організації та запровадження дистанційного навчання [2].

Із розвитком інформаційних технологій перед суспільством постала важлива проблема, яка полягає у створенні перспективної нової системи освіти, яка має підготувати суспільство до життя в нових умовах цивілізації. Цим пояснюється виникнення нової форми навчання – дистанційної, поряд із формами вже відомими і традиційними – стаціонарною, заочною, екстернатом тощо. Дистанційне навчання – це спосіб отримання освіти із використанням комп'ютерних та сучасних інформаційних технологій, що надає студентам змогу навчатися на відстані, без відриву від роботи та виїзду за кордон. Серед інших назв дистанційного навчання використовуються і такі, як «відкрита освіта», «електронна освіта», «віртуальне навчання» тощо. Такий спосіб отримання знань передбачає комфортну та зручну для кожного студента обстановку та можливість навчатися без відриву від роботи [3].

Карантинні обмеження посилили виклики, які стоять перед закладами освіти України. У березні 2020 р. Генеральний директор організації ЮНЕСКО Одрі Азулай заявила, що через пандемію коронавірусу COVID-19 понад 1,5 мільярда молодих людей у 165 країнах світу не можуть відвідувати заняття через закриття загальноосвітніх навчальних закладів [4]. А запровадження карантину змінило життя кожного з нас, та особливо вплинуло на заклади освіти, змусивши пристосовуватись до новин умов надання освітніх послуг. Та все ж, питання дистанційного навчання в умовах пандемії коронавірусу залишається, як ніколи, актуальним [5].

Потреба в нових підходах до навчання з обмеженням кількості аудиторних занять залишається проблемним питанням для значної частини освітньої спільноти. Водночас лишаються вкрай актуальними такі вимоги до вищої освіти, як: доступність та інклюзивність; гнучкість для окремих категорій здобувачів, які працюють, мають дітей тощо; індивідуальна траєкторія навчання здобувача; впровадження дуальної освіти. Вирішення цих питань неможливе без широкомасштабного впровадження онлайн-технологій, ґрунтовних змін у підходах до організації навчання в закладах освіти та в кожній дисципліні, зокрема ролі аудиторних занять та ефективності їхнього проведення.

Це не тимчасове рішення, а можливість вдосконалення, переходу на новий якісний рівень. Приклад провідних університетів світу свідчить, що якісна освіта можлива і за суттєво меншої кількості аудиторних занять, ніж в українських закладах освіти [6]. Але це вимагає грамотного застосування онлайн-технологій з відповідними методичними підходами, що забезпечують

ефективне поєднання безпосередньої та опосередкованої форми взаємодії студентів і викладачів у вигляді змішаного навчання.

Окрім переваг у вивченні певних дисциплін, всеохопне впровадження змішаного навчання у закладах освіти також дозволить забезпечити: узгодження змісту освітніх програм; забезпечення постійного моніторингу якості освіти; демонстрацію окремих курсів потенційним вступникам; можливу комерціалізацію навчального контенту. Для забезпечення вдалого проектування, розвитку та впровадження дистанційної системи навчання необхідно створити інфраструктуру відповідних освітніх закладів, провести підготовку викладачів, розробити навчальні програми тощо. Важливою складовою частиною дистанційного навчання є його реалізація за допомогою використання інформаційних технологій, а саме системи управління навчанням (з англ. Learning Managment System), які створені для розроблення, управління та поширення навчальних матеріалів онлайн із забезпеченням спільного доступу багатьох користувачів [7].

Список літературних джерел:

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Постанова МОН України від 20 грудня 2000 р.). URL: <http://search.ligazakon.ua>
2. Положення про дистанційне навчання. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30.04.2013 за № 703/23235. URL: <http://search.ligazakon.ua>
3. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? URL: <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jak-vona-prazjuje>.
4. Звіт про посилення нерівності через пандемію. URL: <https://www.hrw.org/report/2021/05/17/years-dont-wait-them/increased-inequalities-childrens-right-education-due-covid>
5. Кіщак Т., Качмарчик С. Covid-19 та дистанційне навчання у закладах вищої освіти: аналітичний огляд наукових публікацій з міжнародних видань. URL: <https://nubip.edu.ua/node/79877>
6. Романовська О. О., Романовська Ю. Ю., Романовський О. О. Досвід вищої освіти США ХХ–ХХІ ст. Особливості академічного (університетського) підприємництва у США другої половини ХХ - початку ХХІ століть : навч. посіб. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. 240 с.
7. Демида Б., Сагайдак С., Копил І. Система дистанційного навчання: огляд, аналіз, вибір. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository <http://ena.lp.edu.ua>

Шептун С.Ю., к.т.н. (ORCID 0000-0002-1981-4560)
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

В умовах розвитку сучасної педагогічної науки та нових засобів навчання вже багато років обговорювалося питання використання дистанційних технологій в освітньому процесі. Пандемія коронавірусної інфекції вивела дистанційне навчання за допомогою комп'ютерних технологій із області теоретичних вишукувань в практичну площину. В даний час віртуальне середовище як ємний загальнонауковий феномен є складовою інформаційної технології, яку доцільно використовувати в різних галузях освітнього процесу.

Впровадження сучасних комунікаційних та дистанційних освітніх технологій дозволять не лише суттєво збільшити інформаційний обмін між викладачем та студентом, а й підвищити якість освіти. Підготовка бакалаврів за спеціальністю 192 «Будівництво та цивільна інженерія» вимагає високої мобільності як від викладача, так і від студентів, оскільки навчання за цим напрямом вимагає від учнів не лише постійної концентрації, а й твердих знань за раніше пройденими курсами, та у рамках шкільної програми (з фізики, математики).

Успішність застосування дистанційних технологій під час електронного навчання студентів визначається рівнем: технічних навичок в управлінні комп'ютером; доступністю Інтернет-ресурсів; мотивації процесу навчання; самоорганізації та самоконтролю; постановки чітких цілей та завдань; контролю з боку викладача; володіння нормами та навичками спілкування в соціальній мережі та мережі Інтернет; об'єктивності контролю знань. Дистанційна форма навчання гармонує з лекційними заняттями та самопідготовкою студентів. Проведення лабораторних та практичних занять не завжди виглядає можливим у дистанційному форматі, принаймні на перший погляд.

Для вирішення проблеми дистанційного проведення лабораторних занять можна запропонувати командний метод навчання студентів з використанням віртуалізації проведення лабораторних робіт. Структуру лабораторної роботи, що проводиться у дистанційному форматі, становлять: вихідні дані; сценарій, що розкриває обов'язки учасників у ході лабораторної роботи; активне оперування інформацією в атмосфері командної роботи, творче та активне використання накопичених раніше знань, умінь та навичок під час імітації ходу роботи; аналіз підсумків.

Викладач на екрані транслює запис покрокового проведення лабораторної роботи. Перед демонстрацією чергового кроку лабораторної роботи студенти аналізують попередній етап та висловлюють припущення щодо подальшого розвитку експерименту, спираючись на отримані знання під час лекційних занять. Під час експерименту, можливе виникнення позаштатних ситуацій, у

процесі вирішення яких закріплюються додаткові теоретичні навички суміжних дисциплін.

Під час підготовки та проведення дистанційної лабораторної роботи виробляються додаткові навички командної роботи, відбувається закріплення теоретичних знань, студенти готуються до роботи у сучасних умовах із застосуванням дистанційних технологій у всіх сферах життя.

Список літературних джерел:

1. Гуревич Р. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі: навч. посібник. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. 309с.

2. Корсунська Л. М. Концепція smart-освіти: загальне навчання, цифрові підручники і smart-школи. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2013. № 11. С. 77-80.

3. Андреев А. А. Интернет в системе непрерывного образования. *Дистанционное и виртуальное обучение*. 2005. № 12. С. 5 – 7.

4. Егорова Г. И. Эффективные условия формирования профессиональной индивидуальности будущих инженеров в высшей школе. *Фундаментальные исследования*. № 2. Часть 5. 2015. С. 1046–1051.

5. Сагдиева И. Т. Инновационная деятельность в образовательной организации: региональный опыт. *Инновации в образовании*. 2016. № 2. С. 70–79.

Розділ 3. «ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ ЯК ЧИННИК ЯКІСНОГО ВИШІВСЬКОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ»

Андросова Т.В., к.е.н., професор (ORSID: 0000-0002-8855-4168)

Кулініч О. А., к.е.н., доцент (ORSID: 0000-0001-9474-2520)

Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ІНТЕРНЕТ-ПРОЕКТИ ЯК РОЗВИТОК САМООСВІТИ ТА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна дослідницька діяльність із застосуванням проектної технології особливо актуальна у розкритті й ефективній реалізації творчого потенціалу здобувачів вищої освіти. Вона сприяє ефективному формуванню дослідницької позиції, накопиченню системи особистісних творчих знань й умінь, побуджує самостійно застосовувати їх у нових умовах, з метою власної творчої самореалізації.

В умовах сучасного інформаційного суспільства та стрімкого розвитку мережевих сервісів, проектно-дослідницьку діяльність студентів необхідно організовувати як *e-проект* на основі різноманітних навчальних платформ та інструментів за допомогою мережі Інтернет. При цьому проектно-дослідницька діяльність студентів вимагає не лише оформлення результатів роботи, а й створення за допомогою мережевих ресурсів конструктивних і технологічних рішень професійних завдань у рамках інтерактивної взаємодії всіх сторін проектно-дослідницької діяльності (рис.1) [1].

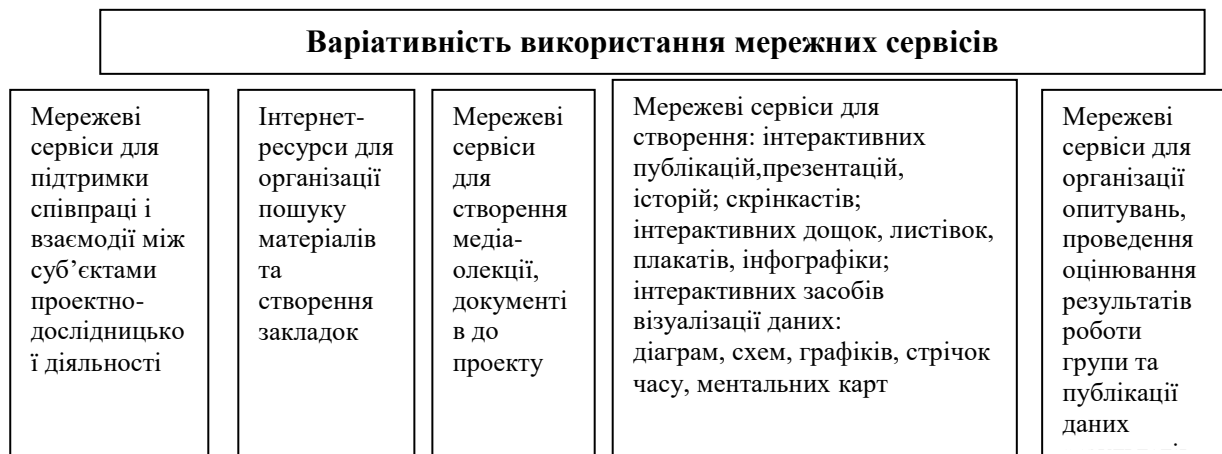

Рис. 1. Організація ефективної проектно-дослідницької діяльності на основі Інтернет-ресурсів

Мережним навчальним проектом є документально оформлена діяльність здобувачів вищої освіти, що організована за допомогою мережі Інтернет та спрямована на досягнення заданої мети в рамках певного періоду часу.

Проектна робота сприяє розвитку самоосвіти та відповідальності. Так само для здобувачів вищої освіти створення проекту відмінна практика набуття професійних компетенцій, особливо в аналізі економічних ситуацій. Виділяють наступні етапи роботи над проектом:

1. Вибір теми, типу проекту, кількості задіяних осіб;
2. Визначення предмета дослідження. Проводиться «мозковий штурм» для висунення ідей здобувачами;
3. Розподіл роботи, обговорення методів дослідження, прийомів, творчих підходів, рішень, пошуку інформації;
4. Індивідуальна робота учасників;
5. Обговорення проведеної роботи;
6. Презентація проектів та захист;
7. Колективний аналіз, обговорення результатів, висновки [2].

Інтернет-проекти в навчанні здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей – це міні-проекти з використанням автентичних текстів зі сформованими, послідовними стадіями, при проходженні яких здобувачі досягають заданих цілей і виробляють продукт, представлений у вигляді презентації.

Прикладами застосування на початковому етапі інтернет-проектів є створення на базі методичних матеріалів відібраних викладачем:

- віртуальних навчальних центрів, що допоможуть набути освіту сучасного рівня (при заочній формі навчання);
- віртуальних медіотек;
- Он-лайн і off-лайн ліній спілкування.

Даний вид є базою комунікаційного середовища для підвищення кваліфікації фахівців шляхом обміну інформацією та набуттям навичок через спілкування з представниками різних країн і професійних сфер (у тому числі і в режимі «реального часу») [3].

Розробленим і апробованим у дисциплінах економічного спрямування є використання мережного проекту системи E-front, який спрямовано на використання інтернет мережі для підвищення самоосвіти і набуття навичок наукового дослідника. Реалізуючи проект, здобувачі вищої освіти: більше пізнають про розвиток Інтернет-мережі; навчаються виконувати ефективний пошук потрібної інформації; пізнають і навчаються працювати з соціальними сервісами, які можливо використовувати в процесі навчання та спілкування; дізнаються, як працювати у Інтернеті безпечно.

Враховуючи вище зазначене, можна зробити такі висновки: використання освітніх технологій у вигляді Інтернет-проектів дозволяє вирішувати навчальні завдання організації спільної діяльності здобувачів вищої освіти з викладачами та Інтернет-ресурсами; при організації індивідуальної та самостійної дослідницької діяльності здобувачів отримуються більш ефективні результати; створюються умови для розвитку професійних компетенцій; у здобувачів формуються навички публічних виступів та самостійного

оцінювання запропонованої проблеми, розширення меж освітніх просторів та вміння працювати у взаємодії.

Список літературних джерел:

1. Фроловская М.Н. Становление профессионального образа мира педагога. Новосибирск: Изд-во ИПИО РАО. Наочное издание. 2010. 300 с.
2. Eastment, D. 'The Internet for Teacher and Learners' URL: <http://www.eastmentinelt.com/> (дата звернення 28.10.2021р.)
3. Костюк Т.О., Драб Н.Л. Використання Інтернет-проектів у процесі навчання англійської мови майбутніх економістів. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/18530/174-176.pdf;jsessionid=EE8B2CBF3CD14A0A2B889C34F5B67B2A?sequence=1> (дата звернення 28.10.2021р.)

Бондар Т. І., д.п.н., професор (ORCID: 0000-0001-9484-9336)
Мукачівський державний університет, м. Мукачево

ЦИФРОВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОСТОРУ ЯК МАРКЕР СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Сучасні соціальні виклики, нагальний перехід до дистанційної форми навчання помітно інтенсифікували диджитал-процеси в закладах вищої освіти України. Протягом нетривалого періоду помітно розширилося термінологічне поле в педагогічних дослідженнях, де з'явилася низка новотворів, що віддзеркалюють цифрові реалії, трансформацію освітнього середовища в умовах глобальної диджиталізації. Термін «диджиталізація» походить від англійського слова «digit», що означає «цифра». Процес використання цифрових технологій називають «оцифруванням, цифровізацією» (від англійського слова «digitalization»). У педагогічному вітчизняному дискурсі надають перевагу українськомовному терміну «цифровізація», що можна пояснити складністю вимови іншомовної лексеми – «диджиталізація». В українській мові, згідно з правилом «дев'ятки», запозичене слово має таке фонетичне оформлення: після приголосних «д, т, з, с, ц, ч, ш, ж, р» потрібно вимовляти звук «и» (пор.: «medicine» – медицина, «longread» – лонгрід, «storytelling» – сторителінг та ін.). Оптимальна звуковимова сприяє більш активному використанню в наукових працях поняття «цифровізація», що семантично тотожне до терміна «диджиталізація».

Цифровізація – багаторівневе поняття, що є водночас продуктом, технологією, ключовим чинником створення інформаційного освітнього простору, стратегією та провідною тенденцією розвитку вітчизняної освіти через упровадження цифрових технологій на всіх рівнях життєдіяльності суспільства. У таких умовах освіту називають цифровою, що функціонує на підставі диджиталізованих технологій. Низку останніх публікацій присвячено цифровізації освітнього процесу: створенню електронного документообігу,

розробленню електронного освітнього контенту, підготовці електронних освітніх платформ, аналізові демонстраційного потенціалу електронних дидактичних матеріалів, використанню онлайн-ресурсів у ході занять, формуванню цифрової бібліотеки, цифровій взаємодії між суб'єктами освітнього процесу, віртуалізації реальних об'єктів, дистанційному формуванню баз знань, застосуванню цифрових методів навчання (як-от цифрова оповідь, чи цифрове оповідання). Нині набуває актуальності проблема розвитку цифрової гуманістичної педагогіки, що ґрунтована на вивченні теоретичних, методологічних і методичних аспектів цифровізації освіти.

Для інтенсифікації освітнього процесу й підвищення якості освіти науковці постійно вдосконалюють підходи, відрефлектовують прогресивні інновації, водночас апробують доцільність й ефективність запропонованих інноваційних педагогічних технологій і методів навчання. В умовах цифровізації освіти активно розробляють адаптивні технології або технології адаптивного навчання, що покликані зробити життя здобувачів і педагогів більш упорядкованим. Унаслідок активних розробок компанії «Pearson» виокремлено три напрями, які перетворюють інструменти на адаптивні інструменти: адаптивний контент, адаптивне опитування й оцінювання, адаптивні навчальні сценарії. У закладах загальної середньої освіти впроваджують напрацювання колективів вітчизняних закладів вищої освіти, серед яких – доповнена реальність «LICO. Organic» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, додаток «Electricity AR» Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна.

Попри інтенсивність процесу цифровізації, простежувані виклики, що поглиблюють суперечності між розробленими інноваціями й недостатньою готовністю педагогічних працівників опанувати та імплементувати їх. Це зумовлене браком часу, надмірним забюрократизованим навантаженням, відсутністю необхідної матеріально-технічної бази. З іншого боку, украй важливе створення безпечного навчального середовища для всіх учасників цифрового освітнього процесу. Науковці акцентують увагу на дисбалансі чутливості психофізіологічних систем на тлі просторових обмежень в умовах цифрової освіти (віртуального освітнього середовища), що констатують у здобувачів освіти та педагогів [1, с. 90].

У зв'язку з невідворотністю цифровізації, необхідно розробити правила використання цифрових засобів, дотримання графіка робочого дня, проаналізувати вікові психофізичні особливості здобувачів і НПП для оптимального планування навчального навантаження тощо. Серед актуальних питань – моніторинг ставлення здобувачів освіти до навчального процесу. Диверсифікованість методів навчання, освітніх технологій та інструментів не може розв'язати проблему відсутності мотивації здобувати освіту в умовах катастрофічного знецінення її престижності.

Отже, цифровізація освіти спонукає до студіювання тенденцій її розвитку та імплементції інноваційних напрацювань у систему освіти.

Список літературних джерел:

1. Кочерга О. В. Чутливість психофізіологічних систем людини в умовах просторових обмежень і невизначеності. *Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії*: зб. матер. II всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму (Київ, 25 – 26 листопада 2020 р.). Київ, 2020. С. 89–92.

Вишник О. О., старший викладач (ORSID: 0000-0003-4030-4482)

Глухівський національний педагогічний університет

імені Олександра Довженка, м. Глухів

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗНАВЧАЛЬНОЇ ГУРТОКОВОЇ РОБОТИ

Відродження культури українського народу, виховання національно зорієнтованої мовної особистості, здатної спрямувати власну життєдіяльність у русло гуманістичного розвитку суспільства та на підґрунті загальнолюдських цінностей навчання та виховання учнів початкових класів посідає особливе місце в процесі соціалізації особистості.

Питання формування краєзнавчих знань і вмінь особистості на основі краєзнавчого матеріалу лежить у полі уваги вчителів. Підтвердженням цього висновку стали результати педагогічного спостереження, у процесі якого нами було відвідано 35 уроків різних учителів початкових класів. Спостереження дали можливість дослідити ступінь готовості вчителів до використання мовного краєзнавчого матеріалу на уроках української мови.

Під час спостереження й аналізу науково-методичної бази Сіверського регіону було виявлено низький рівень забезпечення переважної більшості шкіл необхідною літературою й методичними матеріалами, що стосуються лінгвокраєзнавчої роботи в початковій школі. Бесіди з учителями засвідчили, що на уроках української мови не вистачає як зразків регіонального фольклорного, краєзнавчого матеріалу, так і часу на пошукову роботу, що в свою чергу, відбивається на знаннях учнів.

Але необхідно назвати навчальні заклади м. Шостка, м. Конотоп, м. Путивль та с. Слоут, які не тільки добирають і використовують матеріали наукових робіт місцевих істориків, краєзнавців (В. Терлецький, В. Борошнев, В. Звагельський, В. Куриленко, В. Мосіяшенко, В. Коха, К. Тищенко), а й самостійно займаються науково-пошуковою роботою. Прикладом цього є робота вчителя Л. Колотуші (м. Шостка), яка разом з учителями початкових класів школи створила серію збірників завдань з української мови «Люби і знай свій рідний край» для учнів 2-4 класів. Збірники являють собою систему завдань, вправ, текстів, повідомлень краєзнавчого змісту. Особливістю зібраного матеріалу є те, що він може бути використаний учителями початкових класів на уроках української мови, природознавства, технологій, тощо (з метою формування ключових і міжпредметних компетентностей), вихователями дошкільних навчальних закладів, педагогами-організаторами у

проведенні виховних заходів, керівниками туристичних та навчальних гуртків. А для учнів перших класів учителька створила тематичну абетку – «Абетка першокласника». Цінність посібника полягає в тому, що його створено у формі краєзнавчого словника, у якому учень початкових класів самостійно може знайти відомості про рідне місто.

Ще один позитивний досвід має вчителька Г. Гриценко (с. Слоут, Глухівський р-н). Вона тривалий час займається фольклорною історією рідного села, у результаті чого вирішила створити фольклорний гурт «Оберіг». До складу гурту входять діти різного віку. Основним завданням гурту є вивчення народної творчості, зокрема календарно-обрядової поезії, родинно-побутової обрядовості, пісенних скарбів рідного краю та дитячого фольклору. Учні здійснюють пошукову роботу, підтримують зв'язки з місцевим фольклорним колективом «Берегиня». Займаючись у гурті, діти, крім краєзнавчих знань, формують естетичні смаки, отримують навички сценічної майстерності, розвивають власний творчий талант.

У свою чергу, НВК «Казка» (м. Конотоп) виділяється з-поміж решти шкіл потужною методичною базою, що дає змогу вчителям максимально задіяти краєзнавчий матеріал не тільки на уроках української мови і читання. У школі широко практикується метод проектів, що сприяє активізації і розвитку науково-пошукових й творчих здібностей учнів.

Треба зазначити, що пошуково-краєзнавча робота проводиться не тільки в школах Сіверщини, а й у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка, який готує майбутніх учителів початкових класів. Так, осередком роботи є туристичний клуб «ЯСМАНЬ», що з 2007 року здійснює краєзнавчо-туристичні експедиції та походи регіонального значення. Назва клубу має також краєзнавче коріння, слово «ясмань» перекладається з тюркської як *білий камінь*. Річка Есмань носила таку саму назву (вона ж Ясмань, Jeszman). Краєзнавчо-туристична робота в ВНЗ позитивно впливає на студентів, несе в собі пізнавально-навчальний характер, готує їх до роботи в школі, сприяє становленню майбутнього вчителя.

Вивчивши досвід учителів і методистів з використання регіонального матеріалу як засобу формування соціокультурної компетентності учнів на уроках української мови, ми переконалися в тому, що введення регіонального компонента в лінгвістичну освіту школярів не вимагає перегляду традиційного змісту навчання мови. Місцевий мовний матеріал може органічно і гармонійно входити до базової освіти з мови й активно сприяти соціокультурному вихованню молодших школярів, формувати національно свідому мовну особистість.

Навчання і виховання засобами фольклору передбачає заглиблення в його сутність як своєрідного явища, носія багатопланової інформації – історичної, космологічної, ритуальної, оберегової, естетичної, культурологічної. Неповторність мистецтва кожного етносу визначається соціально-економічними умовами праці та побуту, а також особливостями географічного розташування та розташування ареалу етнокультури. Багатим і різноманітним є

фольклор Сіверщини, який стосується хліборобської праці та норм поведінки в суспільстві.

Під час гурткової роботи учні залучаються до поглибленого вивчення духової спадщини народу, займаються пошуково-дослідницькою роботою, розвивають самостійність й ініціативність, отримують практичні вміння та навички, вчаться систематизувати і паспортизувати зібраний матеріал. Краєзнавчий матеріал, залучений до уроку, може використовуватись для ілюстрації та конкретизації основного програмового матеріалу; актуалізації знань учнів, їхнього чуттєвого досвіду; збудження інтересу учнів до нової теми; перевірки міцності й усвідомленості знань і вмінь учнів; закріплення та поглиблення вивченого матеріалу; розвитку самостійності учнів і підвищення їхньої активності; зв'язку навчання з життям.

Список літературних джерел:

1. Шрамка (Вишник) Ольга. Кружок как форма социализации личности. Сборник материалов Международной научно-практической конференции «Етнопеддагогика: история и современность». М.: Мозырь : 2013. С. 162-172.

2. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей : навч. посіб. К. : Академвидав, 2010. 248 с.

Гула Л. В., викладч-асистент (ORSID: 0000-0002-5775-9478)
Миколаївський Національний аграрний університет, м. Миколаїв

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК ОДИН ІЗ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У наш час глобальної інформатизації суспільства, жорсткої конкуренції і швидких змін найбільш розвинені і успішні країни направляють свою державну політику в напрямі модернізації освітньої діяльності, а саме на підготовку нового покоління фахівців, здатних конкурувати на сучасному ринку праці, здатних діяти в нестандартних ситуаціях і адаптуватися в сьогоdnішніх умовах. У цьому контексті перед нашою державою теж виникає проблема відшукування ефективних шляхів та інноваційних підходів, що сприяють якісній підготовці майбутніх фахівців з різних спеціальностей.

Одним з можливих способів вирішення цього завдання є цифровізація освітнього процесу вищих навчальних закладів, оскільки саме вузи є осередками проектування новітніх технологій і служать стартовими майданчиками для реалізації інновацій, в цілому забезпечує розвиток будь-яких сфер людської діяльності і сприяє соціально-економічному зростанню.

Дослідження поняття «цифровізація» та похідних від нього доводить, що у науковому середовищі воно з'явилося нещодавно і пов'язано із масштабним проникненням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у повсякденне життя сучасного суспільства. Цифрові технології дозволяють маніпулювати

даними з високою швидкістю, в тому числі при передачі по аналоговим (безперервним) або по цифрових каналах зв'язку (аналого-цифрові / цифро-аналогові перетворення, кодування, модуляції / демодуляція сигналу) [2].

Враховуючи такі стрімкі темпи науково-технічного прогресу, виникла необхідність здійснення цифрової революції і в сфері освіти, оскільки сучасне інформаційне суспільство вимагає принципово нових підходів до здобуття якісної освіти. У цьому контексті варто відшукувати нові шляхи, засоби і способи з підготовки висококваліфікованих фахівців, які володіють основам цифрової грамотності і будуть здатні до розробки, впровадження та поширення цифрової освіти. Цього завдання можна досягти шляхом якісно налаштованого освітнього процесу в стінах вищої школи.

З огляду на це, одним із основних завдань в напрямку цифровізації освітнього процесу в закладах вищої освіти (ЗВО) є чітке визначення поняття «цифровізація» і визначення її основних орієнтирів в освіті. Саме сучасна інформаційна спільнота вкладає в поняття «цифровізація» такий зміст «цифровий спосіб зв'язку, записи, передачі даних за допомогою цифрових пристроїв». У той же час, А. Марей розглядає цифровізацію як зміну парадигми спілкування і взаємодії один з одним і соціумом [3]. Е. Л. Вартанова, М. І. Максеєнко, С. С. Смирнов уточнюють зміст цього поняття - це не тільки переклад інформації в цифрову форму, а комплексне рішення інфраструктурного, управлінського, поведінкового, культурного характеру [1].

Можна зауважити, що розвиток мобільних комунікацій є базовими технологіями цифровізації. Цифровізація сприяє спрощенню навчально-освітнього процесу, роблячи його більш гнучким, пристосованим до реалій сучасного дня, що у свою чергу забезпечує формування конкурентоспроможних фахівців. В освіті цифровізація спрямована на забезпечення безперервності процесу навчання, тобто навчання протягом життя, а також його індивідуалізації на основі технологій просунутого навчання. В результаті аналізу особливостей цифрових технологій та процесу цифровізації в ЗВО нам вдалося зробити висновок, що завдяки цифровим технологіям освітній процес стає мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому вони не замінюють викладача, а гармонійно доповнюють його. Заняттям, що побудовані на засадах використання цифрових технологій, властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, а також часова необмеженість навчання.

Окрім цього, цифрові технології надають ряд нових можливостей, як для викладачів так і для студентів, а саме: отримання задоволення від захопливого процесу спілкування і пізнання; автоматизація більшої частини викладацької роботи, вивільняючи час на пошук, спілкування, самовдосконалення, індивідуальну роботу зі студентами; забезпечення зворотного зв'язку; відчуття студентів зі слабкою підготовкою в ролі лідера, що загалом сприяє успіху усієї академічної групи; корекція індивідуального розвитку майбутніх фахівців; підвищення ефективності управління освітнім процесом та освітою у цілому.

На нашу думку, основними напрямками цифровізації вищої освіти у нашій державі являються:

- створення освітянських ресурсів та цифрових платформ із підтримкою інтерактивного та мультимедійного контенту для загального доступу ЗВО;
- розроблення та впровадження інноваційних комп'ютерних, мультимедійних і комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання та обладнання для створення цифрового навчального середовища;
- організація вільного доступу до Інтернету студентів у навчальних аудиторіях вишів;
- розвиток дистанційної форми освіти із використанням когнітивних та мультимедійних технологій.

Список літературних джерел:

1. Гаврілова Л. Г., Топольник Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени // Інформаційні технології і засоби навчання, №5, Том 61, 2017.– С. 1-14.
2. Краус К.М., Краус Н.М., Голобородько О.П. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку // Ефективна економіка, №1 2018.
3. Малик І.П. Тенденції розвитку інформаційної економіки в Україні // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту, №14, 2013. – С. 25-34.

Данченко І. О., д.п.н., доцент (ORCID: 0000-0003-0103-8142)

Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Однією з особливостей професійної підготовки сучасних фахівців аграрної сфери є необхідність формування їх дослідницької компетентності, адже в умовах сільськогосподарського виробництва вони мають бути джерелами наукових знань, носіями новацій, осередками наукових винаходів. При цьому такий фахівець повинен бути вмілим дослідником, який на основі наукових підходів може знайти нестандартні рішення, обґрунтувати нові алгоритми вирішення проблеми, запропонувати інноваційну модель розвитку тощо. Така діяльність має базуватися на дослідницьких якостях, творчих здібностях, знаннях теорії та практики наукових досліджень, високому рівні емпіричної культури [2].

Незважаючи на значну кількість наукових робіт, проблема формування ДК майбутніх аграріїв не отримала достатнього висвітлення у педагогічній науці, актуальним залишається виконання відповідного системного педагогічного дослідження. Ця особливість вимагає від професійної освіти

удосконалення навчального процесу на основі розробки педагогічних технологій, дидактичних моделей, інноваційних методів, форм та засобів управління навчально-дослідною роботою студентів і, на цій основі формування та розвитку дослідницької компетентності майбутніх аграріїв. Кремень В. [1] відзначав, що НДР студентів спрямована на пошук пояснення й доказу закономірних зв'язків і відносин, експериментально доведених чи теоретично проаналізованих фактів, явищ, процесів, в якому визначальне місце займає самостійне застосування прийомів наукових методів пізнання. В результаті чого студенти активно опановують матеріал, розкривають свої дослідницькі вміння й здібності.

Основою формування та розвитку дослідницької компетентності є дослідницька діяльність (ДД). Залучення студентів до дослідницької діяльності є одним із найперспективніших спрямувань освітнього процесу. Шейко В.М., підкреслюючи важливість технологічного впровадження наукової дослідницької діяльності студентів у навчальний процес, відмічає: «Найважливішим кроком на шляху формування творчої діяльності в колективі ЗВО є злиття навчального процесу і науково-дослідної праці в єдину синтетичну діяльність з наступним безпосереднім виходом у практику. Ця нова діяльність зможе, по-перше, виступити дієвим фактором колективоутворення, а по-друге, буде безпосередньо сприяти підвищенню якості підготовки фахівців. Утілення цього принципу у життя потребує як першочергових заходів підвищення інформованості студентів про діяльність наукових підрозділів ЗВО, включення пізнавальної дослідницької діяльності до структури навчального процесу» [3, с. 218].

Дослідницька діяльність розглядається як система наукової та навчально-творчої діяльності (НТД) студентської молоді, яка включає всі елементи навчальної та наукової творчості відповідно до змісту професійної підготовки висококваліфікованих спеціалістів аграрної галузі. Мета організації наукової дослідницької діяльності студентів – поглибити та зміцнити знання студентської молоді з теорії, методики та методології наукових досліджень; заглибитися у зміст професійної підготовки спеціалістів-аграріїв; прищепити їм зацікавленість до творчості; розвинути вміння і навички самостійно вирішувати завдання науково-дослідного характеру; всебічно підготувати майбутніх фахівців-аграріїв до самостійної виробничої діяльності.

Наведені вище положення доводять, що дослідницька компетентність має відповідати конкретним напрямам професійної діяльності людини і мати структурно-функціональну побудову у вигляді моделі компетентності фахівця. Одним із проблемних аспектів, що визначають можливість досягнення якісно нового рівня формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців аграрної сфери є запровадження моделі управління навчально-творчою діяльністю у процесі дистанційної освіти.

Для реалізації даної моделі нами запропоновано дворівневу методику формування дослідницької компетентності майбутніх аграріїв в умовах дистанційної форми навчання. Макрорівень пов'язаний зі специфікою набуття

досвіду дослідницької діяльності як творчої. Він передбачає поступову реалізацію методики на етапах: удосконалення навичок теоретичного пошуку наукової проблеми, практичних навичок наукового дослідження; формування вмінь організації експериментальної роботи; формування вмінь аналізу результатів наукових досліджень. Кожен з етапів макрорівня реалізується через методичні етапи на мікрорівні, які засновані на основі інваріантної моделі здійснення дослідницької діяльності та охоплює мотиваційно-цільовий, комунікативно-пізнавальний, комунікативно-перетворювальний і контрольньо-рефлексивний етапи.

Протягом навчання в університеті НДР студентів включає в себе два взаємопов'язані напрями: 1) навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості; 2) наукові дослідження, що здійснюються студенти під керівництвом професорсько-викладацького складу за науковою проблематикою відповідної кафедри або факультету.

Результати НДР викладача відображаються в розробці лекцій і практичних, лабораторних (семінарських) занять, що стимулює засвоєння студентами профільюючих дисциплін. Студенти не лише отримують новітню науково-практичну інформацію від викладачів на лекційних і семінарських заняттях, лабораторних роботах і під час проходження виробничих практиках, але й беруть безпосередню участь у наукових дослідженнях. Розпочинаючи з третього курсу студенти обирають дипломного керівника, співпраця з яким дає можливість опанувати методики, спланувати і провести наукові дослідження (лабораторний чи польовий експеримент) на базі дослідного поля, філій кафедр або науково-дослідних установ, правильно оформити і подати на захист кваліфікаційну роботу. Така система дозволяє оприлюднювати отримані результати під час виступу на наукових конференціях, публікуватись у наукових виданнях (в т.ч. фахових), отримувати авторські свідоцтва та патенти на корисні моделі чи винаходи. Все це сприяє більш якісному розкриттю творчих можливостей студентів старших курсів та формулювати у них цілісне сприйняття опанованого матеріалу.

Досвід викладацького складу ДБТУ свідчить, що залучення студентів до виконання наукових програм є найефективнішим способом формування висококваліфікованого, конкурентоспроможного на міжнародному ринку праці фахівця. В зв'язку з цим необхідно якомога ширше впроваджувати подібний досвід у підготовку сучасних кадрів. Наукові дослідження дозволяють здобувачам бути свідком і безпосереднім учасником добування нових знань та впровадження їх у освітню та виробничу сферу.

У підсумку можна зазначити, що процес формування дослідницької компетентності фахівців аграрної сфери за умов дистанційного навчання передбачає організацію навчального процесу за моделлю управління (співуправління та самоуправління) навчально-творчою діяльністю студентів, під час якого майбутні фахівці набувають необхідний досвід дослідницької діяльності в професійній сфері. Наведені вище положення дають підстави для подальшого дослідження даного напрямку на основі моделювання

функціональних процесів ефективної дослідницької діяльності аграріїв в умовах компетентісного підходу.

Список використаних джерел:

1. Кремень В. Освіта і наука : інноваційний аспект / В. Кремень // Науковий вісник інституту професійно-технічної освіти НАПН України. - № 01, 2011. С. 4-7.
2. Пометун, О. І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. І. Пометун // Рід. шк. – 2005. – № 1. – С. 65–69.
3. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – 3-тє вид. – К. : Знання-прес, 2003. – 295 с.

Ільїн О.А., магістрант (ORCID: 0000-0002-9669-9842)
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ПОГЛЯД СТУДЕНСТВА

В сучасних умовах освітні комунікації стають важливим елементом у становленні інформаційного суспільства світу. Сьогодні цей процес безпосередньо пов'язаний із глобальною інформатизацією, появою широкого спектру комп'ютерних комунікаційних технологій [1]. Основними об'єктами становлення інформаційного суспільства в Україні стали знання, інтелект та новітні технології. Завдяки стрімкому розвитку інтернет-ресурсів доступ до наукових джерел стає легшим і більш доступним. Україна ефективно реалізовує світові тенденції розширення та полегшення наукових взаємодій. Розвивається співпраця з іноземними науковими спільнотами. У зв'язку з цим, а також іншими важливими суспільними явищами, в тому числі пандемією COVID-19 стає актуальною для дослідження цифровізація освітнього процесу у закладах вищої освіти. На законодавчому рівні потреба у розвитку електронного навчання і формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу визначена у наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Національну освітню електронну платформу» [2].

Розглянемо тлумачення поняття цифровізації, яке запропоноване Українським інститутом майбутнього. Тож цифровізація (з англ. digitalization) — це впровадження цифрових технологій в усі сфери життя: від взаємодії між людьми до промислових виробництв, від предметів побуту до дитячих іграшок, одягу тощо. Це перехід біологічних та фізичних систем у кібербіологічні та кіберфізичні (об'єднання фізичних та обчислювальних компонентів). Перехід діяльності з реального світу у світ віртуальний (онлайн) [3].

Науковець Карплюк С.О. зазначає, що цифровізація сприяє спрощенню освітнього процесу. Це робить його більш гнучким та пристосованим до сучасних вимог, що у свою чергу сприяє вихованню висококваліфікованих конкурентоспроможних професіоналів [4]. Визначено, що в освіті цифровізація

спрямована на забезпечення безперервності навчального процесу, тобто *life-long-learning* – навчання протягом життя, а також його індивідуалізації на основі *advanced-learning-technologies* – технологій просунутого навчання.

За умов цифровізації освіта стає доступнішою і зручнішою, що виражається в менших затратах матеріальних, часових та людських ресурсів. Для сучасної молоді створюється оптимальна можливість для самореалізації на основі індивідуальних особливостей кожної людини. Як відзначає науковець Кучерак І.В. цифровізація забезпечує перехід від «освіти для всіх до освіти для кожного» [5]. Це зумовлює розбудову сучасного освітнього простору, в якому створені всі умови для оволодіння професійними та надпрофесійними компетенціями.

Розглядаючи досліджуване питання з погляду студента, слід зазначити, що за останні роки, обставини прискорили процес цифровізації навчання у ЗВО. Відбується активне використання таких платформ, які забезпечують дистанційні відеоконференції як Zoom, Google Meet, а також месенджерів (Viber, Telegram тощо), онлайн наукових бібліотек, систем контролю академічної успішності студентів (система Moodle в нашому університеті) та інших. Таким чином у студентів виникають сприятливі умови для:

- кращого оволодіння цифровими навичками та зростання цифрової грамотності;
- розвитку умінь самостійного навчання та виокремлення найважливішого матеріалу для саморозвитку;
- посилення мотивації до самоосвіти та сприяння самоорганізованості;
- побудови індивідуальної освітньої траєкторії;
- глобалізації та інтеграції освіти;
- максимально зручного навчання, у комфортному темпі з можливістю оптимального використання часу.

У підсумку зазначимо, що цифровізація освітнього простору об'єднує всіх учасників педагогічної системи електронними ресурсами та контентом у межах єдиного навчально-виховного процесу, що забезпечує ефективне досягнення освітнього результату.

Список використаних джерел:

1. Ільїн О. А. Роль наукових комунікацій у становленні інформаційного суспільства в Україні. *Духовність як складова української державності*. Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУБА, 9-10 квітня 2019 р. 258-259 с.

2. Положення про Національну освітню електронну платформу: наказ Міністерства освіти і науки України від 22.05.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0702-18#Text>

3. Україна 2030E – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoju.html>

4. Карплюк С. О. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі // Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні

процеси і перспективи розвитку : матеріали методологічного семінару НАПН України. 4 квітня 2019 р. / за ред. В. Г. Кременя, О. І. Ляшенка. Київ, 2019. С. 188–197.

5. Кучерак І. В. Цифровізація та її вплив на освітній простір у контексті формування ключових компетентностей. Інноваційна педагогіка. 2020. Вип. 22. Т. 2. С. 91–94. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-2.2>

Кривильова О. А., д.п.н., доцент (ORCID: 0000-0003-2542-0506)
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПРОФІЛЮ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Зміни в структурі робітничих кадрів, в умовах і характері їх праці змінюють вимоги до змісту і якості їх підготовки в системі професійної (професійно-технічної) освіти. Вирішальну роль у забезпеченні цього процесу відіграють педагогічні працівники, які здатні по-новому поглянути на предмет навчання і сформувати у здобувачів освіти такий же нестандартний погляд.

Впровадження в Україні STEM-освіти сприяє модернізації психолого-педагогічної, методичної, практичної підготовки майбутніх інженерів-педагогів, зокрема енергетичного профілю. STEM-грамотність формується на основі чотирьох областей (природнича наука, технології, технічна творчість та математика).

Враховуємо, що викладач STEM дисциплін, зокрема технічного напрямку, має бути умотивованим; спиратися на інтеграційну та міждисциплінарну взаємодію з усіма навчальними компонентами; всебічно розвиненою творчою особистістю, яка володіє знаннями, вміннями, навичками з теорії предмета і технологій навчання; обізнаним у сфері ІКТ; готовим до здійснення науково-дослідницької діяльності; здатним критично переосмислювати свій досвід у світлі сучасної науки [1]. Результатом підготовки майбутніх інженерів-педагогів енергетичного профілю до впровадження STEM-освіти в закладах професійної (професійно-технічної) освіти стає динамічна система знань і умінь, навичок і способу мислення, цінностей і особистісних якостей, які визначають здатність до інноваційної діяльності: готовність до розв'язання комплексних задач, критичне мислення, креативність, організаційні здібності, вміння працювати в команді, емоційний інтелект, оцінювання і прийняття рішень, здатність до ефективної взаємодії, вміння домовлятися, когнітивна гнучкість. Саме такими проявами характеризуються STEM-компетентності [2].

З метою ознайомлення майбутніх інженерів-педагогів енергетичного профілю з ідеями STEM-освіти та оволодінням особливостями організації освітнього процесу на їх основі, використовуємо можливості дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Так, практично-орієнтований складник

наповнено різними видами діяльності, зокрема з робототехніки. Вивчення робототехніки включає в себе механіку, електротехніку, автоматичне керування, інформатику, технологію, математику та природничі науки. Головним завданням оволодіння робототехнікою та її використанням у подальшій діяльності в умовах закладів професійної (професійно-технічної) освіти є популяризація науково-технічної творчості, підвищення престижу інженерних професій, вироблення навиків практичного рішення актуальних інженерно-технічних задач та роботи з технікою.

Таким чином, підготовка майбутніх інженерів-педагогів енергетичного профілю до впровадження STEM-освіти в закладах професійної (професійно-технічної) освіти сприятиме популяризації спеціальностей пов'язаних з високо технологічним виробництвом.

Список літературних джерел:

1. Гончарова Н. О. Глосарій термінів STEM-освіти. К.: РА «Освіта України», 2018. №10(79). С. 89-95
2. Гончарова Н. О. Понятійно-категоріальний апарат з проблеми дослідження аспектів STEM-освіти. *Наукові записки Малої академії наук України. Серія: Педагогічні науки*. К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. Вип. 10. С. 104-114

Курепін В.М., к.е.н. (ORCID ID:0000-0003-4383-6177)

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЯК ЧИННИК ЯКІСНОЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

В умовах розвитку виробництва, науки і техніки та інтеграції наукових досліджень в практику постійно зростає попит на висококваліфікованих майбутніх фахівців, здатних творчо розв'язувати складні завдання, прогнозувати та моделювати не тільки результати особистої професійної діяльності, але і знаходити шляхи і засоби поліпшення діяльності у тих сферах, де вони будуть здійснювати свою професійну діяльність. Сучасна економіка вимагає фахівців з інноваційним мисленням, зумовлює підвищення вимог, що пред'являються до випускника вищої школи.

Тенденції інтеграції наукових досліджень у виробництво, підвищення вимог до соціального замовлення суспільства вимагає зміну цілей освітньої діяльності фахівців. Вже недостатньо тільки транслювати знання, потрібно реалізовуватися функції розвитку, які сприяють підготовці майбутніх фахівців з інноваційним мисленням, здібностями до ефективної професійної діяльності[1].

Значний потенціал у вирішенні означених завдань належить науково-дослідній роботі, що може розглядатись як один із засобів фахового становлення майбутніх фахівців в умовах сучасності. Завдяки спрямованості науково-дослідної роботи студентів підвищується якість підготовки

спеціалістів, які здатні творчо мислити та застосовувати в практичній діяльності найновіші інноваційні досягнення. Це підвищує професійні характеристики майбутнього фахівця, розширює його можливості в самореалізації, мобілізує особистісний потенціал.

Організація науково-дослідницької роботи студентів (НДРС) у закладах вищої освіти повинна бути комплексною, відповідати логіки освітнього процесу, представляти собою послідовність і всебічність засвоєння та використання методів і технологій виконання наукових досліджень та реалізації їх результатів. Важливим принципом комплексної системи НДРС є наступність її методів і форм.

У науково-дослідницькій діяльності студентів розрізняють три основних напрями, а саме:

- перший - поєднаний із навчальним процесом, реалізується на всіх етапах підготовки студентів та здійснюється у формах: практикуми, навчальні та виробничі практики які передбачають виконання дослідницьких завдань проблемно-пошукового характеру, виконання контрольно-діагностичних завдань [2]; проведення спецкурсів та спецсеінарів, що передбачають розробку планів-програм з проблеми, самостійне конструювання методик, діагностик, ігор; виконання курсових, дипломних і магістерських робіт;

- другий - передбачає самостійну роботу студентів поза освітнім процесом та здійснюється у формах: діяльність наукових та науково-дослідницьких кружків; організація та участь студентів у конференціях на факультеті, в університеті; участь у конкурсах грантів, конкурсах студентських наукових робіт тощо;

- третій - відбувається паралельно до освітнього процесу та передбачає: зустрічі студентів з провідними вітчизняними та зарубіжними науковцями; знайомство з діяльністю різноманітних наукових шкіл та їх традиціями; участь у роботі міжнародних, всеукраїнських, регіональних, міжвузівських наукових, науково-практичних конференціях та семінарів; проведення досліджень в умовах виробництва на підприємствах за фахом навчання; участь у міжнародних дослідницьких програмах.

У процесі організації науково-дослідної роботи доцільним є поєднання різних форм роботи студентів (групова, колективна, індивідуальна). В сучасних умовах колективна форма є домінуючою, оскільки більшість досліджень здійснюється колективами. Студент, зазвичай починає свої перші кроки в науці у формі індивідуальних спроб, виконуючи завдання наукового керівника (вивчення літератури за темою, аналіз проблеми, систематизація підходів до розв'язання певних завдань) [3]. Поступово студент залучається до науково-дослідної діяльності у складі різноманітних наукових груп, де опановує норми поведінки, етику взаємовідносин у науці, системи лідерства. Кожна з форм наукової роботи важлива й доцільна на певному етапі наукової творчості студента.

Отже, послідовна та цілеспрямована науково-дослідницька діяльність студентів дозволяє розв'язати певний комплекс проблем, пов'язаних із

формуванням професійної компетентності майбутніх фахівців, орієнтує студентів на участь у розв'язанні пріоритетних наукових проблем, пов'язаних із їх фаховою діяльністю.

Список літературних джерел:

1. Султанова Л.Ю. Формування готовності студентів психолого-педагогічних факультетів до науково-дослідної діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: Л.Ю. Султанова. К., 2007. 22 с.
2. Курепін В. М. Використання інноваційних технологій навчання – запорука підготовки висококваліфікованих спеціалістів. *Осінні наукові читання: матеріали XXIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, секція № 10. Педагогічні науки, м. Тернопіль, 27 листопада 2019 р.* Тернопіль: ГО «Наука та освіта без кордонів», 2019. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6417>.
3. Іваненко В. С. Цінності та запити сучасної молоді: життєві пріоритети української молоді. *Покоління незалежності: ціннісні орієнтири і перспективи* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів та магістрантів, м. Костанай, 30 березня 2021р. Костанай: Костанайський регіональний університет імені А. Байтурсінова, 2021. С. 737-741. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9255>.

Мітяшкіна Т. Ю., к.п.н., доцент (ORCID: 0000-0003-4359-1210)
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

КОМПЛЕКСНА ІНТЕГРАЦІЯ РОБОТИЗАЦІЇ, ІНЖЕНЕРІЯ ТА 3D МОДЕЛЮВАННЯ В ОСВІТІ

На сучасному етапі розвитку суспільства виробництво, промисловість потребують фахівців, які володіють інтегрованими знаннями з інжинерінга, 3D моделювання та робототехніки. Одним з рішень економічної і виробничої ефективності промисловості України є застосування роботів. Введення в освітню програму університетів розділів, пов'язаних з робототехнікою, 3D моделювання с іт-технологіями набуває все більшої значимості та є непростим завданням. Роботи сьогодні абсолютно нова галузь методології університетів, в яку вони «поринули».

Робототехніка – це прикладна наука, чиє завдання – синтез програмування (софту), електроніки та механіки. Це наука і мистецтво створення роботів, тобто автоматизованих систем. У світі роботи можуть використовуватися практично скрізь: у виробництві, в медицині, у відкритому космосі, у видобутку корисних копалин, у військових цілях і т.д.

Фахівець у цій галузі має навички проектування, впровадження, управління та модернізації автоматизованих систем, які самостійно керують технологічними процесами, а нерідко й цілими промисловими об'єктами. Це може бути як контроль якості продукції, так і керування транспортом,

робототехнікою чи системою безпеки у будинках. Навчання пов'язане з такими дисциплінами, як механіка, електроніка та програмування тощо.

На ранніх етапах розвитку робототехніки домінуючу роль відігравали винахідники із США, країн Європи, трохи згодом - Японії; на початку 2000-х років. До них приєдналися Корея, а потім Китай. Робототехнічні кластери в них зосереджені навколо певних регіонів, міст або провідних університетів, що спеціалізуються у цій галузі. Наприклад, у США ключовими робототехнічними кластерами вважаються Бостон, Кремнієва долина та Пітсбург. У Європі - регіон Іль-де-Франс (Франція), Мюнхен (Німеччина), Оденсе (Данія), Цюрих (Швейцарія) та Роботдален (Швеція) тощо.

З огляду на те, що в умовах сучасного світу (України також) люди вже не можуть здобути освіту раз і назавжди, а мусять постійно вчитися університети також повинні розширити спектр своїх послуг і надавати їх людям протягом усього їхнього життя. Варто підкреслити, що як раз комплексна інтеграція в освіті з'єднує у собі технології, інженерну творчість і математичну, механічні розрахунки через роботизацію, інженерію та 3D моделювання с іт-технологіями. Це інтеграційний комплекс міжпредметного зв'язку [1], який заснований на застосуванні міждисциплінарного підходу.

Так як створення роботів передбачає великий багаж знань, оскільки у роботах поєднуються hard і soft – конструювання, інженерія, дизайн, фізика та програмування. Якщо вам потрібно, щоб робот рухався, ви повинні знати не тільки мову програмування, щоб написати команду, а й особливості конструкції, матеріалів, поверхонь - а це вже галузі фізики, креслення, інженерії, хімії тощо, та 3D моделювання для створення корпусу робота [2].

В подальших наших дослідженнях ми розглянемо та дослідим актуальні проблеми впровадження новітніх іт-технологій і роботизованої техніки в виробництво. Проаналізуємо приклади інтеграції 3D технологій та робототехніки в науці й техніці. Окреслемо шляхи використання робототехніки та 3D технологій у навчальному процесі, розглянемо питання впровадження робототехніки та 3D технологій у навчальний процес закладів вищої освіти як обов'язкової складової підготовки майбутніх фахівців у сфері високих технологій.

Список використаних джерел:

1. Мітяшкіна Т. Ю. Інтерактивне навчання у сфері нарисної геометрії, інженерної і комп'ютерної графіки. *Теорія та методика навчання та виховання*. Вип. 32., 2012. С.107-115. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ttmniv_2012_32_14.

2. Мітяшкіна Т. Ю., Лук'янов І.М. Конкурс студентських робіт із STEAM проектів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.khntusg.com.ua/uk/node/1548>

Нікуліна Н. В., к.філол.н., доцент (ORCID: 0000-0001-7832-7407)
Харківський національний автомобільно-дорожній університет, м. Харків

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКІ ТЕРМІНОЗНАВЧІ ВИШУКУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Фахове мовлення, що передусім викладається в курсі «Українська мова (за професійним спрямуванням)», а також окрема вибіркова дисципліна «Автомобільно-дорожнє термінознавство», де більш повно подано галузеве термінознавство, вважаємо осердям науково-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти першого курсу навчання.

Вивчення студентами дисципліни «Автомобільно-дорожнє термінознавство» має на меті сформувати систему знань фахової термінології, виробити вміння створювати та відтворювати усні й писемні мовленнєві жанри професійного спілкування.

Основними завданнями цього вибіркового навчального курсу є такі:

- правильно використовувати мовні засоби наукового стилю відповідно до потреб фахової комунікації;
- послуговуватися багатомовними лексикографічними джерелами, термінологічними словниками та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури та фахового утвердження;
- диференціювати нормативні та ненормативні зразки слово- та терміновживання у професійному мовленні за вимогами семантичної точності, стилістичної доречності та граматично правильної сполучуваності;
- працювати з явищами полісемії та синонімії, омонімії та паронімії, використовувати правила загального мовленнєвого та професійно-мовленнєвого етикету у ситуаціях фахової взаємодії.

Отже, вивчаючи особливості фахового мовлення й комунікації, студенти зацікавлюються темами термінотворення і термінографії, що безпосередньо впливають на якість мовного забезпечення майбутньої професії. Важливо, що такі навчальні заняття з української мови продукують і на майбутнє інтерес до галузевої термінології, стають своєрідним поштовхом до подальшого навчання і здобуття вже професійних компетентностей, уможливають вироблення навичок для науково-дослідницької діяльності відповідно до обраної студентами спеціальності.

Студенти першого року навчання, які зацікавлені в розвитку власних фахових уподобань і навичок, залучаються викладачами і мають змогу опублікувати науково-дослідницькі роботи, тобто статті і тезові матеріали в українських і міжнародних виданнях. Науково-дослідницькі вишукування, а саме статті здобувачів вищої освіти першого року навчання, виконані одноосібно або ж спільно з викладачем-термінологом, щороку виходять друком в українських і зарубіжних наукових виданнях.

Пропонуємо огляд тематики основних публікацій, що відбиває передусім фахову приналежність до обраного для навчання факультету і репрезентує системні науково-дослідницькі вподобання викладачів цих студентів: «Слогани рекламних кампаній (на прикладі автомобілів японського виробництва)» (2021, Краків); «Рекламна комунікація концерну «Mercedes-Benz»» (2021, Краків); «Походження назв мотоциклів» (2020, Шефідл); «Професійна лексика автомобільної галузі» (2020, Прага); «Функціонування аббревіатур в автотранспортній термінології» (2019, Перемишль); «Чужоземні запозичення в транспортній логістиці» (2019, Перемишль); «Логістичні терміни в термінографічних виданнях України» (2018, Харків); «Термінологія автотранспортного комплексу: походження, правопис, практика вживання» (2018, Харків); «Використання іншомовних термінів аббревіатурного типу в автомобілебудуванні» (2018, Шефідл); «Неофіційні назви автомобілів» (2018, Шефідл); «Номенклатурна номінація американських автовиробників «Форд» і «Шевроле»» (2017, Шефідл); «Особливості називання моделей автомобілів від німецького виробника» (2017, Шефідл); «Діяльність українського термінологічного сайту term-in.org» (2016, Перемишль); «Проблеми української транспортної термінології і термінографії» (2016, Шефідл); «Нормалізування науково-технічної термінології» (2015, Софія); «Теоретичні питання номена у мовознавчих студіях українських термінологів» (2013, Софія); «Про термінологічне словосполучення (на матеріалі транспортних термінів)» (2013, Прага); «Чужомовні запозичення транспортної галузі» (2013, Харків); «Чужомовні власні назви автомобільного неймінгу» (2012, Перемишль); «Словотвірні процеси у транспортній термінологічній системі» (2012, Софія); «Інвентаризація термінологічних словників транспортної галузі» (2012, Софія); «Формування у вищій школі термінологічної компетенції фахівця» (2011, Софія); «Епоніми як терміни на позначення понять транспортної галузі» (2010, Софія).

Виконавши перше своє науково-дослідницьке завдання й опублікувавши тезові матеріали чи статтю, студенти надалі значно впевненіше продовжують науково-дослідницькі розвідки вже з викладачами фахових дисциплін, але перші кроки в цій важливій царині наукового утвердження студента вони роблять саме на першому курсі навчання під час вивчення гуманітарної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», у межах якої і виконують галузеві термінознавчі дослідження.

Одарченко Д.М., д.т.н., професор (ORCID: 0000-0002-4792-3465)

Акмен В.О., к.т.н., доцент (ORCID: 0000-0001-5938-6161)

Сорокіна С.В., к.т.н., доцент (ORCID: 0000-0002-2137-5077)

Більчук О.С., здобувач першого (бакалаврського) рівня освіти

Державний біотехнологічний університет, м. Харків

НАПРЯМИ ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО НАУКИ І ДОСЛІДЖЕНЬ

Сучасний розвиток промисловості і науки в Україні висвітлив низку проблем ЗВО, серед яких не останнє місце займає проблема обізнаності, щодо проведення наукових досліджень в контексті загальноосвітнього процесу і взаємодії наукових досягнень молоді і подальшим їх застосуванням у сфері виробництва. Адже саме кваліфіковані, здатні творчо мислити студенти, можуть продуктивно навчатись, працювати і створювати умови для здорової конкуренції творчих молодих фахівців у подальшій професійній роботі.

Метою роботи було показати напрямки та існуючі підходи для заохочення студентів до наукової співпраці із професорсько-викладацьким складом кафедри, протягом навчання у ЗВО. На кафедрі торгівлі, готельно-ресторанної та митної справи, з першого курсу навчання студентів, приділяється значна увага систематичній їх участі у наукових дослідженнях за різними напрямками. Адже науково-дослідна робота є тим стимулюючим фактором, що розкриває потенціал студента, як майбутньої творчої особистості. Саме проведення досліджень сприяє генеруванню нових ідей та формуванню молодого науковця, який здатен творити та втілювати свої розробки у виробництво, розвивати економічну складову нашої держави, покращувати життя громадян України.

Проведення пошукових науково-дослідних експериментів проходить у рамках залучення до співпраці студентів рівня освіти магістр та бакалавр. Така співпраця з викладачами сприяє обміну накопиченим досвідом, набуттю студентами нових навичок проведення наукового пошуку інформації та організації дослідницької частини. При цьому специфіка наукових напрямків, багатогранність і багатоаспектність форм роботи, ставлять особливі вимоги до подальшого самовизначення студентів у науковій сфері і у навчанні.

Науково-дослідну роботу студентів можна поділити на три основні види залежно від змісту і характеру її проведення: 1) науково-дослідна робота студентів, яка передбачена навчальними планами і програмами та є обов'язковою; 2) науково-дослідна робота студентів, що доповнює навчальний процес (поза межами безпосередньої освітньої програми); 3) дослідження, які студенти проводять в поза аудиторний час, разом з науковцями кафедри.

Основними формами науково-дослідної роботи студентів кафедри є: студентські науково-дослідні гуртки, творчі проблемні групи; науково-дослідна робота студентів на базі навчально-виховних закладів, участь у студентських олімпіадах, наукових конференціях і конкурсах різного рівня (університетських, регіональних, всеукраїнських та міжнародних); участь у

соціологічних дослідженнях, що проводяться викладачами, у міжнародних програмах, конкурсах, грантах; участь у науково-дослідній роботі на базі інших ЗВО. В рамках навчального процесу, досвід проведення наукових робіт допомагає студентам при виконанні курсових і дипломних робіт.

Незмінно ефективною формою проведення наукової роботи, разом із професорсько-викладацьким складом кафедри, є розробка науково-дослідних тем за держбюджетною та госпдоговірною тематикою. Тому, з метою активізації наукової діяльності студентів, протягом багатьох років, до розробки наукових тем кафедри, залучаються студенти-магістранти.

У наслідок пошукової діяльності суб'єктивний «характер відкриттів» студентів може набувати певної об'єктивної значущості та новизни. За результатами наукової діяльності викладачів та студентів проводяться впровадження новітніх розробок у виробництво і навчальний процес, розробляється нормативна документація та отримуються охоронні документи. Інформація про отримані результати та напрями продовження роботи публікується у збірниках наукових праць та докладається на конференціях різного рівня, що проходять як в Україні так і за кордоном. Розроблені продукти, підвищеної якості, приймають участь у всеукраїнських та міжнародних виставках. проведено розробку нормативної документації та отримані охоронні документи – патенти на винахід чи корисну модель.

Активно впроваджується в життя, на нашій кафедрі, проведення дослідницько-наукових студентських заходів у рамках міжнародного співробітництва, що реалізується за допомогою різних проектів, розроблених представниками освіти України разом із закордонними викладачами. Це, наприклад, проект пов'язаний із дослідницькою роботою протягом проходження практики, де разом працюють наші та іноземні студенти.

До виконання науково-дослідної роботи залучаються найбільш активні студенти, які мають творчий потенціал і бажають поєднувати навчання з науковою діяльністю на кафедрі. Розкриття наукового потенціалу молоді є необхідним завданням кожного викладача, оскільки саме у період навчання закладається інтерес до проведення досліджень, до відкриття нових аспектів та якісних характеристик товарів та удосконалення вже існуючих розробок, що є передумовою формування молодих кадрів для навчання в аспірантурі.

Досвід і практика свідчать, що розширення масштабів наукової роботи у ЗВО сприяє тому, що молоді спеціалісти, які приходять на підприємства і мають нові знання в галузі управління і технологій, швидше розв'язують економічні та соціальні проблеми практичної діяльності. Той студент, який у процесі навчання проходить школу науково-дослідної роботи, зможе розвивати наукові дослідження з користю для підприємства і впроваджувати розробки у практичну професійну діяльність.

Таким чином, зміст і структура науково-дослідної роботи, організованої на кафедрі, зумовлюють поступове зростання обсягів і складності проведених студентами робіт і сприяють формуванню фахівців з новим науковим і творчим мисленням.

Росола У. В., доктор філософії PhD з економіки (ORCID: 0000-0001-7721-2755)
Росола. О. А., здобувач першого (бакалаврського) рівня освіти
Мукачівський державний університет, м. Мукачево

РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Цифрові технології увійшли в освіту протягом кількох років. Коронавірус був тривожним сигналом для більшості університетів. Глобальна пандемія прискорила зміни, що насуваються, і показала, що навчальні заклади мають швидше та гнучко реагувати на попит на дистанційні послуги. ЗВО зараз необхідно дослідити та переоцінити, як вони можуть виконувати свою інституційну місію у світлі нових реалій і продовжувати впливати на вдосконалення освітнього процесу. Цього також очікують роботодавці, коли шукають працівників, які можуть ефективно орієнтуватися у віртуальному середовищі. Діджиталізація чи оцифрування – це більше, ніж просто технологія. Технологічне рішення – це лише початок, за яким повинні йти зміни в управлінні, у кваліфікації співробітників і відділів, у процесах, у створенні та кращому використанні даних.

Університети, що запровадили діджиталізацію на сьогодні, умовно можемо поділити на дві групи. Перша – університети, що визначаються в цифровому форматі. Вони мають своє власне бачення та стратегію цифровізації, залучили ключових співробітників до підготовки своїх співробітників і розуміють, що оцифрування потребуватиме не лише набуття нових технологічних навичок, а й внесення змін, наприклад, в організаційній культурі, процедурах, організаційній та освітній політиці тощо. Найбільш суттєвими перевагами впровадження цифровізації своєї діяльності можна вважати наступні:

Друга група - це «цифрові дисперсні» університети. Це інституції, які намагаються ввести одну чи дві зміни, наприклад, модернізувати використовувані технології, запровадити нову платформу, але подальших змін не відбувається. За різними дослідженнями, в Україні таких вищих навчальних закладів близько 70-75%. Діджиталізація дає нові засоби для розвитку університетів у світовому просторі, дає можливість бути конкурентоспроможним закладом [1, 2].

До основних труднощів, з якими стикаються вищі освітні заклади в процесі цифровізації освіти є наступні:

- університети розглядають оцифровку як особливий проект, що виконується окремими закладами, а не як частину роботи кожного підрозділу в університеті;

- інновації не пов'язані в рамках однієї платформи, а використовують різні системи;

- цифрова дорожня карта орієнтована на короткострокову перспективу і не враховує довгострокову трансформацію сектору вищої освіти;

- неможливість повноцінно керувати освітнім закладом за допомогою цифрової трансформації.

Можна спрогнозувати, що майбутнє вищої освіти належить за гібридною моделлю, тобто поєднанням денного та онлайн-навчання, за яким орієнтуються всі студенти, незалежно від віку та обраної форми навчання. Необхідно, щоб університети з «цифровим розподілом» перейшли до групи «цифрово-детермінованих». Переходячи до групи «цифрово-детермінованих» університетів, університет розробляє нові бізнес-моделі та нарощує потенціал, пов'язаний із використанням технологій, які, зокрема, дозволяють поєднувати цифрове та фізичне залучення студентів до освіти та університетського життя, використовувати дані для створення нових цифрових послуг і продуктів (щоб цього досягти, потрібно розуміти, що потрібно різним студентам і як вони визначають цінність) і забезпечувати особисте та економічно ефективні послуги (масштабування автоматизації та персоналізації).

Список літературних джерел:

1. Monitoring the Digital Economy & Society 2016 – 2021 [Electronic resource]. Access mode: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/341889/725524/Monitoring+the+Digital+Economy+%26+Society+2016-2021/7df02d85-698a-4a87-a6b1-7994df7fbeb7>.

2. The 2018 Digital University Staying Relevant in the Digital Age [Electronic resource]. Access mode: <https://www.pwc.co.uk/assets/pdf/the2018-digital-university-staying-relevant-in-the-digital-age.pdf>

Щербак Л. В., к.п.н., доцент (ORCID 0000-0003-3617-6369)

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА» ЯК СКЛАДОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Науково-дослідна робота студентів є одним із найважливіших засобів підвищення якості підготовки і виховання спеціалістів з вищою освітою, які здатні творчо застосовувати в практичній діяльності найновіші досягнення науково-технічного прогресу.

Особливість процесу фахової підготовки студентів цього напрямку полягає в його спрямованості на конкретну професіоналізацію, тому науково-дослідна робота набуває змісту професійної характеристики майбутнього спеціаліста, яка розширює можливості його самореалізації, мобілізує особистісний потенціал, забезпечує майбутнім економістам не тільки знання, а й певне місце в соціально-економічній системі – науці, виробництві, підприємстві та інших сферах. Основною метою організації та проведення комплексної системи науково-дослідної роботи студентів є підвищення рівня підготовки спеціалістів з вищою професійною освітою. Найважливішим принципом організації

системи НДС є забезпечення її комплексності, яка представляє собою послідовність і всебічність засвоєння та використання методів і технологій виконання наукових досліджень та реалізації їх результатів, наступність науково-дослідної роботи за курсами навчання, логічність ускладнення методів, видів та форм наукової творчості.

Напрями розвитку та вдосконалення науково-дослідної діяльності студентів, як обов'язкового компонента підготовки спеціаліста, визнається системою відповідних завдань, а саме: залучення студентів до участі в науково-дослідних роботах; проведення на базі кафедр і лабораторій різноманітних форм активної навчальної роботи, курсового та дипломного проектування, навчальної та виробничої практики; залучення студентів до роботи в науково-технічних парках, бізнес-інкубаторах та інших інноваційних структурах з метою оволодіння ними практичних навичок діяльності в галузі підприємництва та бізнесу; знайомство студентів з найновішими досягненнями науково-технічного прогресу, соціально-економічної думки та культурного розвитку; розвитку в студентів інтересу до дослідницької діяльності, прагнення знаходити нестандартні рішення професійних задач; формування в майбутніх спеціалістів наукового світогляду, методологічної культури, оволодіння методами наукового пізнання; сприяння поглибленому та творчому засвоєнню навчального матеріалу, дослідженню теоретичних досліджень і практичного досвіду вітчизняних і зарубіжних учених тощо.

У фаховій підготовці студентів розрізняють три основних напрями науково-дослідної діяльності. Перший напрям, поєднаний із навчальним процесом, реалізується на всіх етапах підготовки студентів як майбутніх фахівців та здійснюється у формах: проведення практикумів, навчальних та виробничих практик, що передбачають мікродослідження відпрацювання дослідницьких умінь; виконання дослідницьких завдань проблемно-пошукового характеру при вивченні окремих навчальних дисциплін; виконання контрольно-діагностичних завдань з метою розвитку в студентів дослідницького підходу до професійної діяльності; проведення спецкурсів та спецсеінарів, що передбачають розробку планів-програм з проблеми, самостійне конструювання методик, діагностик, ігор; виконання курсових, дипломних і магістерських робіт.

Ці форми наукової роботи студентів передбачають послідовну активізацію процесу навчання за принципом – чим вищий ступінь навчання, тим більше самостійності. Такі види робіт виконуються у відповідності із навчальними планами і програмами, а студенти набувають навичок володіння засобами та прийомами наукової діяльності.

Другий напрям доповнює навчальний процес студентів у навчальних аудиторіях та передбачає самостійну роботу студентів поза навчальними програмами. До основних форм другого напрямку, що використовуються в межах виші належать: діяльність кружків СНТ, проблемних творчих, дослідницьких груп, що об'єднані науковими інтересами окремих викладачів, кафедр, наукових шкіл у цілому; організація та участь студентів у конференція

молодих учених на факультеті, в університеті та ін.; участь студентів у конкурсах грантів, конкурсах студентських наукових робіт тощо.

Третій напрям науково-дослідної роботи відбувається паралельно до навчального процесу, за стінами університету та передбачає: зустрічі студентів з провідними вітчизняними та зарубіжними спеціалістами, науковцями; знайомство з діяльністю стейкхолдерів, участь у роботі міжнародних, всеукраїнських, регіональних, міжвузівських наукових конференцій та семінарів.

Використання науково-дослідної діяльності студентів як професійно орієнтованої технології дозволяє розв'язати певний комплекс проблем, пов'язаних із формуванням їхньої професійної компетентності, зокрема: підвищення престижності наукової роботи в студентському середовищі; орієнтація студентів, які проявляють здібність до наукової роботи, на розв'язання пріоритетних наукових проблем, пов'язаних із фаховою діяльністю та особливостями розвитку їхнього рідного міста, регіону і т. д.

Список використаних джерел:

1. Микитюк О.М. Теорія і практика організації науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах освіти України в ХІХ ст.: Автореф. дис. доктора пед. наук / Інститут педагогіки АПН України, К., 2004. 42 с.

2. Яновський А.О. Зміст пошуково-дослідної діяльності. Збірник наукових праць: Наукові записки. Вип. 83. Серія: Педагогічні науки. - Кіровоград: РВВКДПУ ім. В.Винниченка, 2009. С.234.

«НАУКОВИЙ ЦЕНТР ДИДАКТИКИ МЕНЕДЖМЕНТ-ОСВІТИ»

ЗАПРОШУЄ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ТА НАУКОВІ УСТАНОВИ
ДО ТВОРЧОЇ СПІВПРАЦІ У ГАЛУЗІ УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ,
МЕТОДИЧНИХ І МЕТОДОЛОГІЧНИХ ОСНОВ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ
УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ, ЩО ДАСТЬ ЗМОГУ ВПРОВАДИТИ НОВАТОРСЬКІ
ІНІЦІАТИВИ В ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ
НА РІВНІ КРАЩИХ СВІТОВИХ СТАНДАРТІВ

Напрями діяльності центру:

- організація і проведення науково-педагогічних досліджень з удосконалення організації навчального процесу підготовки фахівців в системі менеджмент-освіти;
- розробка, теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка у навчальному процесі інноваційних дидактичних методів, форм та засобів навчання, що активізують навчально-творчу діяльність здобувачів і творчо організують освітній простір;
- проведення педагогічних експериментів з метою перевірки ефективності використання інноваційних дидактичних засобів управління навчально-творчою діяльністю студентів та їх впливу на якість навчально-виховного процесу, професійної підготовки майбутніх фахівців;
- упровадження у навчальний процес підготовки фахівців прогресивних інноваційних педагогічних технологій, що поліпшують якісні показники навчально-виховного процесу;
- проведення наукових конференцій, семінарів, виставок, презентацій та інших заходів з обміну педагогічним досвідом між вищими навчальними закладами і залучення до цієї співпраці широкого кола фахівців у галузі удосконалення дидактики менеджмент-освіти;
- наукове обґрунтування отриманих результатів, підготовка рекомендацій з розповсюдження педагогічного досвіду щодо підвищення ефективності процесу підготовки управлінських кадрів;
- активізація викладачів вищих навчальних закладів з планування проведення і виконання фундаментальних, прикладних та пошукових науково-педагогічних досліджень з пріоритетних напрямів розвитку педагогічної науки.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ:

тел.: (097) 232-46-96 (вайбер);
тел.: (095) 69-00-946,
e-mail: nagaevviktor1966@gmail.com
Директор: Нагаєв Віктор Михайлович

Науково-методичне видання

**«Управління якістю підготовки
фахівців в умовах цифрової педагогіки»**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-методичної
інтернет-конференції

(«Науковий центр дидактики менеджмент-освіти»

Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного
біотехнологічного університету, м. Харків, 22-23 грудня 2021 р.)

Відповідальний за випуск – В.М. Нагаєв

Підписано до друку 30.12.2021 р. Формат 60×84¹/₁₆.
Умов. друк. арк. 6,08. Папір офсетний.

КП «Міська друкарня»
м. Харків, 61002, вул. Алчевських, 44.
Свідоцтво про державну реєстрацію
серія ДК, № 5495, від 22.08.2017 р.